

Miljødirektoratets tilråding til
Klima- og miljødepartementet om

Verneplan for skog mars 2025

Mars 2025

Innhold

1.	FORSLAG.....	5
1.1	Hjemmelsgrunnlag.....	6
1.2	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget.....	6
1.3	Andre interesser	8
1.4	Planstatus	9
2.	SAKSBEHANDLING.....	9
2.1	Generell bakgrunn	9
2.2	Saksbehandlingsprosesser og saksgang	9
2.3	Frivillig skogvern på privateid grunn	11
2.4	Konsultasjoner med samiske interesser.....	11
2.5	Forholdet til utredningsinstruksen	12
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	12
3.1	Navn.....	12
3.2	Avgrensing	12
3.3	Verneforskriftene	12
4.	OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	13
5.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	13
5.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	13
5.2	Avveielinger mellom skogbruk og skogvern	14
5.3	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	15
6.	GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE	16
6.1	Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene	16
7.	MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE	22
7.1	MØRE OG ROMSDAL FYLKE	22
1.	Gammelseterlia, Aure kommune.....	22
2.	Linderemen, Ørsta kommune	24
7.2	VESTLAND FYLKE	27
3.	Granvinsfjorden, Voss herad – Utvidelse.....	27
4.	Bermålsnosi, Lærdal kommune	30
7.3	ROGALAND FYLKE	34
5.	Honganvik, Sauda kommune	34
6.	Griggelia, Sandnes kommune	39
7.	Ulvaskog, Strand kommune	43

7.4	AGDER FYLKE	47
8.	Underforlii, Bygland kommune - Utvidelse.....	47
9.	Morkheia, Gjerstad kommune	50
10.	Igletjenn, Grimstad kommune.....	54
11.	Revsdalen, Lindesnes kommune	57
12.	Ruafjødde og Veiådalen, Valle kommune	59
7.5	TELEMARK FYLKE	62
13.	Brånås, Bamble kommune.....	62
14.	Ånås, Kviteseid kommune	66
15.	Kringsås, Midt-Telemark kommune	70
16.	Storemyråsen, Notodden kommune	75
17.	Brokefjell, Kviteseid og Seljord kommuner – Utvidelse	79
18.	Heggeneset, Seljord kommune	84
19.	Storås, Seljord kommune	88
7.6	VESTFOLD FYLKE	93
20.	Steinbruelva, Holmestrand kommune	93
7.7	BUSKERUD FYLKE	96
21.	Råaråsen, Krødsherad kommune	96
7.8	AKERSHUS FYLKE	99
22.	Prestehøsten i Aurskog-Høland kommune - Utvidelse	99
7.9	INNLANDET FYLKE	103
23.	Lushaugen, Hurdal kommune i Akershus og Gran kommune i Innlandet.....	103
24.	Brandbukampen, Gran kommune	107
25.	Benndalen, Gausdal kommune	110
26.	Furuberget, Hamar kommune – Utvidelse	115
27.	Sæteråsskaret, Stor-Elvdal kommune – Utvidelse	122
28.	Trya, Stor-Elvdal kommune - Utvidelse	125
29.	Øyen, Sør-Odal kommune	128
30.	Sulustaddalen, Østre Toten kommune - Utvidelse.....	131
31.	Andersshøe og Jukulbergje i Vågå og Sel kommuner	135
7.10	TRØNDELAGE FYLKE	143
32.	Ørdalen, Inderøy kommune - Utvidelse	143
8.	Tilråding om forskriftsendring	147
33.	Rubbulifjellet i Åmli kommune, Agder	147
9.	MILJØDIREKTORATET TILRÅR	150

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 32 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). 23 av områdene er nye naturreservater og 9 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. For 4 av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift.

Områdene inngår i ordningen med frivillig vern av skog. Områdene er av privateid skog, unntatt to av dem, som delvis eies av henholdsvis Statskog SF og Miljødirektoratet.

Tilrådingen omfatter ca. 61 kvadratkilometer nytt verneareal, hvorav ca. 39 kvadratkilometer er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Gammelseterlia i Aure kommune, Møre og Romsdal fylke
2. Linderemen i Ørsta kommune, Møre og Romsdal fylke
3. Granvinsfjorden i Voss herad, Vestland fylke – Utvidelse
4. Bermålsnosi i Lærdal kommune, Vestland fylke
5. Honganvik i Sauda kommune, Rogaland fylke
6. Griggelia i Sandnes kommune, Rogaland fylke
7. Ulvaskog i Strand kommune, Rogaland fylke
8. Underforlii i Bygland kommune, Agder fylke - Utvidelse
9. Morkheia i Gjerstad kommune, Agder fylke
10. Igletjenn i Grimstad kommune, Agder fylke
11. Revsdalen i Lindesnes kommune, Agder fylke
12. Ruafjædd og Veiådalen i Valle kommune, Agder fylke
13. Brånås i Bamble, Telemark fylke
14. Ånås i Kviteseid kommune, Telemark fylke
15. Brokefjell i Kviteseid og Seljord kommuner, Telemark fylke – Utvidelse
16. Kringsås i Midt-Telemark kommune, Telemark fylke
17. Storemyråsen i Notodden kommune, Telemark fylke
18. Heggeneset i Seljord kommune, Telemark fylke
19. Storås i Seljord kommune, Telemark fylke
20. Steinbruelva i Holmestrand kommune, Vestfold fylke
21. Råaråsen i Krødsherad kommune, Buskerud fylke
22. Prestehesten i Aurskog-Høland kommune, Akershus fylke - Utvidelse
23. Lushaugen i Hurdal kommune, Akershus fylke og Gran kommune, Innlandet fylke
24. Brandbukampen i Gran kommune, Innlandet fylke
25. Benndalen i Gausdal kommune, Innlandet fylke
26. Furuberget i Hamar kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
27. Sæteråsskaret i Stor-Elvdal kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
28. Trya i Stor-Elvdal kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
29. Øyen i Sør-Odal kommune, Innlandet fylke
30. Sulustaddalen i Østre Toten kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
31. Andershøe og Jukulbergje i Vågå og Sel kommuner, Innlandet fylke
32. Ørdalen i Inderøy kommune, Trøndelag fylke – Utvidelse

I tillegg foreslås endring i verneforskrift og vernekart for:

33. Rubbulifjellet i Åmli kommune, Agder fylke

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene

a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap),

b (arter og genetisk mangfold),

c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål, jf. Stortingsmelding 14 (2015-16):

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter.

Det er stor variasjon både mellom og innenfor flere av områdene når det gjelder skogtyper og vernekvaliteter. Foreslåtte verneområder i denne tilrådingen omfatter bl.a. arealer med ulike typer gammel gran- og furuskog, flere områder med rik edellauvskog av ulike utforminger og rike blandingsskoger i lavlandet. Tilrådingen inneholder i tillegg tre bekkekløfter med ulike skogtyper og noen områder med flomskogsmark.

Rødlista naturtyper som boreonemoral regnskog, kalk- og lågurtfuruskog, rik sandfuruskog, kalkgranskog, frisk rik edellauvskog, lågurtedellauvskog og flomskogsmark inngår.

Arealmessig er det også stor variasjon. Det minste området er utvidelsen av Ødalen naturreservat med 67 dekar. Ni av områdene er utvidelser av eksisterende naturreservater. Det minste nye området er Brandbukampen med 210 dekar, mens utvidelsen av Brokefjell naturreservat er på hele 15 700 dekar og opprettelsen av Bermålsnosi vil bli på nærmere 5 500 dekar. Felles for alle områdene er at de innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et

høgt biologisk mangfold, og/eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet, eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk. De fleste områdene har nasjonale eller regionale verneverdier.

Hele sju av områdene er vurdert å ha nasjonal verdi (***), blant disse er fem områder i Telemark. Brånås i Bamble er beskrevet å ha usedvanlig store, sammenhengende forekomster av eldre, naturskogpreget furu- og granskog, samt velutviklet, rik edellauvskog og relativt store barlindforekomster, mens den store utvidelsen av Brokefjell er beskrevet som et av de meste verdifulle kjente furuskogsområdene i Telemark. I Heggeneset er det registrert hele 118 ulike rødlista arter. Dette tallet er ganske unikt for et enkeltområde. Områdene Benndalen og Kringsås har fått verdi 5 i henholdsvis bekekløft- og kalkskogskartleggingen. Andershøe og Jukulbergje er beskrevet som unikt i Norge og er gitt høyeste verdi 6 i kalkskogskartleggingen med kalkfuruskog og rik sandfuruskog med rundt 50 ulike registrerte rødlistearter. Området har verdier knyttet til elfenbenslav-elementet, men også verdier knyttet til steppe-kalklav-elementet. Noen områder er vurdert å ha regional/nasjonal verdi (**/***), mens de fleste av områdene er vurdert å ha regional verdi (**) eller er vurdert på bakgrunn av eksisterende naturtypedata. Det inngår flere naturtypelokaliteter med verdi A (svært viktig) innenfor de foreslåtte områdene samt noen med verdi B (viktig). Noen av utvidelsesområdene er isolert sett vurdert å kun ha lokal verdi (*), men er vurdert å ha verdi tilsvarende ** eller *** når områdene ses i sammenheng med opprinnelig areal.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i Narin - Lokalitetsdatabase for skogområder, gjennom kartlegging etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder eller gjennom andre naturtypekartlegginger. Flere av områdene i tilrådingen er kartlagt gjennom tematiske kartlegginger.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er generelt hogst, andre former for ressursutnyttelse og ulike typer utbygginger som eksempelvis vegbygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Vern av områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt det at miljøforringelser betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene.

Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 7.

Dersom områdene ikke vernes, vil generelt sett fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3 Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Skogbruk vil være forbudt i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, reindrift, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veger inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveger, og i noen tilfeller skogsbilveger. Noen av disse kan være aktuelle for bruk i jordbruksammenheng eller i forbindelse med bakenforliggende skogarealer, og for uttransport av felt storvilt.

Områdene Brokefjell, Heggneset og Storås grenser til regulert vassdrag/vann.

Det er registrert digitalt kraftpotensial innenfor følgende områder:

Områdenavn	Produksjon per år	Utbyggingskostnad (år)
Linderemen	2,9 GWh og 6,06 GWh	3,08 NOK/kWh (2020) og 3,2 NOK/kWh (2020)
Bermålsnosi	1,98 GWh	4,65 NOK/kWh (2003)
Honganvik	5,6 GWh	1,8 NOK/kWh
Revsdalen	1,96 GWh	2,88 NOK/kWh
Trya (utv.)	3,7 GWh	4-11 NOK/kWh (2023)

Det går kraftledninger innenfor eller inntil følgende områder:

Navn på område	Kommune	Innenfor eller inntil verneforslaget/eksisterende vern	Spenning
Bermålsnosi	Lærdal	Inntil	22 kV
Granvinsfjorden	Voss	Innenfor	420 kV
Honganvik	Sauda	Inntil	11 kV
Griggelia	Sandnes	Inntil	420 kV
Ulvaskog	Strand	Innenfor og inntil	11 kV (innenfor), 132 kV (inntil)
Brånås	Bamble	Innenfor	420 kV
Kringsås	Midt-Telemark	Inntil	22 kV
Heggneset	Seljord	Innenfor	22 kV
Storås	Seljord	Inntil	22 kV
Steinbruelva	Holmestrand	Innenfor	300 kV
Furuberget	Hamar	Innenfor eksisterende vern	11 kV

Trya	Stor-Elvdal	Innenfor eksisterende vern	300 kV
Øyen	Sør-Odal	Inntil	1 kV
Andershøe og Jukulbergje	Vågå, Sel	Innenfor	22 kV, 66 kV, 132 kV

Det er registrert mineralske ressurser innenfor områdene Brånås og Kringsås. Det ligger i tillegg et gammelt kalksteinsbrudd innenfor eksisterende vern i Furuberget.

Det er registrert tre sand- og grus-forekomster i området Andershøe og Jukulbergje. Lokalitetene er vurdert av NGU til å ha lokal eller liten betydning. Det er ikke registrert mineralsk ressurs og/eller masseuttak innenfor de øvrige foreslåtte verneområdene. Verneforslagene for Råaråsen og Andershøe og Jukulbergje overlapper delvis med undersøkelsesrett for mineralressurser. Utover det er det ikke registrert mineralske ressurser, massetak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslagene, jf. uttalelser fra Direktoratet for mineralforvaltning og NGUs kartdatabase.

For konkret omtale av de ulike anleggene nevnt ovenfor, samt andre interesser innenfor de foreslåtte verneområdene, se kapittel 7.

1.4 Planstatus

Arealene i denne verneplanen er i all hovedsak avsatt som LNFR-områder i de respektive kommunenes kommuneplaner. De tilfellene som avviker fra dette, er omtalt spesifikt under beskrivelsen av det enkelte området.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. Meld. St. 68 (1980-81) Vern av norsk natur, Meld. St. 46 (1988-89) Miljø og utvikling og Meld. St. 40 (1994-95) Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. Meld. St. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Meld. St. 35 (2023-2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur ønsker å videreføre igangsatte verneprosesser knyttet til skogvern og peker på videreføring av frivillig skogvern som arbeidsform ved vern av privateid skog. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2 Saksbehandlingsprosesser og saksgang

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Områdene har derfor også hatt ulik saksbehandling fram til tilrådingen. Det er orientert om saksgangen under omtalen fra de forskjellige fylkene.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Følgende instanser står på adresselisten for sentrale høringsparter:

Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Bane NOR, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Handikapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi,) Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreinrådet i Norge.

De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan. Felles for disse områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneierne. I tabellen nedenfor er det angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

	Navn på område	Tilbudsår*	Oppstart	Høring	Statsforvalterens tilråding
1.	Gammelseterlia	2021	12.1.2022	4.3.2024	17.4.2024
2.	Linderemen	2020	10.1.2022	10.3.2022	29.1.2024
3.	Granvinsfjorden - Utvidelse	2020	26.2.2024	16.8.2024	12.11.2024
4.	Bermålsnosi	2022	22.3.2024	6.5.2024	26.10.2024
5.	Honganvik	2021	11.12.2024	15.3.2024	17.7.2024
6.	Griggelia	2021	11.12.2023	15.3.2024	17.7.2024
7.	Ulvaskog	2022	11.12.2023	15.3.2024	17.7.2024
8.	Underforlii - Utvidelse	2020	26.5.2023	22.2.2024	2.7.2024
9.	Morkheia	2021	22.3.2023	17.7.2023	31.1.2024
10.	Igletjenn	2020	26.5.2023	22.2.2024	2.7.2024
11.	Revsdalen	2020	28.2.2022	25.7.2023	31.1.2024
12.	Ruafjødd og Veiådalen	2020	28.2.2022	25.7.2023	31.1.2024
13.	Brånås	2021	19.5.2023	15.5.2024	9.8.2024
14.	Ånås	2020	19.5.2023	4.7.2024	21.10.2024
15.	Kringsås	2021	19.5.2023	4.7.2024	21.10.2024
16.	Storemyråsen	2020	19.5.2023	15.5.2024	21.10.2024
17.	Brokefjell - Utvidelse	2020	19.5.2023	4.7.2024	15.11.2024
18.	Heggeneset	2020	19.5.2023	4.7.2024	25.10.2024
19.	Storås	2020	19.5.2023	4.7.2024	23.10.2024
20.	Steinbruelva	2021	19.4.2022	11.7.2024	31.10.2024
21.	Råaråsen	2023	28.9.2023	15.2.2024	29.4.2024

22.	Prestehesten - Utvidelse	2020	14.3.2024	3.5.2024	31.7.2024
23.	Lushaugen	2018	29.10.2021	28.2.2024	6.12.2024
24.	Brandbukampen	2022	19.3.2024	8.5.2024	31.7.2024
25.	Benndalen	2020	19.3.2024	8.5.2024	31.7.2024
26.	Furuberget - Utvidelse	2022	19.3.2024	31.10.2024	13.3.2025
27.	Sæteråsskaret - Utvidelse	2022	19.3.2024	8.5.2024	31.7.2024
28.	Trya - Utvidelse	2022	19.3.2024	8.5.2024	31.7.2024
29.	Øyen	2021	19.6.2024	31.10.2024	13.3.2025
30.	Sulustaddalen - Utvidelse	2019	15.1.2024	28.2.2024	6.12.2024
31.	Andershøe og Jukulbergje	2022	19.3.2024	8.5.2024	15.2.2024
32.	Ørdalen	2023	29.2.2024	22.3.2024	7.8.2024

**Årstallet angir når første tilbud for området forelå. For enkelte områder kan det ha kommet tilbud om utvidelse av opprinnelig område. I de tilfellene hvor tilbud har kommet inn etter 1.februar 2022, så er disse listet opp i kap. 5.2.*

2.3 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til respektive statsforvalterembete. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

2.4 Konsultasjoner med samiske interesser

Samene har som urfolk rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem. Dette følger av internasjonale konvensjoner (ILO-konvensjon nr. 169 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27) og er lovfestet i norsk rett gjennom sameloven. For å sikre at arbeidet med saker som kan påvirke samene direkte gjennomføres på en tilfredsstillende måte, har regjeringen og Sametinget blitt enige om retningsgivende prosedyrer som skal legges til grunn ved konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget. Prosedyrene skal sikre at samiske interesser kommer tidlig inn i aktuelle prosesser, og har muligheten til å påvirke resultatet. Formålet med prosedyrene er videre å bidra til en praktisk gjennomføring av statens folkerettslige forpliktelse til å konsultere med urfolk, og å søke å oppnå enighet mellom statlige myndigheter og Sametinget når det overveies å innføre lover eller tiltak som kan påvirke samiske interesser direkte.

Statsforvalteren tilbyr konsultasjon med samiske interesser i forbindelse med verneprosessen. Sametinget gir ofte tilbakemelding om at de ikke ønsker konsultasjon på tidlig stadium i verneprosessen, men ønsker å få tilsendt protokoll og ev. andre relevante dokumenter fra konsultasjonene. I enkelte tilfeller kan det være behov for konsultasjoner på et senere stadium i prosessen.

Protokoll mellom statsforvalterne og berørte reinbeitedistrikt, i de tilfellene hvor det har vært konsultasjon, følger som vedlegg til tilrådingen.

Ingen av områdene som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor reinbeitedistrikt.

2.5 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 7 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven, sameloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for ett av områdene. Tryterudelva endres til *Steinbruelva*

3.2 Avgrensning

Det er gjennomført endringer i avgrensinger for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Den største endringen er gjort for området Morkheia hvor det er grenset ut nærmere 146 dekar. For området Revsdalen er det grenset ut ca. 90 dekar og for Kringsås ca. 64 dekar. For noen av de øvrige områdene er det tatt ut mindre areal. For området Heggeneset har det kommet til 5 dekar etter høring.

3.3 Verneforskriftene

Etter høring er det foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneierne.

Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås det enten endring av gjeldende verneforskrift (gjennom endringsforskrift) eller ny verneforskrift som ved vedtak erstatter og opphever dagens forskrift.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

- Forskrift 23.11.1984 nr. 1915 om vern av Folkedal naturreservat i Granvin kommune, Hordaland fylke
- Forskrift 21.06.2019 nr. 823 om vern av Underforlii naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder
- Forskrift 09.07.1993 nr. 707 om fredning av Brokefjell naturreservat, Seljord og Kviteseid kommuner, Telemark
- Forskrift 09.07.1993 nr. 655 om fredning av Furuberget naturreservat, Hamar kommune, Hedmark
- Forskrift 04.12.1992 nr. 953 om vern av Ørdalen naturreservat, Inderøy kommune, Nord-Trøndelag.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

- Forskrift 11.12.2015 nr. 1515 om vern av Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus
- Forskrift 20.12.2019 nr. 1959 om vern av Sæteråsskaret naturreservat Stor-Elvdal kommune, Hedmark
- Forskrift 20.12.2019 nr. 1958 om vern av Trya naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark
- Forskrift 11.02.2022 nr. 211 om vern av Sulustaddalen naturreservat, Østre Toten kommune, Innlandet.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 500 kvadratkilometer i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingene Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)) og Bærekraftig bruk og bevaring av natur (Meld. St. 35 (2023-2024)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede. Områdene er i kommunenes arealplaner uten unntak lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er disse aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Avveininger mellom skogbruk og skogvern

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato. For områder hvor deler av tilbudet har kommet inn etter 1. februar 2022, vurderes kun det arealet som har tilkommet etter nevnte dato. Åtte av områdene i denne verneplanen er omfattet av oppdraget:

- Honganvik (V2S6)
- Ulvaskog (V2S6)
- Råaråsen (V1S2)
- Brandbukampen (V1S7/V1S2)
- Furuberget (utvidelse) (V1S7)
- Sæteråsskaret (utvidelse) (V3S2)
- Andershøe og Jukulbergje (V1S7/V1S4-6)
- Ørdalen (utvidelse) (V1S7)

Alle områdene unntatt ett ligger innenfor de kategorier som skal prioriteres for vern i henhold til retningslinjene for avveining mellom områdenes betydning for tømmertilgang og betydning for vern. For Sæteråsskaret er det vurdert at området har en viss betydning for tømmertilgangen i Stor-Elvdal. Statsforvalteren har valgt å beholde de mest verdifulle arealene (40-45%) av det opprinnelige tilbudet. Statsforvalterens samlede konklusjon er basert på at området er lite i areal, men at det vil bidra til å styrke et fra før forholdsvis lite verneområde betydelig. Den reduserte tømmertilgangen

for distriktet blir relativt sett liten med 864 kubikkmeter. Det vises til vedlagte skogfaglige beskrivelser og skjemaer for avveining utfylt for de områdene det er gjort avveininger.

De øvrige områdene som omfattes av denne verneplanen er tilbudt for frivillig vern av grunneier før 1. februar 2022, og omfattes derfor ikke av oppdraget fra Klima- og miljødepartementet.

5.3 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene som foreslås vernet er vanligvis små verneområder, og det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner skal derfor gjennom høringsprosessen ha fått tilbud om de ønsker å få delegert forvaltningsmyndigheten for både eksisterende og nye områder som opprettes og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som forvaltes av kommunen og som nå utvides, endres i utgangspunktet forvaltningsmyndigheten ikke.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndigheten for området som er foreslått vernet, blir denne myndigheten lagt til statsforvalteren. Verneplanprosessen for en del av områdene ble startet før ny rutine ble innført, derfor varierer det om statsforvalteren har klart å hente inn svar fra kommunene på disse eller ikke. For de kommunene som er forespurt, men som ikke har svart, legges det til grunn at de ikke ønsker forvaltningsmyndigheten og forvaltningsansvaret delegeres til statsforvalteren. Tabellen nedenfor viser hvilke kommuner som har/ikke har forvaltningsmyndighet i dag og om hvorvidt de ønsker å ha forvaltningsansvaret for nye og eksisterende verneområder eller ikke.

	Navn på område	Kommune	Har forv.mynd. i dag	Ønsker forv.mynd.
1.	Gammelseterlia	Aure	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
2.	Linderemen	Ørsta	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
3.	Granvinsfjorden	Voss	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
4.	Bermålsnosi	Lærdal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
5.	Honganvik	Sauda	Nei	Nei
6.	Griggelia	Sandnes	Nei	Nei
7.	Ulvaskog	Strand	Nei	Nei
8.	Underforlii - Utvidelse	Bygland	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
9.	Morkeheia	Gjerstad	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
10.	Igeltjenn	Gjerstad	Nei	Nei
11.	Revsdalen	Lindesnes	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
12.	Ruafjødd og Veiådalen	Valle	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
13.	Brånås	Bamble	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
14.	Ånås	Kviteseid	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
15.	Kringsås	Midt-Telemark	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
16.	Storemyråsen	Notodden	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
17.	Brokefjell	Kviteseid og Seljord	Nei	Ligger i to kommuner
18.	Heggeneset	Seljord	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
19.	Storås	Seljord	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
20.	Steinbruelva	Holmestrand	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
21.	Råaråsen	Krødsherad	Nei	Nei
22.	Presteheten - Utvidelse	Aurskog-Høland	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
23.	Lushaugen	Hurdal og Gran	Nei	Ligger i to kommuner
24.	Brandbukampen	Gran	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
25.	Benndalen	Gausdal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
26.	Furuberget	Hamar	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt

27.	Sæteråsskaret - Utvidelse	Stor-Elvdal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
28.	Trya - Utvidelse	Stor-Elvdal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
29.	Øyen	Sør-Odal	Nei	Tilbakemelding ikke mottatt
30.	Sulustaddalen - Utvidelse	Østre Toten	Nei	Nei
31.	Andershøe og Jukulberget	Vågå og Sel	Nei	Ligger i to kommuner
32.	Ørdalen- Utvidelse	Inderøy	Ja	Ja

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat og nasjonalpark vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekvitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Det er noen felt med plantet gran og noe innslag av fremmede arter innenfor enkelte av områdene som kan være aktuelle å rette aktive tiltak mot. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekviteter.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

6. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kapittel 7 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

6.1 Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes formål

I tråd med kgl.res. 20.12. 2024 om fastsettelse av forskrifter om vern av 22 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Buskerud, Akershus, Innlandet og Trøndelag, er det gjort tilpasninger av oppsettet for verneformålet i forskriftene for å få en tydeligere henvisning til naturmangfoldloven § 37. Formålene er nå knyttet direkte til en eller flere av bokstavene i § 37. De aller fleste områdene i denne verneplanen har vært på høring før 20. desember, og følgelig er derfor også oppsettet for verneformålet endret for de fleste områdene. I de tilfellene hvor det tilrås endringsforskrift er verneformålet videreført uten endring fra eksisterende forskrift.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv.

Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sinking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøttsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Fot innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises det til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til "*at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.*"

Motorferdsel

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. I områder hvor det er aktuelt er det også åpnet for uttransport av villsvin. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg, hjort og villsvin i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg, hjort og villsvin er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter, og transporten bør så langt mulig foregå på fast mark og ikke i våtmarks-/myrområder. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold, eller eventuell tillatt rydding av nye stier, er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier og rydding og merking av nye stier der dette er foreslått i bestemmelser som kun omhandler stier.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er

spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsel utenfor verneområdene. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Bestemmelsen om oppgradering/fornyelse tas kun inn i områder der kraftledningen ligger innenfor verneforslaget. I områdene med kraftledning inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall. Der tilkomst til ledning kan løses utenfor vernet, er det ikke tatt med bestemmelse om motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledning som grenser inntil verneområdet.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak.

Ved de senere skogvernvedtakene er det i noen konkrete tilfeller gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det finnes oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traséene skal da markeres på vernekartet. Statnett er i slike tilfeller selv ansvarlig for å levere kart over traséer.

Det har i forbindelse med statsforvalternes høringsrunder kommet flere innspill fra netteiere om å grense ut bufferareal mot klausulert ryddebelte for kraftledninger. Dette til tross for at det ved de senere skogvernvedtakene er lagt inn bestemmelser som gir åpning også for rydding mv. inntil rydegater for kraftledninger. I tilfeller hvor det foreligger konkrete planer om ombygging eller utvidelse av eksisterende ledninger kan det være hensiktsmessig å ta innspill om utgrensing av areal til følge der hvor det ikke kommer i konflikt med viktige verneverdier. I utgangspunktet skal konsesjonen for det enkelte anlegget ta høyde for de behovene netteier har for drift og vedlikehold. På generelt grunnlag mener Miljødirektoratet derfor at det bør være mulig å forholde seg til det klausulerte rydebeltet som grense mot skogvernområder.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtida viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder:

"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finner man fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot verneverdiene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting av husdyr

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering. Hva som defineres som "skånsom beiting" vil nødvendigvis ofte variere mellom områder og de ulike delene/kvalitetene innenfor et område.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriftene skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som ikke berører verneverdiene i særlig grad, og det er tatt inn en unntaksbestemmelse for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes imidlertid dette tiltaket til å ha større påvirkning på verneverdiene, og utplassering av saltstein er søknadspliktig slik at bl.a. plassering kan styres. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltsteiner eller oppføring av gjerder ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i frilufsloven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Større arrangementer kan omfatte mange ulike arrangementer, både idrettsarrangementer (o-løp, terrengløp, sykkeløp, skiløp mv.) og kulturarrangementer som konserter, teaterforestillinger mv. Det kan i forbindelse med et arrangement være behov for tilrettelegging for publikumsområder, sanitærforhold mv. og oppsetting av midlertidige innretninger som scene ol. Hva som er å anse som et større arrangement må vurderes konkret av forvaltningsmyndigheten. Normalt vil arrangementer over 50 personer etter Miljødirektoratets syn måtte regnes som søknadspliktig, men personantallet inngår i den samlede vurderingen som må gjøres (omfanget av tiltak arrangementet krever, påvirkning på verneverdier mv.). Forbudet mot større arrangementer er ikke ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper, fellesturer eller fellestreninger. Det er åpnet for å kunne gi tillatelse til større arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften. Dette kan for eksempel være aktuelt for faste årlige arrangementer med liten grad av tilrettelegging, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering, så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangementer må omsøkes. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke alene som arrangementer, men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger og dermed være søknadspliktig. Det kan tas inn særskilt unntak for dette etter konkret vurdering ut fra verneverdiene.

Miljøtilpasset reiseliv er et vidt begrep som kan omfatte en rekke ulike aktiviteter og former for tilrettelegging. På et generelt grunnlag er det ikke ønskelig med ulike former for tilrettelegging innenfor skogreservater. I enkelte foreslåtte verneforskrifter er det tatt inn bestemmelse som åpner for å gi tillatelse til miljøtilpasset reiseliv. Som hovedregel tar Miljødirektoratet ut bestemmelsen der det ikke har kommet konkrete innspill eller planer om denne type virksomhet i det aktuelle området og det ikke er gjort konkrete vurderinger mht. hvilken påvirkning dette kan ha på verneverdiene.

Rydding av vegetasjon i forbindelse med storviltjakt

Storviltjakt har lange tradisjoner i Norge, og reguleres gjennom naturmangfoldloven og viltloven. Når et område vernes som naturreservat, så er utgangspunktet at vernet ikke vil påvirke verken jaktretten eller jaktutøvelsen. Rydding av vegetasjon som er til ulempe for jaktutøvelsen, er et tema som i enkelte tilfeller kommer som innspill fra grunneier. Dette reguleres av forskriften. Ordlyden i bestemmelsen har imidlertid vært varierende, og Miljødirektoratet har derfor sett behovet for å standardisere bestemmelsen i § 4 til følgende ordlyd "*forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktlinjer ved faste jaktposter i forbindelse med storviltjakt*". Hensikten med bestemmelsen er å konkretisere hvilken vegetasjon som kan fjernes. Med siktlinjer menes linje(r) fra en jaktpost der det er størst sannsynlighet for å løsne skudd og mot der storviltet mest sannsynlig viser seg. Det er også konkretisert at det kan ryddes ved faste jaktposter. Dette for å unngå åpning for tilfeldig rydding

innenfor hele verneområdet. Som hovedregel har Miljødirektoratet endret til standard formulering i de tilfeller det er avvik mellom ordlyden som er tilrådd fra Statsforvalteren og mal.

Gjenoppbygging av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade

I enkelte foreslåtte verneforskrifter er det tatt inn bestemmelse om gjenoppbygging av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade, også i områder der det ikke er noen kjente anlegg eller bygninger innenfor området. Som hovedregel tar Miljødirektoratet ut bestemmelsen der det ikke har kommet fram konkrete innspill om at dette er en relevant bestemmelse. Brann og naturskade vil i alle tilfeller være en uforutsett og sjelden hendelse og Miljødirektoratet mener det vil være mer fornuftig å foreta en vurdering om det skal gis dispensasjon etter naturmangoldloven § 48 dersom en slik hendelse skulle oppstå.

Henvisninger til forvaltningsplan

Miljødirektoratet har tatt ut henvisninger til i forvaltningsplan i de verneforskrifter dette er foreslått. Reguleringene for et verneområde skal fremgå direkte av verneforskriften, og bestemmelsene skal presisere hvilke tiltak og aktiviteter som er forbudt. En forvaltningsplan kan gi retningslinjer, men disse kan ikke påvirke rammene for en bestemmelse.

7. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

7.1 MØRE OG ROMSDAL FYLKE

Det tilrås vern av to områder. Områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

1. Gammelseterlia, Aure kommune

Totalareal: 1 549 daa, skogareal: 924 daa, produktiv skog: 787 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- a. Representerer ein bestemt type natur i form av kystfuruskog*
- b. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som kalk- og lågurtfuruskog, og med raudlista lav og sopp.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Gammelseterlia ligger i ei bratt, sørvest-vendt li på sørsida av Ertvågsøya. Området er kartlagt henholdsvis i 2009 og 2023. Berggrunnen i området tilhører det såkalte Ertvågsøykomplekset og er i store deler av dette området dominert av glimmerskifer med innslag av blant annet amfibolitt. Den nordlige delen av området er dominert av granittiske gneiser. Området ligger i grenseland mellom sterkt oseanisk og klart oseanisk seksjon. Nedre deler av lia ligger i sørboreal sone, mens resten av området ligger i mellomboreal og til dels nordboreal sone.

Området er dominert av eldre furuskog, til dels i mosaikk med fattig myr og i øvre deler også fattig sumpskogsmark. Området er preget av tidligere gjennomhogster, men også av tidligere stormfellingene som har ført til at det er en god del død ved innenfor området. Området har en god andel areal på høy bonitet, og i de rikeste partiene i nedre del av lia er det også et lite innslag av den rødlista naturtypen kalk- og lågurtfuruskog (VU). I området er det ellers registrert rødlista arter som bl.a. gubbeskjegg (NT), flekkvitkjuke (NT), furubarkkjuke (NT), kelolav (NT), tyrikjuke (NT), kulespora nålehinne (NT) og skorpefiltlav (NT), samt den trua soppen luggskinn (VU).

Det står litt gran i nedkant sentralt i området. Denne kan fjernes gjennom hogst.

Vern av Gammelseterlia vil først og fremst fange opp mangler i skogvernet for Møre og Romsdal når det gjelder kystfuruskog. Samtidig vil vern av området bidra til å sikre leveområdet for trua og nær trua arter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Det går ei 22 kV kraftledning ca. 50 meter utenfor foreslått vernegrense, i sørøst. Netteier vurderer å oppgradere denne til 132 kV.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Aure kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, NJFF Møre og Romsdal, BirdLife Norge avd. Møre og Romsdal, Mellom AS, Statnett, Statens Vegvesen, Norges Vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Møre og Romsdal Sau og Geit, AVINOR AS, Den Norske Turistforening, Norsk Bergindustri, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådene Landsforbund, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Kommunal- og distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norsk Fjellstyresamband, Norges Handikapforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NTNU, Sabima, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Vegdirektoratet.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Møre og Romsdal fylkeskommune, Forsvarsbygg, Statnett SF og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har uttalt seg, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Aure kommune ber om at vern må ikke være til hinder for framtidige veiprosjekter og annen samfunnskritisk infrastruktur.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at Mellom AS har 22 kV nett nært området. De ber om at netteier vurderer om de trenger unntak i § 4 etter standardbestemmelsene for nettanlegg: «*Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.*» NVE ber også Mellom AS om å vurdere behovet for standard bestemmelsen i § 7: «*Oppgradering og fornying av kraftledning som ikke fell under § 4*».

Mellom AS har pekt på behovet for rydding langs 22 kV-ledningen. De har ikke bedt om endringer i forskriften.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren vurderer at det ikke er behov for endringer i forskriften av hensyn til kraftledningen som går i nærheten av verneområdet. Avstanden er så stor at Statsforvalteren mener det ikke er konflikter knyttet til denne.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Gammelseterlia* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår at bestemmelsen i § 4d om bruk og vedlikehold av permanente jakttårn, i § 7h om gjenoppbygging etter brann eller naturskade og i § 7i om miljøtilpasset reiselivsvirksomhet tas ut av forskriften. Ifølge Statsforvalteren er det ikke behov for disse bestemmelsene.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Gammelseterlia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Gammelseterlia som naturreservat.

2. Linderemen, Ørsta kommune

Totalareal: 1 371 daa, skogareal: 605 daa, produktiv skog: 79 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- a. representerer ein bestemt type natur i form av rik edellauvskog*
- b. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur med ein av dei nordlegaste lindeskogane i landet.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Linderemen ligger i ei bratt, sørvest-vendt li mot Hjørundfjorden mellom Trandal og Leknes. Området ligger i hovedsakelig mellomboreal vegetasjonssone.

Store deler av lia ned mot fjorden består av en lokalitet med rik edellauvskog med lind som er vurdert til å være svært viktig (A-verdi). Nedre del av foreslått verneområde dekker deler av denne lokaliteten. Dominerende treslag i området er osp, bjørk og hassel. Ellers er det innslag av alm i hele lia. Innenfor området finnes en av få lokaliteter med lindeskog i fylket, og en av de nordligste lindeskogene både i Norge. Lindeskogen er ca. 2 daa og ligger mellom to skredfar. Lindelokaliteten

består av raspåvirka lindeskog med innslag av hassel, alm, osp og bjørk. Området rundt har rasmarker og bjørkeskog

Av rødlista treslag er alm (EN) og lind (NT) registrert. Alm har flere spesialiserte lav og sopp knyttet til seg, og potensialet for funn av flere sjeldne eller rødlista arter er vurdert som stort. Av karplanter så er det bl.a. registrert myske, liljekonvall, myskegras, sanikkel jordnøtt, krossved, lundgrønaks, breiflangre og prydhette innenfor lokaliteten med edellauvskog.

Områdets verdi er i all hovedsak knyttet til edellauvskog. Av mangler i skogvernet, vil Linderemen særlig kunne bidra til inndekning av rik edellauvskog. Et vern av området vil også bidra til å bevare en av de nordligste lindeskogene i Norge, samt ivaretagelse av leveområdet for trua og sårbare arter.

Linderemen vil ellers kunne inngå i et nettverk med flere andre verneområder på østsida av Hjørundfjorden (Gjevenesstranda naturreservat, Barlindneset naturreservat og Maude naturreservat), som også har kvaliteter særlig knyttet til edellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en sti gjennom området, ellers er det ingen kjent tekniske inngrep innenfor foreslått verneområde.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Ørsta kommune, Møre og Romsdal fylkes-kommune, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, NJFF Møre og Romsdal, BirdLife Møre og Romsdal, Tussa Energi AS, Mørenett AS, Statens Vegvesen, Norges Vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Møre og Romsdal Sau og Geit, AVINOR AS, Den Norske Turistforening, Norsk Bergindustri, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådene Landsforbund, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Kommunal- og distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norsk Fjellstyresamband, Norges Handikapforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NTNU, Sabima, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Vegdirektoratet*

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Møre og Romsdal fylkeskommune, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Mørenett og Statnett SF har uttalt seg, og har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at Mørenett har områdekonsesjon, og registrerer at Mørenett og Statnett står på adresselista. NVE skriver videre om at det er kartlagt to digitale kraftutbyggings-potensialer på henholdsvis 2,9 GWh og 6,06 GWh i området, og ber om at grunneierne blir orientert om dette. Prosjektene er vurdert som lønnsomme.

Norsk Bergindustri mener det er svært viktig at fremtidig verneforskrift hensyntar mulige fremtidige geologiske drivverdige funn, dvs. forekomster som ikke er identifisert i dag. De ber derfor om at verneforskriften tar hensyn til framtidig tilgang til mineralutvinning, herunder ferdsel og adkomst, i §§ 4,6,7 og 8.

Ørsta kommune opplyser i saksfremstillingen til Formannskapet bl.a. om at de høyereliggende fjellområdene er prioriterte som nasjonalt viktige friluftsområder og at i temakart for naturvern er

delområdene ved Rønningen og Linderemmen vurdert å være av nasjonal verdi. Stranda fra Leknes/Urke til Trandal er ifølge kommunen regionalt viktige vinterbeiteområder for hjort og viktig leveområde for oter. Området ved Mardalen benyttes som utmarksbeite for sau. Kommunen opplyser også om at ei hytte som nevnes i høringsdokumentet ikke ligger innenfor foreslått verneområde, og at det eksisterer en brukonstruksjon over elvegjelet i Mardalen. Formannskapet støtter verneforslaget. Formannskapet oppfatter forslaget slik at stien mellom Trandal og Leknes kan vedlikeholdes.

Norges Orienteringsforbund anmoder om at orientering blir tillatt i verneområder og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.04.2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservat, som var lagt ved uttalelsen.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har mottatt flere likelydende uttalelser fra Norges Orienteringsforbund til verneforslag som har vært på høring, og merker seg ønsket om åpning for å arrangere orienteringsløp i naturreservat. Statsforvalteren mener dette vil være i strid med § 3 bokstav d, som foreslår at «bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode». Slike arrangement vil kunne medføre uheldig forstyrrelse av dyreliv og slitasje på terreng ved poster og start/målgang. Linderemen er ei bratt li som er lite egnet for tradisjonelle orienteringsløp. Statsforvalteren fraråder å imøtekomme orienteringsforbundet, både på generelt og spesielt grunnlag.

Statsforvalteren vurderer innspillet fra Norsk Bergindustri til å være av generell karakter. Statsforvalteren har ikke fått innspill fra DMF, og kan ikke se at det er forekomster i kart fra NGU som må ivaretas særskilt.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Linderemen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Linderemen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Linderemen naturreservat.

7.2 VESTLAND FYLKE

Det tilrås vern av to områder, ett av området er en utvidelse av et eksisterende naturreservat. Områdene er kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

3. Granvinsfjorden, Voss herad – Utvidelse

Utvidelsesareal: 707 daa, skogareal: 707 daa, produktiv skog: 571 daa. Nytt totalareal: 891 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- a. representerer bestemte typar natur som alm-lindeskog, lågurt-hasselkratt og fattig furu-eikeskog*
- b. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur i form av stor, artsrik og variert edellauvskog i eit fjordlandskap.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Foreslått verneområde er en utvidelse av eksisterende Folkedal naturreservat som ligger i den sørøstvedte lia på vestsiden av Granvinsfjorden. Skogen i området er variert med stort mangfold av ulike treslag. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone.

I utvidelsesområdet er det registrert 43 daa med den rødlista naturtypen frisk rik edellauvskog (NT) i tillegg til høstingsskog. Her er det edellauvskog med utforming alm-lindeskog og lågurt-hasselkog. Fattig furu-eikeskog står på mer grunnlendt mark. På rasmark er det en god del død ved i varierende dimensjoner og nedbrytingsgrad. Død ved finnes også i brattere og høgereliggende deler av området. Et fåtall av hule eiker med veldig stor dimensjon er også observert. I området finnes det hule eiker av svært store dimensjoner. Det er noe påvirkning av fremmede treslag i nedre deler og det er plantet bøk og gran sørvest for Haukanes.

Foruten alm (VU), ask (VU) og almekullsopp (NT) er det ikke registrert rødlistearter i området, men ifølge kartlegger er det et stort potensial for å finne rødlistearter her, særlig knyttet til gamle edellauvtre og død ved.

Utvidelsen av eksisterende naturreservat vil bidra til å dekke mangler i skogvernet for naturtypen gammel lauvblandingsskog, eikedominert skog, alm-lindeskog, hasselkratt og noe skog på høg bonitet. Området vil dessuten sikre bosted for sjeldne og sårbare arter. Området vil også kunne inngå i et nettverk med Kvanndal naturreservat, som også er et svært viktig edellauvskogsområde og der utvidelse er aktuelt. Også Uranes naturreservat vil kunne inngå i dette nettverket. Disse områdene vil samlet sett kunne utgjøre ett av kjerneområdene for denne skogtypen i Vestland.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Kraftlinja Sima-Samnanger på kV 420 går gjennom sentrale deler av området og krysser videre Granvinsfjorden. Det er ingen mastepunkt ligger innenfor området, og ledningene går i luftspenn over skogen.

Det går en tursti gjennom området, som er omtalt som *Haukanes buføringsveg*. I tillegg er det et lite brønnhus for uttak av drikkevann i området.

I kommuneplanens arealdel er det satt av areal som vegformål for Hardangervegen (Fylkesveg 79) som går i tunell under mindre deler av aktuelt verneareal. Resten av arealet er satt av til landbruk-, natur- og friluftsmål.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Avinor, BIRDLIFE NORGE AVD. HORDALAND, Den Norske Turistforening, Det norske skogselskap, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fiskeridirektoratet, Forsvarsbygg, Fortidsminneforeningen, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen, Turlag, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Høgskulen på Vestlandet, INDRE HORDALAND KRAFTNETT AS, INDRE HORDALAND KRAFTNETT AS, Kommunalog moderniseringsdepartementet, KS - Kommunesektorens organisasjon, Kystverket, 9 Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og ungdom, Naturhistorisk museum, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkeforbund, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, NORGES JEGER- OG FISKEFORBUND AVD HORDALAND, Norges Jeger- og Fiskerforbund avd Sogn og Fjordane, Norges Kystfiskarlag, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat - NVE, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrensykling NOTS, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Sabima, Stadnamntenesta på Vestlandet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Sør-Norges Fiskarlag, Universitetet i Bergen, Vegdirektoratet, Vest politidistrikt, Vestland fylkeskommune, VOSS HERAD og WWF Verdens naturfond.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Voss naturvernlag og Voss herad har uttalt seg, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill til oppstartsmeldingen om at landbruks- og reindriftsfaglige interesser må hensyntas i utformingen av verneforskriften, og at det må komme klart frem i høringsdokumentet dersom det er landbruksinteresser i området som ikke blir ivaretatt. Landbruksdirektoratet går ut ifra at landbruks- og reindriftsfaglig kompetanse blir involvert i utformingen av forskrift og verneplan, samt den lokale landbruksforvaltningen.

Språkrådet fraråder i sitt svar til oppstartsmeldingen å bruke navnet «Folkedal og Haukanes» som reservatnavn. De mener dette navnet ikke vil være dekkende for hele det nye verneområdet. Språkrådet foreslår derfor å benytte navnet Granvinsfjorden naturreservat eller Indre Granvinsfjorden naturreservat.

Statens vegvesen skriver at det ikke er riksveger i området, men at fylkesveg 79 går delvis nært grensen til foreslått verneområde og at Vestland fylkeskommune som er vegeier derfor kan derfor ha merknader til verneforslaget. Vegvesenet opplyser videre om at verneområdet ligger i skredfarlig område med registrerte skredhendelser mot fylkesvegen. De skriver at Statsforvalteren må vurdere om det er behov for å ta med bestemmelser i verneforskriften som sikrer at det kan gjennomføres nødvendig sikring mot skredfare.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at det ligger et 420 kV nettanlegg som driftes av Statnett innenfor området, og at Indre Hordaland Kraftnett AS er områdekonsesjonær. De skriver videre at Statsforvalteren har tatt med alle bestemmelsene som er standard for energi- og

kraftanlegg i forskriften, unntatt dispensasjon i § 7 for oppgradering som ikke faller under § 4. NVE ber om at denne tas inn i forskriften.

NVE viser at Statnett har uttalt seg om at de ønsker at grensen til naturreservatet ikke skal legges nærmere enn 80 meter fra ledningen for å sikre nødvendig drift, tilsyn og utvikling av transmisjonslinja. NVE skriver videre at Statsforvalteren mener at standardbestemmelsene dekker behovet og det ikke er nødvendig å endre grensen for naturreservatet. NVE ber Statnett om å uttale om standardbestemmelsene dekker deres behov. NVE ber videre om at Statsforvalteren fortsetter å ha dialog med Statnett for å finne løsning.

Statnett svarer sin i høringsuttalelse at foreslått verneforskrift og standardbestemmelser dekker deres behov knyttet til kraftledningen, og at de ikke har noen videre merknader til vernekartet eller verneforskriften.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har etterkommet Språkrådets innspill, navnet på verneforslaget ble endret til Granvinsfjorden i forbindelse med høringen.

Statsforvalteren har tatt innspillet fra NVE til etterretning og har inkludert nødvendige standardbestemmelser i verneforskriften, også dispensasjon for oppgradering i § 7 som ikke faller inn under bestemmelsen i § 4.

Når det gjelder Statnett sitt innspill i forbindelse med oppstartsmeldingen, så har Statsforvalteren kommentert i høringsbrevet at de vurderer at det ikke er nødvendig å etablere ryddebelte under den eksisterende 420 kV-ledningen ettersom den ligger svært høyt over tretoppene i ei svært bratt fjordli. Statsforvalteren ser heller ikke at det vil være mulig med motorisert ferdsel gjennom verneområdet. Statsforvalteren tar ellers til orientering Statnetts tilbakemelding til høringen om at deres behov er ivaretatt.

Statsforvalteren mener at de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften som er utarbeidet i dialog med grunneierne.

Innspillet fra Statens vegvesen om rassikring er ivaretatt gjennom verneforskriften § 7 g om rassikring.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Granvinsfjorden* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å ta inn standardbestemmelse om oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, i verneforskriften § 7.

Statsforvalteren har tatt inn følgende bestemmelse om rassikring i § 7:

g. naudsynt og skånsam rassikring

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å flytte bestemmelsene i § 4 om rydding av vegetasjon inntil brønnhus samt fjerning av fremmede treslag til § 7. Ordlyden i bestemmelsene justeres slik at de mer presise:

- g. skånsam rydding av vegetasjon for å unngå skade på brønnhus avmerkt på vernekartet*
- i. uttak og ringbarking av utanlandske treslag og etablerte plantefelt av gran, samt spreiring frå desse*

Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 7 om rassikring slik at denne blir mer spesifikk:

- h. nausdsynte sikringstiltak mot ras og skred ned mot fylkesveg 79*

Miljødirektoratet tilrår å ta inn bestemmelse om oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn i § 4, inn i § 7, da det ligger kraftledning innenfor verneområdet:

- k. oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4*

Miljødirektoratet tilrår, etter dialog med Statsforvalteren, å ta ut bestemmelsen i § 7 som åpner for å kunne tillate merking og rydding av nye stier etter søknad. Denne er ikke i tråd med forskriftsmal og det er ikke kommet innspill som tilsier at dette er aktuelt i området.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Granvinsfjorden:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Folkedal naturreservat som Granvinsfjorden naturreservat.

4. Bermålsnosi, Lærdal kommune

Totalareal: 5 431 daa, skogareal: 3 168 daa, produktiv skog: 2 516 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- a. representerer ein bestemt type natur i form av gamal furuskog*
- b. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som kalk- og lågurtfuruskog og boreal lauvskog med førekomstar av daud ved, i ei dynamisk lisode med både brannspor og hyppige ras.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Bermålsnosi ligger i ei nord- og vestvendt bratt lisode, med en gradient fra fjord til fjell på sørsida av Sognefjorden, i Lærdal kommune. Skogen domineres av furu, med bjørk og storvokste ospetrær. Her finner man også partier med mer varmekjær vegetasjon som hassel og gråor. I nordlige deler med rikere grunn, forekommer den rødlista naturtypen kalk- og lågurtfuruskog (VU). Bermålsnosi har

også bjørk og rogn i rasmarskog, med stedvis store mengder død ved av bjørk. Det er død ved i store dimensjoner som følge av bl.a. skogbrann, og der bl.a. signalarten pusledraugmose, som utelukkende fines på liggende død ved, er registrert. Bermålsnosi har også gamle trær, og det er registrert 350 år gamle furutrær.

Bermålsnosi dekker fire ulike vegetasjonssoner, der både mellomboreal, nordboreal, sørboreal og boreonemoral sone inngår i en gradient fra fjord til fjell. Laveste punktet er ved fjorden og høyeste punktet er på Bermålsnosi som ligger 1257 meter over havet. Dette medfører også en stor variasjon i vegetasjon og naturtyper knyttet til ulike høydedrag, og med påvirkning fra ras, brann og snøskred dannes det derfor mange habitat for arter. Det er registret åtte rødlista arter i området, bl.a. skogjamne (NT), knerot (NT), druelav (NT), furustokkjuke (NT), furuvintergrønn (NT) og rosa tusselav (NT). I tillegg er det registrert ask, som har status som sterkt trua (EN) på rødlista. Deler av det foreslåtte verneområder ligger innenfor Lærdal-Årdal villreinområde. Området er vurdert å ha lokal til regional verdi. Sett i sammenheng med det eksisterende Kvitningsmorki naturreservat vil området få økt verdi.

Området fyller regionale mangler i skogvernet knyttet til den rødlista naturtypen kalk- og lågurtfuruskog. Av generelle mangler i skogvernet, vil et vern dekke mangler knyttet til bonitet, trua arter samt naturtyper som kalkbjørkeskog, gråor-heggeskog av lisidetype og gammel lauvblandingsskog. Området har i tillegg skog i lavereliggende vegetasjonssone.

Det er også mottatt tilbud fra grunneierne av Skogateigen. Med dette vil Bermålsnosi og Skogateigen, sammen med eksisterende Kvitningsmorki naturreservat, kunne utgjøre et viktig og sammenhengende område langs fjorden med verdifull skog i indre Sogn.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Tekniske inngrep er nesten fraværende i området.

En 22 kV kraftledning går utenfor og langs vernegrensa. Det er ikke planer om oppgradering eller endring av denne pr i dag.

Deler av området er sammenfallende med leveområdet til villreinstammen i Lærdal-Årdal. Både vinter-, sommer- og høstbeiteområdet til villreinen inngår i det tilrådte verneområdet.

Det mest høyereliggende området er registrert som beiteområde for både sau og storfe. Ellers er jakt på hjort en del av både næringsgrunnlaget og rekreasjon i området.

Det er lite ferdsel i storparten av området. Store deler av Bermålsnosi er farlig å ferdes i på grunn av steinsprang og rasfare. Innenfor området er det enkelte stier, som i all hovedsak benyttes av bygdefolk, jegere og beitedyr. En sti går opp til jakthytta i Muggeteiglii, som er grenset ut av verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat – NVE, Landbruksdirektoratet, Vest politidistrikt, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Vestland fylkeskommune, Luftfartstilsynet, Avinor, Kystverket, NTNU, Høgskulen på Vestlandet, Norsk institutt for bioøkonomi, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag, Det norske skogselskap, Den Norske Turistforening, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fortidsminneforeningen, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for naturforskning, KS -*

Kommunesektorens organisasjon, Natur og ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkeforbund, Fiskarlaget Vest, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk Organisasjon for Terrengsykling NOTS, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Dykkerforbund, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, Sabima, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Technogarden, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, WWF Verdens naturfond, Naturhistorisk museum, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Vegdirektoratet, Stadnamntenesta på Vestlandet, Norges Jeger- og Fiskerforbund avd. Sogn og Fjordane, Lærdal kommune, Sygnir AS avdeling Lærdal, Sygnir AS, Straumnett AS, Anne Helene Bergmål, Olav Bjørkum, Endre Offerdal og AT Skog.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF uttaler at de ikke har anlegg eller planer i området og har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) opplyser i sitt innspill til oppstartsvarelet at området grenser til et nettanlegg som driftes av Sygnir AS, som også er områdekonsesjonær. NVE ber Sygnir AS om å informere forslag til forskrift er tilstrekkelig for drift, vedlikehold og oppgadering av eksisterende eller planlagte nettanlegg. NVE skriver videre at det er et digitalt kartlagt potensial for små vannkraftverk innenfor området, der småkraftpotensialet utgjør 1,98 GWh/år med en utbyggingskostnad på 4,64 NOK/kWh (2003-kostnadsnivå). NVE ber Statsforvalteren om å orientere grunneierne om vannkraftpotensialet.

I høringsuttalelsen skriver NVE at Statsforvalteren har lagt inn alle standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg i forskriften. I tillegg har Statsforvalteren tatt hensyn til Sygnir AS sitt innspill om justering av vernegrensa til minst 7,5 meter vekk fra senterlinja av kraftledningen, og grunneier er orientert om vannkraftpotensialet innenfor området. NVE kan ikke se at det står igjen konflikter med energiinteressene innenfor verneområdet.

Sygnir AS skriver i sitt svar til oppstartsmeldingen at det går en 22 kV kraftledning langs vernegrensa mot sjøen, og at Sygnir AS ikke har planer om oppgradering eller endring for denne ledningen. Sygnir AS skriver videre at vernegrensa bør ligge 7,5 meter fra senterlinja i av ledningstraseen, ettersom det klausulerte rydebeltet er 15 meter (2x7,5 meter).

Landbruksdirektoratet har gitt generelle innspill om at det må gå tydelig fram hvordan aktuelle arealer som foreslås vernet, benyttes i landbrukssammenheng, slik som nødvendig skogsbilveg til bakenforliggende arealer, traktorveg i forbindelse med jordbruk, samt interesser tilknyttet beiting. Landbruksdirektoratet påpeker adgang til vedlikehold og rydding av veger/ferdselsårer. Beiting er aktuelt i mange områder, inkl. bestemmelser for utsetting av saltsteiner til bufe, oppføring/vedlikehold av gjerder mv., motorferdsel i tilknytning til dette, samt uttransport av ev. syke/skadde bufe. Landbruksdirektoratet skriver at det må redegjøres spesielt dersom det ikke gis adgang til beiting i verneforskriftene. Landbruksdirektoratet forutsetter involvering av Statsforvalterens landbruksfaglige kompetanse ved utforming av verneforskrifter og verneplan, og skriver videre at det vil være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen.

Landbruksdirektoratet etterlyser skjema for avveiling av områdets betydning for vern og betydning for tømmertilgang, samt og vurderinger og endelig plassering av området i avveingsmatrisen i forkant av oppstartsmeldingen.

Språkrådet tilrår i sitt svar til oppstartsmeldingen å benytte navnet Bermålsnosi naturreservat i stedet for Bermål naturreservat. Ettersom verneforslaget dekker to gårdsnummer, både 46 Bermål og 47 Muggeteigen, mener Språkrådet at det vil være uheldig å benytte kun det ene gårdsnavnet. Språkrådet tilrår å benytte navnet på toppen av fjellet som de to teigene ligger under, Bermålsnosi. Dette er en ruvende fjellformasjon og Bermålsnosi er godt synlig i vid omkrets, og grensa mellom de to gårdene Bermål og Muggeteigen ender på toppen av dette fjellet. I sentralt stadnamnregister (SSR) er Bermålsnosi registrert som eneform.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver i sitt innspill til oppstartsmeldingen at de tildelte en konsesjon i 2021 til uttak etter mineralloven av knust fjell fra pukkeforekomsten Muggelia. Verdien av pukkeforekomsten er ikke vurdert. DMF vurderer at et framtidig naturreservat ikke vil komme i direkte konflikt med uttaket, men dersom pukkeverket har behov for utvidelse i framtida vil det kunne oppstå konflikt. DMF skriver videre at de oppfatter at utkast til tilpasser seg mineralforekomsten, men at det likevel må vurderes og omtales hvilke konsekvenser vernet vil ha for en mulig utvidelse av uttaket, og om det er gjort tilstrekkelig tilpasninger for å muliggjøre en senere utvidelse av uttaket. Dersom Statsforvalteren mener mulig utvidelse av uttaket er i strid med hensikten med vernet, ber DMF om at det gjøres en vurdering av verneverdiene opp imot verdien av en eventuell utvidelse av masseuttaket.

I sin uttalelse til høringen, skriver DMF at Statsforvalteren har redegjort for tilpassing av vernegrensa til mineralforekomsten, og avklart at det ikke blir aktuelt å utvide verneområdet inn mot mineralforekomsten senere. DMF skriver også at Statsforvalteren ser at mineralforekomsten har potensiale for å fortsatt kunne utnyttes i mange år og ser ikke konflikt med skogvernet. DMF mener deres merknader til oppstartsmeldingen er imøtekommet.

Statens vegvesen skriver at det ikke er riksveg nært det foreslåtte verneområdet, men informerer om at fylkeseveg 53 går langs grensa til området og at Vestland fylkeskommune som vegeier vil kunne ha konkrete merknader. Ifølge Vegvesenet går fylkesvegen gjennom potensielt skredfarlig område med registrerte skredhendelser. Vegvesenet mener det må tas inn bestemmelser i forskriften som sikrer at det kan gjennomføres nødvendige sikringer mot skred.

Statsforvalterens kommentarer:

Til NVE sitt innspill, så har Statsforvalteren lagt til grunn at grunneierne har vurdert alle sider av vernet, også alternative bruksmåter av utmarka som for eksempel kraftutbygging. Grunneierne har også fått alle offisielle dokumenter i verneprosessen via grunneierorganisasjonene.

Statsforvalteren tar innspillet fra Sygnir AS til etterretning og sørger for at vernegrensa legges minst 7,5 meter unna senter på 22 kV-ledningen.

Statsforvalteren mener de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i den foreslåtte forskriften som er utarbeidet i dialog med grunneierne. Brukerinteressene er elles godt beskrevet gjennom saksbehandlingen.

Statsforvalteren tar innspillet fra Språkrådet til etterretning og tilrår navnet Bermålsnosi *naturreservat*.

Til innspillet fra DMF har Statsforvalteren tilpasset vernegrensa til den eksisterende mineralforekomsten, og har ikke planer om utvidelse av naturreservatet i det aktuelle området rundt uttaket. Statsforvalteren ser at mineralforekomsten har potensiale for å fortsatt kunne utnyttes, men ser ingen konflikter mellom mineralutnyttelsen i Muggelia og skogvernområdet. Det er samme grunneier som er involvert i både masseuttaket og skogvernet.

Når det gjelder innspillet fra Statens vegvesen så har Vestland fylkeskommune stått på adresselista i verneprosessen, men har ikke kommet med innspill. Statsforvalteren vurderer likevel at vegvesenet har viktige innspill om registrerte skredhendelser. Registrerte hendelser inkluderer steinskred av ulikt omfang, isnedfall og lausmasseskred. Statsforvalteren legger derfor til en ny bestemmelse i § 7 i verneforskrifta som åpner for å kunne vurdere dispensasjon fra vernebestemmelsene:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Bermålsnosi* slik som om i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår etter innspill fra Statens vegvesen, å ta inn en ny bestemmelse i § 7 for nødvendig sikringsarbeid i tilknytning fylkesvegen:

I: Naudsynt sikringsarbeid i samband med førebygging av skred og ras ned mot veg.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endring i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser i § 7 om merking og rydding av nye stier, gjenoppføring av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade og tilretteleggingstiltak, samt oppsetting av turposter på stiene. Bestemmelsene er ikke i henhold til mal, og ikke relevante. Det er heller ikke kommet innspill i forbindelse med høringen som taler for at dette er tiltak som bør åpnes for.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Bermålsnosi:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Bermålsnosi som naturreservat.

7.3 ROGALAND FYLKE

Det tilrås vern av tre områder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern. Innenfor området Honganvik inngår et areal som er i Miljødirektoratets eie.

5. Honganvik, Sauda kommune

Totalareal: 2 071 daa, skogareal: 2 005 daa, produktiv skog: 1 599 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- a. representerer ein bestemt type natur i form av boreal lauvskog med edellauvskog, bjørk og stadvis stort innslag av rogn*
- b. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som frisk rik edellauvskog, kalk- og lågurtfuruskog og flaumskogsmark. Edellauvskogen består av eik, ask, alm og lind, med innslag av store og gamle tre samt god førekomst av barlind.*

Det er eit mål å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, med stadeigne artar og naturtypar og naturleg skogdynamikk, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området er gitt en særskilt god samlet verdi ved kartleggingen, blant annet på grunn av god mengde død ved og store gamle trær som gir god skår på naturskognærhet, men også stort naturmangfold med både edellauvskog og furuskog på kalkrik mark. Det er registrert tre rødlista naturtyper, med store areal med frisk rik edellauvskog (NT), bra med kalk- og lågurtfuruskog (VU) og noe flommarksskog (VU).

I den bratte lisida er det jevnt over godt innslag av edellauvtrær, mye eik – til dels store og gamle med vid krone og flere som kvalifiserer til naturtypen hul eik. I tillegg er det alm (EN) og ask (EN), hvor flere er styvet. Edellauvskog dominert av lind (NT) med litt spisslønn og hassel finnes også. Sør for Honganvik er det partier med boreal lauvskog med uvanlig stor forekomst av rogn. Spredt i området er det god forekomst av stor barlind (VU). Området har generelt mye død ved. Sørlige deler er et viktig område for flere spettearter. Rovfugl har blitt observert i nærheten, men det er ikke kjennskap til reir innenfor området. Området ovenfor verneforslaget er nevnt som et godt kalvingsområde for hjort. Totalt 11 rødlistearter er registrert i området. Verneforslaget er vurdert å ha regional-nasjonal verdi.

Området har høy mangelloppfylling på regionale mangler for naturtypene boreonemoral regnskog, frisk rik edellauvskog (NT) inkludert alm-lindeskog og hasselkratt, gammel eikeskog, kalk- og lågurtfuruskog (VU) og flomskogsmark (VU). Området dekker ellers generelle mangler i skogvernet ved at det er et stort lavereliggende område i sørboreal vegetasjonssone med god bonitetsfordeling og godt kjerneareal. I tillegg har området stor forekomst av trua og nær trua arter, ansvarsarter og mose- og lavarter knyttet til regnskogsmiljø.

Honganvik ligger like nord for Vikaneset naturreservat og på den andre siden av Saudafjorden ligger et tilbudsområde som snart kommer i prosess. Begge disse har tilsvarende naturtyper og artsmangfold og sammen vil disse områdene danne et sterkt økologisk nettverk i denne delen av fylket.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen registrerte kulturminner eller bygninger innenfor verneforslaget. Ruinene av et skolehus finnes midt mellom Honganvik og Hustveit. Det finnes også steingjerder innenfor området. Jonegarden på Hustveit og kvernhusa i Hustveitlva inngår i et regionalt verdifullt kulturmiljø og der er det flere SEFRAK-bygninger. Disse ligger på utsiden av verneforslaget. Det er Ryfylkemuseet som driver og har ansvar for vedlikehold av dette området som også er et statlig sikra friluftslivsområde.

Brukerinteressene er særlig knyttet til friluftsliv. Den sørlige delen av verneforslaget inngår i det statlig sikra friluftslivsområdet og samsvarer med Miljødirektoratets eiendom. Det går flere stier gjennom området, men de godt merka og mest brukte turløypene ligger utenfor verneforslaget. Det

går en eldre buføringssti mellom Honganvik og Hustveit, forbi ruinene av skolehuset, men også fra Varstad og fra Honganvik og opp på fjellet til Selli.

Det er avmerket to geologisk arv-punkt i NGU sin kartbase. Ingen av disse er vernet, men hele vegskjæringa er foreslått vernet. Bergartsgrensa er et godt eksempel på en skyveggenre og området er lett tilgjengelig og er derfor godt egnet for ekskursjoner.

Et nettanlegg på 12,5 kV (11 kV) går nært og delvis innenfor verneforslaget, delvis langs hovedvegen og delvis lang gamlevegen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, naboer, alle kommunene i Rogaland og BirdLife Rogaland, Arkeologisk museum UIS, Dalane Energi, Fagne, Forum for natur og friluftsliv Rogaland, Friluftsrådet Vest, Haugaland Kraft AS, Haugaland sopp og nyttevekstforening, Haugesund Turistforening, Jæren Everk, Jæren Turlag, Jærsoppen, KE nett, LNETT AS, Lyse Kraft DA, Lysefjorden Utvikling, Naturvernforbundet i Rogaland, Norges jeger- og fiskerforbund, avd. Rogaland, Rogaland Bonde & Småbrukarlag, Rogaland Bondelag, Rogaland Botaniske Foreining, Rogaland flaggermusgruppe (Nordisk Informasjonssenter for Flaggermus, NIFF), Rogaland fylkeskommune, Rogaland Idrettskrets, Rogaland Natur og Ungdom, Rogaland Orienteringskrets, Rogaland Sau og Geit, Ryfylke Friluftsråd, Ryfylkemuseet, Sauda Turlag, Skogselskapet i Rogaland, SNO Statens naturoppsyn i Rogaland, Stavanger Turistforening, Universitetet i Stavanger, Avinor AS, Bane NOR SF, Miljøstiftelsen Bellona, BirdLife Norge, Direktoratet for Mineralforvaltning, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Framtiden i våre hender, Friluftsrådenes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og Distriktsdepartementet, Klima- og Miljødepartementet, Landbruks- og Matdepartementet, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Miljødirektoratet, Natur og Ungdom, Norges Geologiske Undersøkelser, NHO Reiseliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Foreining, Norsk Friluftsliv, Norsk Industri, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Foreining, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norges Vassdrags- og Energidirektorat, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skogselskapet, Språkrådet, Statens Kartverket, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de registrerer at Statsforvalteren har hatt kommunikasjon med Fagne AS og at standardformuleringer knyttet til nettanlegg om drift, vedlikehold og oppgradering samt nødvendig motorferdsel i sammenheng med eksisterende energi- og kraftanlegg er inkludert i verneforskriften. NVE registrerer videre at grunneier er informert om småkraftpotensial og at grensene for verneforslaget er blitt endret før høring av hensyn til dette.

Rogaland fylkeskommune støtter verneforslaget. Videre peker de på at en del av arealet i verneforslaget er en del av det statlig sikra friluftslivsområdet Hustveit. Fylkeskommunen er statens representant i de statlig sikra friluftslivsområdene og skal ivareta sikringsformålet og statens interesser. Fylkeskommunen er positiv til at den foreslåtte verneforskriften ikke legger vesentlige

innskrenkninger for utøvelse av friluftsliv. Videre er de positive til at det er åpning for å vedlikeholde eksisterende tilrettelegging, og at det kan gis dispensasjon til merking av nye stier etter søknad. Rogaland fylkeskommune ser det som positivt at det er tatt hensyn til Ryfylkemuseet sine innspill i oppstartsmeldingen for å kunne søke om å hogge etablerte plantefelt og enkelttre av gran, samt bruk av hest og slede på tradisjonelt vis i den forbindelse.

Knut Saua har ønske om at verneplanen ikke hindrer muligheten for å kunne etablere et framtidig vannkraftverk. Det nevnes som sannsynlig at det ikke er mulig å bygge adkomstveg eller grave ned rørgate i den bratte fjellsida, men at en eventuell utbygging trolig må bruke boreteknikk. Avhengig av hvilke grunneiere som ønsker å delta i en utbygging og kostnader for ulike alternativ er det ønskelig at verneplanen gir muligheter for flere alternativ. Det er ingen konkrete planer på nåværende tidspunkt, men det blir foreslått to mulige alternative vanninntak, et oppstrøms verneforslaget og et nedstrøms. For å opprettholde mulighet for inntak oppstrøms verneforslaget må verneplanen og forskrifta ta hensyn til at det blir redusert vannføring i elva. Det er ønskelig fra Saua at det blir belyst i § 3 bokstav c. Saua ber videre om at regulering av vannføring gjennom verneområdet omtales, aksepteres og ikke blir strengere som følge av vernet, og at det også nevnes i verneforskriften § 4. Saua skriver videre at ved inntak nedstrøms verneforslaget vil en måtte benytte tunge anleggsmaskiner, men av ukjent type. Derfor ønskes det at det tas inn en åpning for motorferdsel ved utbygging av et framtidig vannkraftverk inngår i § 7. Saua foreslår følgende formulering: *«nautsynt motorferdsel i samband med bygging, drift og vedlikehald, av inntak for vannkraftverk, ved plassering av inntak både vest og aust for verneområde, oppstrøms Honganvikfossen»*.

Norges Orienteringsforbund ber om at orientering blir tillatt i verneområdet. De viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.04.2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservat.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur. De ønsker at det skal være tillatt å plukka små mengder sopp i verneområdet, også av andre arter enn de spiselige, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring. Dette er en endring de to grunneierne i denne delen av verneområdet ser for seg kunne være ønskelig.

Statsforvalterens kommentarer:

Uttalelsen fra Knut Saua til oppstartsmeldingen resulterte i at vernegrensen ble trukket vekk fra elvestrengen mot sør, på naboeiendommen til Saua. Denne grensa har etter uttalelsen til høringen blitt justert enda litt lenger mot sør på et par punkt og i tillegg trukket litt opp langs elva på gnr./bnr. 8/4, for bedre å sikre at en eventuell utbygging ikke vil komme i konflikt med verneforslaget. Avstanden til elvestrengen er nå minst 20 m. Boring av vanttunnel oppstrøms eller nedstrøms verneforslaget vurderes å kunne gjennomføres uten inngrep i verneforslaget.

Ønskede endringer i verneforskriften av hensyn til framtidig redusert vannføring og åpning for å benytte tunge anleggsmaskiner, kan ikke Statsforvalteren imøtekomme, da det ikke foreligger konkrete planer i dag. Verneforskriften er derfor ikke endret av hensyn til dette.

Statsforvalteren mener at orienteringsaktivitet kan skade formålet med vernet gjennom stor slitasje, og at det finnes store nok areal til å drive orientering utenfor verneområdene. Statsforvalteren ønsker derfor ikke på generelt grunnlag å gi åpning for enkelte spesifiserte aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet, må de søke om dette, jf. § 7 bokstav f. Statsforvalteren kjenner ikke til at det er orienteringsinteresser innfor området i dag.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Videre er Statsforvalteren enig i at det er viktig at amatører har mulighet til å lære dette. Statsforvalteren mener likevel at slik aktivitet kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjent og sjelden sopp man da plukker med seg. Statsforvalteren mener at det finnes store nok areal utenfor verneområdene og at det derfor ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Honganvik* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Vernegrensa på eiendommene gnr./bnr. 5/2 og 5/1 ble justert etter oppstartsmeldingen og etter høring trukket enda litt lenger sør, samt litt lenger vestover opp langs elva. Endringen utgjør ca. 5 daa. Etter Statsforvalterens tilråding har det kommet innspill fra en grunneier om å justere vernegrensen for å ta ut en fjellside med klatreruter fordi verneforskriften ikke kunne ivareta grunneiers ønsker om framtidig bruk og merking. Dette utgjør en arealreduksjon på 8 dekar. Totalt grenses 13 dekar ut etter høringen.

Verneforskrift

I § 7 bokstav i ble det gjort en mindre justering etter høring. Den lyder nå:

i. etablering og vedlikehold av avgrensa mengd enkle klatreruter i vegskjering og fjellside opp frå gamlevegen.

Ettersom klatrerutene ble grenset ut av verneforslaget, så faller behovet for § 7 bokstav i ut. Bestemmelsen er derfor fjernet fra forskriften. Statsforvalteren tilrår ellers verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart i som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Kraftledningen på 11 kV som er beskrevet går inntil og delvis innenfor verneområdet, kan se ut til å være lagt i kabel/tunnel for de delene av strekningen som blir liggende inne i verneforslaget. Den delen av ledningen som blir liggende inntil er lokalisert langs eksisterende veg. Etter Miljødirektoratets oppfatning vil det derfor være lite sannsynlig at det vil være behov for dispensasjoner for drift og vedlikehold i dette tilfellet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Honganvik:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Honganvik som naturreservat.

6. Griggelia, Sandnes kommune

Totalareal: 1 153 daa, skogareal: 1 131 daa, produktiv skog: 765 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- a. representerer ein bestemt type natur i form av regnskog i ei bratt og nordvendt li ned mot Lysefjorden*
- b. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som boreonemoral regnskog med fleire trua og sjeldne artar*
- c. på annan måte har særleg betydning for biologisk mangfald då det inneheld fleire fuktkrevjande artar knytt til regnskog.*

Det er eit mål å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, med stadeigne artar og naturtypar og naturleg skogdynamikk, og eventuelt vidareutvikle dei.

Verneforslaget grenser til og ligger på sørsida av Lysefjorden, i sørboreal vegetasjonssone i sterkt oseanisk seksjon. Terrenget er bratt og nordvendt, og området eksponert som gir fuktig lokalklima. Skogen er furudominert i de øvre partiene og større innslag av boreale lauvtrær og edellauvtrær med rikere vegetasjon lenger ned mot fjorden og særlig i bekkekløftene. Styva alm (EN), ask (EN) og lind (NT) står langs Griggelva.

Partier med boreonemoral regnskog som rødlista naturtype (VU) finnes (i tre delområder), men regnskogsmiljøet strekker seg ut over disse med tilhørende fuktighetskrevende arter, inkludert flere rødlistearter. Fuktighetskrevende arter som hinnebregne, purpurmose og vengemose finnes over større arealer. Totalt er det registrert 12 rødlistearter med 40 observasjoner. Horngrimemose og butturnemose er rødlista (begge VU) og ansvarsarter. Horngrimemosen er nasjonalt sett nesten bare registrert ved Lysefjorden, og finnes flere steder innenfor verneforslaget. Verneforslaget er vurdert å ha regional verdi (**).

For regionale mangler har området høy mangelloppfyllelse for rikere skogtyper som lågurt- og høgstaudekog i bekkekløften langs Griggelva. Området dekker generelle mangler i skogvernet ved at det i stor grad er lavereliggende i sørboreal vegetasjonssone og har en god andel høybonitetskog.

Griggelia inngår i et nettverk med flere verneområder langs Lysefjorden som ligger i en avstand på mellom 3-10 km. Her ligger et landskapsvernområde, tre eksisterende og et foreslått naturreservat. Verneområdene har til dels tilsvarende og varierende naturmangfold, og utfyller dermed hverandre.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området inngår i et kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse, Lysefjorden. Det er et bratt og lite tilgjengelig område, slik at brukerinteressene vurderes å være få. Kun en sti går så vidt innom verneforslaget lengst sør ved Griggelitjørn. Det inngår likevel i det svært viktige friluftslivsområdet som dekker Lysefjorden. Et mindre område i sør inngår i friluftslivsområdet Skrøylå med viktig verdi..

Statnett har en 420 kV kraftledning, Lyse-Fagrafjell, som går langs vernegrensa i sørøst.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på felles høring med fire andre områder til: *Grunneiere, naboer, alle kommunene i Rogaland og BirdLife Rogaland, Arkeologisk museum UIS, Dalane Energi, Fagne, Forum for natur og friluftsliv Rogaland, Friluftsrådet Vest, Haugaland Kraft AS, Haugaland sopp og nyttevekstforening,*

Haugesund Turistforening, Jæren Everk, Jæren Turlag, Jærsoppen, KE nett, LNETT AS, Lyse Kraft DA, Lysefjorden Utvikling, Naturvernforbundet i Rogaland, Norges jeger- og fiskerforbund, avd. Rogaland, Rogaland Bonde & Småbrukarlag, Rogaland Bondelag, Rogaland Botaniske Foreining, Rogaland flaggermusgruppe (Nordisk Informasjonssenter for Flaggermus, NIFF), Rogaland fylkeskommune, Rogaland Idrettskrets, Rogaland Natur og Ungdom, Rogaland Orienteringskrets, Rogaland Sau og Geit, Ryfylke Friluftsråd, Ryfylkemuseet, Sauda Turlag, Skogselskapet i Rogaland, SNO Statens naturoppsyn i Rogaland, Stavanger Turistforening, Universitetet i Stavanger, Avinor AS, Bane NOR SF, Miljøstiftelsen Bellona, BirdLife Norge, Direktoratet for Mineralforvaltning, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Framtiden i våre hender, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og Distriktsdepartementet, Klima- og Miljødepartementet, Landbruks- og Matdepartementet, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Miljødirektoratet, Natur og Ungdom, Norges Geologiske Undersøkelser, NHO Reiseliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Foreining, Norsk Friluftsliv, Norsk Industri, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Foreining, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norges Vassdrags- og Energidirektorat, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skogselskapet, Språkrådet, Statens Kartverket, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og WWF-Norge.

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Rogaland fylkeskommune støtter framlagte forslag til vern og verneregler.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at naturreservatet ligger nær den eksisterende 420 kV-ledningen Lyse-Fagrafjell som er eid av Statnett. Verneforskriften har ingen bestemmelser for oppgradering av nett siden nettet ligger utenfor verneområdet. NVE ber Statnett å kommentere verneforslaget og uttale seg om deres behov.

NVE uttaler ved oppstart at det er kartlagt digitalt vannkraftpotensial for små vannkraftverk innenfor foreslått verneområde. Småkraftpotensialet som ligger i Båtabekken utgjør 1,8 GWh/år med en utbyggingskostnad på ca. 5,83 NOK/kWh (2023-priser). Småkraftpotensialet blir vurdert til å ligge rundt snittet for andre vann- og vindprosjekter som har fått konsesjon, men som ikke er utbygd. Småkraftprosjektene regnes dermed som potensielt lønnsomme. NVE ber om at grunneier orienteres om vannkraftpotensialet. Ved høring registrerer NVE at Statsforvalter har informert grunneier om småkraftpotensial og at grunneieren vurderer kraftutbygging som ikke aktuelt.

Statnett eier og drifter en 420 kV-ledning som ligger tett inntil foreslått vern. Statnett peker på at avgrensingen og verneforskriften må ivareta nødvendig hensyn til drift og utvikling av transmisjonsnettanlegget. Statnett skriver at ledningen må fornyes i løpet av 10-15 år. Statnett ber om at verneforslaget ikke blir lagt nærmere enn 80 meter fra senter av den eksisterende ledningen av hensyn til nødvendig drift og mulighet for framtidig utvikling av transmisjonsnettet.

Statnett ber videre om at § 4 bokstav h. skal endres til «i og inntil verneområdet», at det blir gitt et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene for motorisert ferdsel etter konkrete traséer som vedtatt i forskrift av 23.06.2020 om vern av Rupefjell og Selslinatten naturreservat, Notodden og Kongsberg kommuner. Statnett ber om at trasen for terrengkjøretøy og skogryddebelte blir

avmerket i vernekartet, og at det blir gitt et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene for nødvendig bruk av drone og helikopter til inspeksjon av anleggene og i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari, og at dette inkluderer landing.

Lnett hadde ingen nye merknader til høringen utover de som kom til oppstartsmeldingen. Lnett informerte ved oppstart at de har en 132 kV luftledning sørøst for foreslått vern, og at ledningen derfor ikke vil komme i konflikt med verneområdet.

Norges Orienteringsforbund har kommet med en generell uttalelse. De ber om at orientering blir tillatt i verneområdene. De viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.04.2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservat.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur. De ønsker at det skal være tillat å plukke små mengder sopp, også av andre arter enn de spiselige, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren etterkommer ikke Statsnetts ønske om en avstand på 80 meter fra senterlinja til tilgrensende 420 kV-ledning, da de vurderer at det er unødvendig å holde av så store areal for vedlikehold og potensiell fornying innen 10-15 år. Det vurderes at en fornying av ledningen mest sannsynlig har mulighet til å bli lokalisert et annet sted enn på nord- og vestsiden av eksisterende ledning på den korte strekningen forbi det foreslåtte verneområdet. Ledningstraséen er tegnet inn på vernekartet. Statsforvalteren hadde i høringsutkastet benyttet ledningstrasé slik den er avmerket på Norgeskart. Denne var utdatert. Statsforvalteren har fått korrekt ledningstrasé oversendt fra Statnett, og denne er nå lagt til grunn for avmerking på vernekartet. Vernegrensen ligger 20 meter fra senterlinja av ledningen med unntak av ved Griggelitjern. Statsforvalteren ønsker at hele tjernet, og så mye som mulig av myra nord for dette, inkluderes i vernet. Dette vil bidra til et sterkere vern for tilsiget ned i bekkekløften langs Griggelielva, hvor noen av de største verdiene i området er registrert. Myra er også i seg selv viktig. Siden myra ikke er skogkledd og kraftledningen her er godt heva over terrenget, er avgrensingen på et lite areal lagt inn i rydde- og råderettsbeltet. Det er lite trolig at det trengs skogrydding her, men skjøtselsrydding vil bli tillatt under generelle unntak fra vernebestemmelsene i verneforskriften § 4.

Vernegrensen er også endret slik at driftstraseen ikke lenger går inne i verneområdet, men ligger like på utsiden. Lenger østover hvor skogen står høy og stor, må det jevning ryddes i rydde- og råderettsbeltet, og her er vernegrensen lagt med litt større avstand til denne.

Statsforvalteren har gjort endringer i verneforskriften som går på skjøtselshogst på myra nordøst for Griggeltjørna, nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall, drift og vedlikehold på eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering og fornying av eksisterende anlegg. Driftstraséen er avmerket i vernekartet, selv om den ikke lenger inngår i foreslått verneområde. Siden den ikke lenger inngår i foreslått verneområde, er det heller ikke tatt med bestemmelse om vedlikehold av denne. Rydde- og råderettsbeltet inngår for det meste ikke i verneområdet, og det er derfor ikke merket i vernekartet, men dette er likevel tatt med i et lite detaljkart ved Griggelitjørn hvor vernet går litt inn i skogryddebeltet.

Statsforvalteren mener at orienteringsaktivitet kan skade formålet med vernet gjennom stor slitasje, og mener det finnes store nok areal til å drive orientering uten verneområdene. Statsforvalteren ønsker derfor ikke på generelt grunnlag å gi åpning for enkelte spesifiserte aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet må de søke om dette, jf. § 7 bokstav f. Statsforvalteren kjenner ikke til at det er orienteringsinteresser innfor området i dag.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Videre er Statsforvalteren enig i at det er viktig at amatører har mulighet til å lære dette. Statsforvalteren mener likevel at slik aktivitet kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjent og sjelden sopp man da plukker med seg. Statsforvalteren mener at det finnes store nok areal utenfor verneområdene og at det derfor ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Griggelia* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår å justere vernegrensen sør og øst for Griggelitjørn slik at denne ligger utenfor rydde- og råderettsbeltet med 20 meter til hver side av senterlinjen av korrekt ledningstrasé. I sørøstlig ende av Griggelitjørn er grensa lagt inn i skogryddebeltet for å gi økt vern til myra.

Statsforvalteren tilrår også at traséen for terrengkjøretøy (driftstrasé) som ligger utenfor verneforslaget avmerkes i vernekartet.

Verneforskrift

Etter høringen er det gjort følgende endringer i forskriften:

I § 4 bokstav h er det lagt til "*i og*" i ordlyden: drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg *i og* inntil verneområdet.

To nye punkt lagt til i § 4:

- d. skjøtselshogst på myra nordaust for Griggelitjørn i samband med kraftleidningen*
- i. oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet på eksisterande energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane angitt i verneføremålet nemneverdig*

Et nytt punkt er lagt til i § 6 andre ledd:

- e. naudsynt overflyging med drone og helikopter i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall, feilsituasjonar eller havari på eksisterande energi- og kraftanlegg. Ved bruk av drone og helikopter i verneområdet, skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.*

To nye punkt er lagt til i § 7 og tekst i kursiv er lagt til i § 7, bokstav i:

- h. oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4*
- i. naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald, samt oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg*
- j. naudsynt overflyging med drone og helikopter i samband med inspeksjon og vedlikehald*

I § 7 bokstav n er det lagt til følgende i oppramsingen av aktiviteter som forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med:

- § 4, bokstav f. utsetting av saltstein
- § 5, bokstav g. drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet
- § 7, bokstav h. oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at Griggelia blir verna som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er kartlagt digitalt potensial for småkraftutbygging i Båtabekken. Den foreslåtte vernegrensen følger bekkestrengen (som også er eiendomsgrensen). Både inntaks- og utslippspunkt ligger i tillegg utenfor verneforslaget. Det kan derfor være mulig å gjennomføre en eventuell utbygging her uten å komme i berøring med et eventuelt vern.

Kraftledningen på 420 kV eid av Statnett ligger i sin helhet på utsiden av verneforslaget. Det er derfor endret i bestemmelser som omhandler denne fra «i og inntil» til «inntil».

Følgelig er også § 6 g endret fra «naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg» til *naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehold av eksisterande energi- og kraftanlegg*.

Ettersom nødvendig skogrydding i kraftledningstraséen anses som ordinært vedlikehold og dekkes av 4, bokstav g, mener Miljødirektoratet at følgende bestemmelse er overflødig og kan strykes:

d. skjøtselshogst på myra nordaust for Griggelitjørn i samband med kraftleidningen

Det er ikke foreslått forbud mot bruk av droner eller lavtflyvning i naturreservatet, og følgelig er det ikke nødvendig med unntak eller søknad for overflyvning med drone eller helikopter i forbindelse med inspeksjon mv. av ledningen. Videre dekkes landing med droner og helikopter i forbindelse med kraftledningen av motorferdselsbegrepet som nevnt under § 6 og 7, jf. § 5, bokstav a.

Miljødirektoratet tilrår derfor å stryke § 6, bokstav e om overflyging med drone og helikopter i forbindelse med akutt utfall mv. på kraftledning, da dette dekkes av § 6, bokstav e. om *naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg*. Samtidig kan Statsforvalterens følgende forslag til § 7 bokstav j strykes:

j. naudsynt arbeid med drone og helikopter i samband med inspeksjon og vedlikehold

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Griggelia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Griggelia som naturreservat.

7. Ulvaskog, Strand kommune

Totalareal: 3 938 daa, skogareal: 3 151 daa, produktiv skog: 1 313 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område

- a. representerer bestemte typar natur i form av kystfuruskog, gamal fattig edellauvskog og gamal fattig sumpskog med stor førekomst av fuktkrevjande arter og regnskogsmiljø*
- b. som inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som kalk- og lågurtfuruskog, lågurteikeskog, flomskogsmark og boreonemoral regnskog med eit stort antal nær trua og trua artar*
- c. på annan måte har særleg betydning for biologisk mangfald då det inneheld mellom anna mange hule eiker samt fleire regnskogartar som til dømes purpurmose*

Det er eit mål å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, med stadeigne artar og naturtypar og naturleg skogdynamikk, og eventuelt vidareutvikle dei.

Ulvaskog ligger nord for Lysefjorden, rett øst for Hesten naturreservat, ca. 0-430 m.o.h. i boreonemoral sone. Området inneholder i hovedsak furuskog på fuktig mark og med varierende bonitet som gir svært ulike utforminger av furutrærne, fra høyreiste store trær på god bonitet til svært småvokste og krokete trærne på skrinne mark, som likevel har høy alder.

Det er i alt avgrenset 142 lokaliteter med verdifulle naturtyper etter Miljødirektoratets instruks, deriblant 20 lokaliteter med gammel furuskog og 13 med gammel fattig sumpskog. Videre er det 6 lokaliteter med gammel fattig edellauvskog med eik. Totalt 92 av de store, gamle eiketrærne er i tillegg registrert som utvalgt naturtype hule eik. Gamle og hule eiketrær har mange ulike habitater, som kan huse et stort antall rødlistearter av ulike organismegrupper. Skogen har i hovedsak fattig vegetasjon, men rikere partier finnes, inkludert kalk- og lågurtfuruskog og lågurteikeskog, begge rødlista naturtyper i kategori VU. I tilknytning til elvene finnes flommarksskog, rødlista som VU. At skogen er fuktig, gjenspeiles i de mange områdene med gammel fattig sumpskog og tre lokaliteter med boreonemoral regnskog uten bartredominans. Også utenom arealene som er utfigurert som naturtyper viser forekomster av svært fuktighetskrevede mosearter, som purpurmose og gullhårmose, samt enkelte regnskogsarter, at det må være særlig fuktig klima.

Hele 25 ulike rødlistarter er påvist, med totalt 99 observasjoner, blant annet ask (EN), blåstikklav (EN), 10 VU-arter; barlind, villeple, bleik kraterlav, hornstry, kjøttkraterlav, kystsaltlav, kyststry, rød stuvlav, vass-svamose, samt 13 NT-arter. Det er også stort potensiale for flere sjeldne og trua lavarter, sopp og insekter som lever i og på død ved, på gamle trær av furu og hule eiker. Fuglelivet i området er trolig også artsrikt, men ikke undersøkt i særlig stor grad. Verneforslaget er vurdert å ha regional til nasjonal verdi (**/***).

Av regionale mangler dekker området mangler knyttet til rike edellauvskoger, gammel eikeskog, boreonemoral regnskog uten bartredominans og flomskogsmark. Området har også noe innslag av kalk- og lågurtfuruskog. Området dekker generelle mangler i skogvernet ved at det er et stort lavereliggende område i boreonemoral vegetasjonssone. Området er ellers leveområdet for mange sjeldne og sårbare arter.

Ulvaskog ligger ca. 600 meter øst for Hesten naturreservat med tilsvarende naturtyper og arts mangfold. Sammen vil disse to områdene danne et godt økologisk nettverk. I tillegg er det med på å utfylle et økologisk nettverk i denne delen av fylket bestående av tre andre verneområder og et foreslått naturreservat lenger innover i Lysefjorden.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er registrert en geologisk arv-forekomst som går litt inn i området fra øst.

Verneforslaget ligger tett på store områder med friluftsinnteresser mot Lysefjorden, Preikestolhytta og heiene og fjella tilknyttet disse områdene. Det går merke turstier og andre stier innenfor verneforslaget. Ulvaskoghytta som er til allmenn bruk, ligger sørøst i verneforslaget, ved Ulvaskogvatna.

Lnett AS har en kraftledning på 11 kV som krysser nordlige del av verneforslaget. I tillegg kommer det en 132 kV som krysser Botnevatnet i sør og blir liggende inntil verneforslaget ved ett mastepunkt. Øvrige strekke på den sistnevnte har så stor avstand at en unngår konflikt med hensyn til drift og vedlikehold.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på felles høring med fire andre områder til: *Grunneiere, naboer, alle kommunene i Rogaland og BirdLife Rogaland, Arkeologisk museum UIS, Dalane Energi, Fagne, Forum for natur og friluftsliv Rogaland, Friluftsrådet Vest, Haugaland Kraft AS, Haugaland sopp og nyttevekstforening, Haugesund Turistforening, Jæren Everk, Jæren Turlag, Jærsoppen, KE nett, LNETT AS, Lyse Kraft DA, Lysefjorden Utvikling, Naturvernforbundet i Rogaland, Norges jeger- og fiskerforbund, avd. Rogaland, Rogaland Bonde & Småbrukarlag, Rogaland Bondelag, Rogaland Botaniske Foreining, Rogaland flaggermusgruppe (Nordisk Informasjonssenter for Flaggermus, NIFF), Rogaland fylkeskommune, Rogaland Idrettskrets, Rogaland Natur og Ungdom, Rogaland Orienteringskrets, Rogaland Sau og Geit, Ryfylke Friluftsråd, Ryfylkemuseet, Sauda Turlag, Skogselskapet i Rogaland, SNO Statens naturoppsyn i Rogaland, Stavanger Turistforening, Universitetet i Stavanger, Avinor AS, Bane NOR SF, Miljøstiftelsen Bellona, BirdLife Norge, Direktoratet for Mineralforvaltning, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Framtiden i våre hender, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og Distriktsdepartementet, Klima- og Miljødepartementet, Landbruks- og Matdepartementet, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Miljødirektoratet, Natur og Ungdom, Norges Geologiske Undersøkelser, NHO Reiseliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Foreining, Norsk Friluftsliv, Norsk Industri, Norsk Organisasjon for Terrenghyking, Norsk Orkideforening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Foreining, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Norges Vassdrags- og Energidirektorat, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skogselskapet, Språkrådet, Statens Kartverket, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hadde innspill til Ulvaskog i oppstartsmeldingen knyttet drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegg, samt nødvendig motorferdsel. I uttalelsen til høringen registrerer de at dette er inkludert i verneforskriften. De registrerer også at Statsforvalteren har hatt kommunikasjonen med Lnett og at grunneier informert om småkraftpotensial.

Rogaland fylkeskommune støtter framlagte forslag til vern og vernebestemmelser.

Lnett informerte ved oppstartsmeldingen at de har en 11 kV luftledning som krysser foreslått verneområde. De har også en 132 kV luftledning som grenser til verneforslaget i sydvest. De ba om at standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg inkluderes i verneforskriften. Lnett hadde ingen nye merknader til høringen, da innspillene var imøtekommet.

Norges Orienteringsforbund har kommet med en generell uttalelse til felleshøringen av fem verneforslag. De ber om at orientering blir tillatt i verneområdene. De viser til Norsk Friluftsliv sitt

brev til Miljødirektoratet datert 22.04.2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservat.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur. De ønsker at det skal være tillat å plukke små mengder sopp, også av andre arter enn de spiselige, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar merknadene fra NVE, Rogaland fylkeskommune og Lnett til orientering.

Statsforvalteren svarer Norges Orienteringsforbund med at orienteringsaktivitet kan skade formålet med vernet ved stor slitasje og at det finnes store nok areal til å drive orientering utenfor verneområdene, og vil dermed ikke gjøre endringer i forskriften som tillater det. Statsforvalteren ønsker på generelt grunnlag, ikke å gi særskilt tillatelse til enkelte spesifiserte aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet, må de søke om dette etter § 7 bokstav f. Statsforvalteren kjenner ikke til orienteringsinteresser her.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Videre er det viktig at amatører har mulighet for å lære dette. Statsforvalteren mener imidlertid at det kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjente og sjelden sopp en plukker med seg, og at det finnes store nok areal utenfor verneområdene til at det ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatene. Statsforvalteren vil derfor ikke gjøre endringer i forskriften som tillater dette.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Ulvaskog* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området *Ulvaskog* blir verna som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er kartlagt digitalt potensial for småkraftutbygging i Tverrdalsbekken. Den foreslåtte vernegrensen følger bekken (som også er eiendomsgrensen). Både inntaks- og utslippspunkt ligger i tillegg utenfor verneforslaget. Det kan derfor være mulig å gjennomføre en eventuell utbygging her uten å komme i berøring med et eventuelt vern.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ulvaskog:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Ulvaskog som naturreservat.

7.4 AGDER FYLKE

Det tilrås vern av fire områder, ett av områdene er utvidelse av et eksisterende naturreservat. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern, unntatt deler av Morkheia som eies av Statskog SF.

8. Underforlii, Bygland kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 277, skogareal: 277, produktiv skog: 174. Nytt totalareal: 1 837 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- representerer bestemte typer natur i form av velutviklet gammel rasmark-lindeskog, gammel furuskog og rik blandingsskog*
- har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke truede arter av sopp og lav.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsesområdet ligger i en bratt vestvendt lside omtrent fire km vest for Sordal i Bygland kommune. Fattige vegetasjonstyper med innslag av småbregneskog og noe lågurtskog dominerer i området. Furu og bjørk er vanligste treslag, men det er også en del osp og gran i området. Mot sør og i de høyreliggende partiene er det lite tegn til hogstinnngrep og skogen har noe naturskogpreg. Skogstrukturen er god, og variert i alder. Gamle trær og dødvedelementer forekommer spredt innenfor hele utvidelsesarealet. Det største artsmangfoldet finnes imidlertid innenfor den tidligere registrerte lokaliteten med gammel boreal løvskog, som delvis også inngår i eksisterende reservat. Lokaliteten er vurdert som svært viktig (A). Innenfor det kartlagte området, er det registrert gammelskogsarter tilknyttet eldre løvtrær som kystdoggnål (NT), snømykkjuke, ospebarkjuke, begerfingersopp og stor fløyelslav. Her er det også gjort funn av den sjeldne barksoppen rosenkandelaberskinn (VU). Foruten kystdoggnål er det ikke kartlagt noen rødlistede arter eller skogtyper innenfor det foreslåtte utvidelsesarealet. Men ifølge kartleggingsrapporten fra 2010, så regnes som sannsynlig at lokaliteten har betydning for krevende arter, spesielt arter knyttet til gamle trær og død ved av ulike boreale løvtrær, og kanskje også moderat basekrevende mykorrhiza-sopp.

Det tilbudte utvidelsesområdet av Underforlii naturreservat, vil bidra til å dekke mangler i skogvernet knyttet til lavereliggende skog på høy bonitet. Området har ellers noe tilsvarende vernekvaliteter som eksisterende naturreservat, og utvidelsen vil derfor være et godt tillegg til eksisterende verneområde og øke dets robusthet. Området vurdert som regionalt verneverdig (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente inngrep innenfor utvidelsesområdet. Det foregår noe jakt i utvidelsesområdet, men ikke i stor utstrekning. Ca. 50 meter nord for foreslått utvidelsesområdet går det 132kV kraftledning som eies av Glitre Nett AS. I samme området har Å Energi Vannkraft AS en kraftverkstunnel under bakken. Kraftverkstunnelen går ned til Hekni kraftverk, som ligger ca. 120 meter vest for nærmeste vernegrense.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Bygland kommune, Agder fylkeskommune, Å Energi vannkraft, Glitre Nett AS, Aust-Agder Turistforening, Midt-Agder Friluftsråd, Friluftsrådet Sør, Agder Historielag, Aust-Agder Sopp- og nyttevekstforening, Forum for natur og friluftsliv Agder, Birdlife Norge Setesdal lokallag, Norsk Ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Naturvernforbundet i Agder, Idrettslaget Imås, Norsk organisasjon for terrengsykling, Kristiansand, Landvik Historielag, Agder Orienteringskrets, Agder Botaniske forening, Aust-Agder Sau og Geit, Birdlife Norge, Norges Jeger- og fiskerforbund, Statnett SF, AT Skog, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Språkrådet, Norges Vassdrags- og energidirektorat, Norsk Entomologisk forening, Norsk Zoologisk forening, Forsvarsbygg, Stiftelsen WWT Verdens Naturfond, Norges Geologiske undersøkelse, SABIMA, Norges Naturvernforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Bondelag, Landbruksdirektoratet, Norsk Institutt for Naturforskning, Friluftsrådernes landsforbund, Natur og Ungdom, Norges Orienteringsforbund, Norsk Friluftsliv og Norsk Sau og Geit.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF skriver at verneforslaget ikke vil berøre Statnett SF sine anlegg eller fremtidige planer. De har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at Glitre Nett AS har uttalt seg til oppstartsmeldingen og at de ikke har noen merknader. NVE bemerker videre at Hekni vannkraftverk med tilhørende kraftverkstunnel og Hekni transformatorstasjon ligger nær den foreslåtte utvidelsen av reservatet. Utløpet ligger 100 meter vest for vernegrensen. NVE ber derfor om at Å Energi kommer med innspill om hvilke behov de har for sine anlegg i området, og at Å Energi uttaler seg til verneforslaget selv om dette ikke skulle komme i konflikt med deres anlegg.

Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder (NJFF) er positive til vern da de mener dette tar vare på områder for vilt og fisk. Foreningen ønsker at det skal være tillatt å fiske og jakte som før, og at det vil være anledning til å ta ut elg og hjort som felles under jakta med motorisert kjøretøy. NJFF orienterer om at de har videresendt saken til Bygland Jeger- og fiskarlag.

Å Energi Vannkraft AS (ÅEVK) eier Hekni kraftverk sammen Skagerak Energi, og det er ÅEVK som er ansvarlig for den daglige driften. Den foreslåtte nordlige grensen for Underforlii naturreservat ligger i nærhet av infrastruktur tilhørende Hekni kraftverk. Nordre del av avløpstunnelen er plassert i terrenget under det som foreslås som naturreservat. Slik ÅEVK vurderer det i dag, kan dagens drift opprettholdes uten at det skaper utfordringer. Samtidig finner de grunn til å påpeke at med et økende fokus på fornybar energi så kan det bli aktuelt å utvide eller endre på kraftstasjonen. ÅEVK foreslår derfor at de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7 suppleres med en egen bestemmelse, slik at eventuell endring eller utvidelse av Hekni kraftstasjon kan skje etter søknad. Alternativt, mener ÅEVK at det i den videre saksbehandlingen kan synliggjøres at nødvendige dispensasjoner til eventuell utvidelse og fremtidig drift av Hekni kraftstasjon kan gis med hjemmel i § 8 om generelle dispensasjonsbestemmelser.

Norges Orienteringsforbund anmoder om at orientering tillates i verneområder og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet den 22.04.2020 med innspill til endringer av forskriftsmalen for naturreservater. Forbundet viser særlig til foreslåtte endringer i forskriftsmalen punkt 1 og 2 som gjelder tilstrekkelig kartlegging av brukerinteresser og at hensynet til disse inkluderes i verneformålet, samt en ønsket presisering knyttet til gjennomføring av større arrangementer. Presiseringen innebærer at det kun vil være større arrangementer «som kan forringe verneverdiene» som vil være forbudt. Det er også gjort et forsøk på å klargjøre hva som ligger i begrepet «større arrangementer». Hovedsakelig innebærer denne klargjøringen at arrangementer vil måtte ha over 200 deltakere for å kunne defineres som «større». Fellesturer, fellestreninger, utsetting av turposter og lignende forutsettes å ikke gå inn under «større arrangement».

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren (DMF) stod ikke på mottakerlisten da verneprosessen for utvidelse av Underforlii naturreservat ble startet opp, men de fikk mulighet til å uttale seg til høringen. DMF har ikke kommet med innspill til høringen.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder innspillet fra NVE om at Å Energi Vannkraft (ÅEVK) måtte få uttale seg, så har Statsforvalteren fulgt opp dette ved at de har sendt verneforslaget ÅEVK.

Statsforvalteren har vært i kontakt med ÅEVK i forbindelse med innspillet de hadde til verneforslaget. I følge ÅEVK så foreligger ingen konkrete planer om en nærstående utvidelse av kraftverket (bekrftet i e-post til Statsforvalteren den 5.06.2024), og alle anleggsdeler som er synlige i dag kan ifølge ÅEVK driftes med den foreslåtte avgrensningen for utvidelse av reservatet. Ellers ligger det også en luftesjakt/pipe til kraftverkstunnelen nær den foreslåtte vernegrensen. Ettersom det ikke foreligger noen konkrete planer om utvidelse av kraftverket på vernetidspunktet, og det også er usikkert om en slik utvidelse vil komme, så mener Statsforvalteren at det ikke kan innarbeides en spesifisert dispensasjonsbestemmelse til dette tiltaket i verneforskriften. En eventuell fremtidig utvidelse av Hekni kraftstasjon med tilhørende anlegg, må derfor behandles etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften § 8.

Norges Orienteringsforbund ber om at orientering tillates i Underforlii naturreservat. Ifølge forslag til verneforskrift er større arrangementer forbudt, men det kan åpnes for eksempelvis større orienteringsløp etter søknad til forvaltningsmyndigheten. Statsforvalteren påpeker at dette ikke innebærer at alle former for orienteringsløp er forbudt, men at det er omfanget av arrangementet, og den samlede belastningen på verneverdiene, som avgjør om den ønskede aktiviteten er direkte tillatt etter forskriften eller ikke. Hva som avgjør hvorvidt et arrangement er «stort» må det konkret tas stilling til i hver enkelt sak. Det er derfor viktig at aktuelle orienteringsklubber tar kontakt med forvaltningsmyndigheten i forkant av gjennomføring av ulike aktiviteter/arrangementer for at det skal kunne tas stilling til om aktiviteten kommer inn under stort arrangement eller ikke. Det foreslåtte utvidelsesområdet, og Underforlii naturreservat for øvrig ligger delvis i svært bratt terreng med blokkmark med mye store steinblokker. Statsforvalteren vurderer det derfor slik at reservatet er relativt dårlig egnet til orienteringsaktiviteter. Området vil antagelig tåle noe aktivitet, men enkelte tider på året, som f.eks. i hekketida for fugl, vil det kunne være negativt med forstyrrelser som følger av gjennomføring av orienteringsløp. Statsforvalteren ønsker derfor ikke å gi en generell åpning for gjennomføring av orienteringsløp i verneforskriften.

Til Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder sitt innspill, så bemerker Statsforvalteren at små- og storviltjakt samt fiske vil kunne foregå som tidligere innenfor verneområdet. Når det gjelder bruk av nødvendig motorisert kjøretøy for uttransport av felt elg og hjort, så viser Statsforvalteren til at det er unntak i verneforskriften som åpner for dette. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort kan

gjennomføres med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, dekker vernebestemmelsene foreningens behov for uttransport av felt storvilt også innenfor utvidelsesdelen i naturreservatet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Underforlii* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Bestemmelsen som åpner for sykling, ridning og bruk av hest på eksisterende veger og stier avmerket på vernekartet er justert. Ettersom det ikke er tegnet inn noen stier eller veger på vernekartet, så er ordlyden "avmerket på vernekartet" tatt ut.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget, og endring i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6, herunder spørsmål knyttet til orientering og arrangementer.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for rydding og merking av nye stier. Ifølge Statsforvalteren er det ikke kommet innspill på at det er konkrete planer om etablering av nye stier innenfor det arealet som er tilrådd for vern.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Underforlii:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Underforlii naturreservat.

9. Morkheia, Gjerstad kommune

Totalareal: 891 daa, skogareal: 885 daa, produktiv skog: 791 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av rik edellauvskog*
- b. inneholder trua, sjelden eller sårbar natur som frisk rik edellauvskog og lågurtedellauvskog.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ved Morkheia består av en østvendt skråning med varierende kalkinnhold og treslagssammensetning. Det meste av skråningen befinner seg i boreonemoral sone, mens høyereliggende og nordvendte områder ligger i sørboreal sone. Store deler av området består av edellauvskog i varierende alder, hvor en betydelig del er registrert som lågurtedellauvskog (VU) og frisk rik edelløvskog (NT) med bl.a. karplanter som svarterteknapp, myske og trollbær.

Edellauvskogen er dominert av eik, men har innslag av andre edellauvtrær som hassel, spisslønn, lind (NT), ask (EN) og svartor. I området mellom Rakkedalsfjellet og Morketjenn finnes lommer med eldre edelløvskog med en del død ved og relativt stort innslag av store trær, primært av eik og osp, men også noen lind. Rødlisterarter knyttet til eik ble hovedsakelig funnet på gamle levende trær: Rustdoggnål (NT), almelav (NT), ruteskorpe (NT) og eikegreinkjuke (NT). Store læger av osp forekommer spredt i hele den nordlige halvdel av området og på disse lægene er det registrert hvit vedkorallsopp (NT), ospenhvitkjuke (NT), kronepiggskein (NT) og piggskorpe (NT). Den sørlige halvdel av området er generelt mer påvirket av hogst enn den nordlige halvdel av området. Området er vurdert å ha regional verneverdi.

Et vern av området vil bidra til å fylle regionale mangler i skogvernet knyttet til lågurtedellauvskog og rik edellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Morkheia bukes til små- og storviltjakt. Det er noen stier i området, men utover dette er det ingen kjente inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 10 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Lindesnes kommune, Gjerstad kommune, Valle kommune, Bygland kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Å Energi Vannkraft, Å Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges Orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådene landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Glitre Nett AS, Statens Vegvesen, SABIMA.*

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

NVE, Statnett SF, Statens vegvesen, Språkrådet og Norges Jeger- og Fiskerforbund har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ikke kommet med uttalelse.

Gjerstad kommune opplyser at vernegrensa i sør er trukket helt inn til en bilveg. Grensa bør settes så langt opp i lia at vernet ikke blir til hinder for vegvedlikehold/nødvendige utbedringer. Kommunen mener samme prinsipp bør gjelde dersom grensen er satt inn mot jordkanter, hytter mm. slik at ønsket aktivitet ikke forhindres.

Havrefjell Turlag synes det er positivt at det er enighet om å gjennomføre frivillig vern av et stort område med viktig edellauvskog på Morkheia i Gjerstad. De mener det er bra at det viktige stinettet fra Holmen gård som Havrefjell Turlag meldte inn i april nå er tatt med på vernekartet, og at det blir lov til ordinært vedlikehold av disse stiene.

Den stien som turlaget ønsker å merke permanent, er en del av den gamle og eksisterende stien som går fra de gamle nedlagte boplassene på Morkheia til utsikt og gammel dyrka mark på Lökkollen og videre fram til Løite-grenda. Turlaget skriver at det er ikke snakk om å opparbeide en ny sti, kun merking og normalt vedlikehold av eksisterende sti. Innenfor verneforslaget går stien på tørr fastmark og de forventer ikke stor slitasje pga. ferdsel. Havrefjell Turlag ber om at stien blir tatt med på vernekartet.

Agder fylkeskommune uttalte seg i fm. oppstartvarselet at innenfor Morkheia er Holmen kartlagt som svært viktig friluftslivsområde, med funksjon som nærturterreng med merket rundløype, flere innfallspor og utsiktspunkt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren vurderer at det ikke er nødvendig å kommentere innspill som ikke har hatt merknader til høringsforslaget.

Til innspillet fra Gjerstad kommune, så ser det ut på kartet som at vernegrensen ligger inntil vegen i sør. Målestokken på kartet er stor, derfor kommer det ikke tydelig frem at grensen er lagt slik at det er tatt hensyn til vegvedlikehold og nødvendige utbedringer. Vernegrensen ligger 15 meter fra midtstripen på vegen, noe som vil komme tydeligere frem i jordskiftekartet. Grensene som er satt ved jordkanter, bygninger og lignende har grunneiere vært med på å bestemme. Disse skal også være satt slik at det er rom for ønsket aktivitet rundt.

Når det gjelder sti- og løypenettet, så har Statsforvalteren tatt med den eksisterende stien i stinettet som er i Morkheia naturreservat. Stien kan merkes slik som de andre stiene i reservatet. Forslag til verneforskrift åpner for vedlikehold av eksisterende stiene i området uten at det trengs å søke om dispensasjon.

Statsforvalteren opprettholder muligheten for tradisjonelt friluftsliv og fiske i forslag til naturreservat.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Morkheia* slik som i høringsforslaget.

Avgrensning

Etter høring ble det gjort en mindre justering av avgrensningen ved at ca. 14 daa ble tatt ut av gnr./bnr. 28/19 etter grunneiers ønske. Denne grenseendringen var tatt med i Statsforvalterens opprinnelig tilråding til Miljødirektoratet i januar 2024.

Etter at av tilrådingen ble sendt til Miljødirektoratet, så fikk Statsforvalteren informasjon om flere andre grenseendringer. Den største endringen er i norddelen av området, der grunneier på gnr./bnr. 28/2 trakk seg fra verneforslaget. Arealet består av hogstpåvirket furuskog og skog dominert av gran med enkelte gamle eike- og ospetrær. Det er en del død ved i dette området.

I tillegg er det gjort flere mindre grensejusteringer i forbindelse med taksering. På gnr/bnr. 23/12 er det tatt ut et mindre areal pga. en traktorveg i området. På gnr./bnr. 23/1 er grensen justert pga. kulturminner og skjøtsel av disse samt tilgang til et granplantefelt. På gnr/bnr. 23/9 er grensen justert pga. traktorveger i øverste del. Dette medfører en utgrensing av areal på til sammen 145,8 daa i forhold til høring.

Statsforvalteren vurderer at disse endringene ikke har redusert verneverdiene i området vesentlig og at området fortsatt har kvaliteter som gjør at det kan fremmes for vern.

Verneforskrift

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, så har det kommet innspill fra rettighetshavere om å ta inn generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 om oppsetting av jakttårn og rydding av siktgater i fm. storviltjakt, og som tilrås at blir tatt inn i forskriften:

f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt

h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i vernekart og verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets kommentarer:

Det er et par "innhuker" nordøst i området. Statsforvalteren har opplyst at det er forsøkt å forbedre arronderingen ved å få med areal her, men at grunneierne ikke ønsket vern.

Når det gjelder "hullet" i sør (gnr./bnr. 23/1), så er det opplyst fra grunneier at de kaller dette for danseplassen, og beskriver at området er tilknyttet en gammel bosetning. Grunneierne ønsker derfor å holde denne plassen åpen og fri for vegetasjon. I tillegg kan det bli aktuelt å ta ut tømmer fra dette arealet, derfor er det lagt inn en "korridor" nordover mot avgrensningen

Optimalt sett, hadde det vært bedre for arronderingen av området og ha fått med noe areal særlig i "innhukene", Samtidig støtter vi Statsforvalterens vurdering om at verneverdiene i området fortsatt er høye og at området kvalifiserer for vern.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Når det gjelder Havrefjell Turlag sitt innspill, så må det søkes om dispensasjon for merking av denne, samt rydding dersom det er behov for det. Statsforvalteren kan vurdere å legge stien inn i vernekartet på et senere tidspunkt dersom de gir tillatelse til å merke stien, og slik at vedlikeholdet kan utføres med hjemmel i § 4.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Morkheia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Morkheia som naturreservat.

10. Igletjenn, Grimstad kommune

Totalareal: 343 daa, skogareal: 341 daa, produktiv skog: 298 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av lågurt-eikeskog i mosaikk med alm-lindeskog i øst samt boreonemoral blandingsskog i vest*
- b. inneholder truet, sjelden eller sårbar natur som frisk rik edellauvskog og lågurtedellauvskog.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte naturreservatet omfatter arealer ved Igletjenn og Surtebuåsen, og ligger omtrent 2,5 km nord for bygda Skiftenes i Grimstad kommune. Verneområdet består av to delområder, med noe ulike verneverdier og vegetasjonstyper. Området er lavereliggende, strekker seg fra om lag 100 m.o.h til noe over 170 m.o.h., og består av eldre skog på middels til høy bonitet. Foreslått verneområde ligger innenfor boreonemoral vegetasjonssone. Samlet sett er fattige vegetasjonstyper som blåbærskog og blåbæreikeskog vanligst innenfor verneforslaget. På Surtebuåsen i øst og stedvis langs lisiden i vest, er vegetasjonen rikere. Samlet er skogbildet variert, med mange ulike slag edellauvtrær (alm, lind, eik, spisslønn) i kombinasjon med boreale løvtrær (rogn, bjørk, osp og selje). I de høyere liggende partiene dominerer fattig barskog.

På Surtebuåsen i øst er det registrert et kjerneområde lågurt-eikeskog i mosaikk med alm-lindeskog med høy verneverdi. Mye av lågurt-eikeskogen er av en usedvanlig frodig utforming med høy naturskogsnerhet. På gammel eik i sørvest finnes det også ganske velutviklete lungeneversamfunn. Det registrerte kjerneområdet i vest omfatter en bratt østvendt liside med boreonemoral blandingsskog. Skogbildet i lisida er variert med både bartrær, edelløvtrær og boreale løvtrær. Der det er rasmark, finnes det delvis mye hassel og osp, men alm, eik, spisslønn og lind finnes også. Det er innslag av furu og gran innenfor området.

Det største artsmangfoldet er knyttet til lågurt-eikeskogen som er registrert på Surtebuåsen i øst og som tilsvarer naturtypen frisk rik edelløvskog som har status nær true (NT) på rødlista for naturtyper. Her er det registrert fem rødlista arter med status nær true (NT): Ospehvitkjuke, ruteskorpe, kremlevokssopp, eikeildkjuke og furustokkjuke. Kremlevokssopp finnes i lågurt-eikeskog og danner mykhorizza med eik. Ruteskorpe er også en eikeskogsart tilknyttet gammel, grov og gjerne død, liggende eikeved. Ospehvitkjuken er en indikator på gammel lauv- og blandingsskog, og er nedbryter av gamle, grove ospelærer. I følge kartlegger så er det pga. skogens tilstand og rikhet potensial for langt flere krevende arter her. Lokaliteten er berørt av hogst inn fra alle kanter, og det er plantet inn gran mange steder.

De største verneområdene i området er knyttet til forekomstene av den true naturtypen frisk rik edellauvskog (NT). Av de nasjonale manglene i skogvernet vil foreslått verneområde ved Igletjenn bidra til å fange opp lavlandsskog på høy bonitet. Av de prioriterte skogtypene for vern i Agder vil dette området bidra til å dekke inn manglene knyttet til vern av rik edelløvskog. Det foreslåtte verneområdet er vurdert som et verneverdig område med regional til nasjonal verdi (**/**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Like nord for Surtebuåsen går det en eksisterende traktorslepe som går over i en sti. Det går en turløype opp til høyeste punkt på Voreheia fra vest, men både utkikkspunktet og turstien er lagt utenfor naturreservatet. Naturreservatet er i liten grad benyttet til allment friluftsliv. Utover dette, er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Grimstad kommune, Agder fylkeskommune, Å Energi vannkraft, Glitre Nett AS, Aust-Agder Turistforening, Midt-Agder Friluftsråd, Friluftsrådet Sør, Agder Historielag, Aust-Agder Sopp- og nyttevekstforening, Forum for natur og friluftsliv Agder, Birdlife Norge Setesdal lokallag, Norsk Ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Naturvernforbundet i Agder, Idrettslaget Imås, Norsk organisasjon for terrengsykling, Kristiansand, Landvik Historielag, Agder Orienteringskrets, Agder Botaniske forening, Aust-Agder Sau og Geit, Birdlife Norge, Norges Jeger- og fiskerforbund, Statnett SF, Norskog, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Språkrådet, Norges Vassdrags- og energidirektorat, Norsk Entomologisk forening, Norsk Zoologisk forening, Forsvarsbygg, Stiftelsen WWT Verdens Naturfond, Norges Geologiske undersøkelse, SABIMA, Norges Naturvernforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Bondelag, Landbruksdirektoratet, Norsk Institutt for Naturforskning, Friluftsrådenes landsforbund, Natur og Ungdom, Norges Orienteringsforbund, Norsk Friluftsliv og Norsk Sau og Geit.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF skriver at opprettelse av Igletjenn naturreservat ikke vil berøre Statnett SF sine anlegg eller fremtidige planer. De har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder (NJFF) er positive til vern da de mener dette ivaretar områder for vilt og fisk. Foreningen ønsker at det skal være lov å fiske og jakte som før, og at det vil være anledning til å ta ut elg og hjort som felles under jakta med motorisert kjøretøy. Grimstad Jeger- og fiskerforbund er også gitt muligheten til å uttale seg til verneplanen.

Norges Orienteringsforbund gjør Statsforvalteren oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med innspill til endringer av forskriftsmalen for naturreservatet sendt 22.04.2020. Brevet er vedlagt innspillet i sin helhet. Forbundet viser særlig til foreslåtte endringer i forskriftsmalen punkt 1 og 2 som gjelder tilstrekkelig kartlegging av brukerinteresser og at hensynet til disse inkluderes i verneformålet, samt en ønsket presisering knyttet til gjennomføring av større arrangementer. Presiseringen innebærer at det kun vil være større arrangementer «*som kan forringe verneverdiene*» som vil være forbudt. Det er også gjort et forsøk på å klargjøre hva som ligger i begrepet «*større arrangementer*». Hovedsakelig innebærer denne klargjøringen at arrangementer vil måtte ha over 200 deltakere for å kunne defineres som «*større*». Fellesturer, fellestreninger, utsetting av turposter og lignende forutsettes å ikke gå inn under «*større arrangement*».

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at Glitre Nett AS har uttalt seg til oppstartsmeldingen, og at de som områdekonsesjonær har kommentert at deres eksisterende eller planlagte prosjekter ikke blir berørt av verneforslaget. Så langt NVE kjenner til, er det ingen energi- og vassdragsinteresser tilknyttet foreslått verneområde ved Igletjenn.

Glitre Nett AS uttalte i sitt innspill til oppstartsmeldingen for Igletjenn at de ikke har noen innvendinger mot verneforslaget. De har derfor ikke uttalt seg til høringen.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) stod ikke på mottakerlisten da verneprosessen for Igletjenn ble startet opp, men de fikk mulighet til å uttale seg til høringen. DMF har ikke uttalt seg i forbindelse med høringen.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder sitt innspill, så bemerker Statsforvalteren at små- og storviltjakt samt fiske innenfor verneforslaget, vil kunne foregå slik som før. Når det gjelder innspillet knyttet til bruk av nødvendig motorisert kjøretøy for uttransport av felt elg og hjort, viser Statsforvalteren til at det er et unntak i verneforskriften som åpner for dette. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at type kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, dekker vernebestemmelsene foreningens behov for uttransport av felt storvilt innenfor naturreservatet.

Når det gjelder Norges Orienteringsforbund sitt innspill om at orienteringsløp skal tillates i foreslått verneområde, så bemerker Statsforvalteren at det kommer fram i forslag til verneforskrift at større arrangementer er forbudt, men at det kan åpnes for eksempelvis større orienteringsløp etter søknad til forvaltningsmyndigheten. Statsforvalteren påpeker at dette ikke innebærer at alle former for Orienteringsløp er forbudt, men at det er omfanget av arrangementet, og den samlede belastningen på verneverdiene, som avgjør om den ønskede aktiviteten er direkte tillatt etter forskriften eller ikke. Hva som avgjør hvorvidt et arrangement er «stort» må det imidlertid konkret tas stilling til i hver enkelt sak. Det er derfor viktig at aktuelle orienteringsklubber tar kontakt med forvaltningsmyndigheten i forkant av gjennomføring av ulike aktiviteter for at det skal kunne tas stilling til om aktiviteten kommer inn under stort arrangement eller ikke. Det foreslåtte verneområdet ved Igletjenn består av ulike skogtyper, som har ulik toleranse for slitasje som følge av gjennomføring av f.eks. orienteringsløp. Enkelte tider på året, som i hekketida for fugl, vil det også være negativt med forstyrrelser som følge av slike aktiviteter. Statsforvalteren ønsker derfor ikke å gi en generell åpning for gjennomføring av orienteringsløp i verneforskriften.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Igletjenn* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6, herunder spørsmål knyttet til orientering og arrangementer. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for rydding og merking av nye stier. Ifølge Statsforvalteren er det ikke kommet innspill på at det er konkrete planer om etablering av nye stier innenfor det arealet som er tilrådt for vern.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Igletjenn:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Igletjenn som naturreservat.

11. Revsdalen, Lindesnes kommune

Totalareal: 358 daa, skogareal: 350 daa, produktiv skog: 350 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av en bekkekløft med fuktig og gammel ospeskog*
- b. inneholder truet og sjelden lavflora med arter som skorpefiltlav og kastanjefiltlav.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Revsdalen ligger sør-vest for Bjelland mellom Mindrebøvatnet, Åpåse, Pytten og Trygslund i Lindesnes kommune. Området ligger i sørboreal og boreonemoral sone og i klart oseaniske seksjon. Verneverdiene er særlig knyttet til fuktig, uvanlig grovvokst og gammel ospeskog, med et rikt arts mangfold av fuktighetskrevenne lav. Så store og velutviklede gamle ospemiljøer er sjeldne. Bekkedalen er markert, og i Agdersammenheng er bekkekløfttopografien relativt velutviklet. Storbregneskog er vanlig i skyggehellingene, ellers er det lågurt-småbregneskog og blåbærskog som er vanlige vegetasjonstyper. Rikere lågurtskog finnes også, men kun på små flekker/områder.

Treslagssammensetningen er variert, med osp som dominerende treslag. I midtre og østre deler av området er skogen blandet med bl.a. rogn, bjørk, enkelte spisslønn og gran. I øst kommer det også inn en del eik, der enkelte har døde stammepartier og grove greiner. I tørrere terreng dominerer furuskogen, men stedvis har denne innslag av lind (NT). Gran finnes for det meste som spredte innslag i løvskogen. Det er relativt lite død ved i området, med unntak av enkelte områder i østre del. Lavfloraen er rik, med uvanlig velutviklede lungeneversamfunn – særlig på osp, men også på andre løvtrær. Her opptrer også flere fuktighetskrevenne, oseaniske arter nær sin østgrense i Norge, bl.a. kastanjefiltlav (VU) og skorpefiltlav (NT). Ruteskorpe (NT) er også registrert i området. Området har også stor verdi for hakkespetter og hulerugere, hvittryggspett og bøkesanger er registrert i området.

De største verneverdiene er knyttet til mangfoldet i bekkekløft-lokaliteten som er gitt verdien svært viktig (A-verdi) og vurdert til å ha regional til nasjonal verneverdi. Området i sin helhet vurderes til å være av regional verneverdi,

Et vern av område vil bidra til å fylle regionale mangler i skogvernet knyttet til bekkekløft og boreal lauvskog. Av generelle mangler vil vern kunne dekke opp mangler knyttet til lavlandsskog på høy bonitet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Revsdalen bukes til små- og storviltjakt. Det går en traktorveg gjennom området og en sti i tilknytning til denne. Ellers er det ingen andre kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 10 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Lindesnes kommune, Gjerstad kommune, Valle kommune, Bygland kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Å Energi Vannkraft, Å Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges Orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådernes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Glitre Nett AS, Statens Vegvesen, SABIMA.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, Statens vegvesen, Språkrådet og Norges Jeger- og Fiskerforbund har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

NVE bemerket at det er kartlagt digitalt kraftpotensial i området, og ber om at grunneiere blir gjort oppmerksomme på denne muligheten. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten og ber om at de blir det. Statnett SF har uttalt seg om vern og informerer om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av de meldte områdene og har derfor ingen merknader.

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) har ikke kommet med uttalelse.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har sendt høringen til både Statnett og Glitre Nett AS. Videre har Statsforvalteren informert grunneierne om at det er potensial for småkraft i området.

En del av traktorvegen hadde falt ut i høringskartet, den er tegnet inn igjen på kartet (helt igjennom verneområdet) slik som den opprinnelig skulle være.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Revsdalen* slik som i høringsforslaget.

Avgrensing

Etter at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding til Miljødirektoratet, så trakk grunneieren på eiendommen gnr./bnr. 701/2 sin del fra verneforslaget. Dette medfører en reduksjon på ca. 90 daa i

forhold til opprinnelig forslag. Arealet som er tatt ut består i hovedsak av furuskog i hogstklasse 5 på bonitet 8. Under naturkartleggingen i 2020 ble ikke arealet prioritert undersøkt fordi vegetasjonen var svært lik den fattige yngre furuskogen som ble sett ellers i området. Dette var tydelig fra flybilder og etter informasjon fra grunneier.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften slik som i høringsforslaget, med unntak av at bestemmelse i § 7 om øvelseskjøring er tatt ut.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Verneverdiene i området er først og fremst knyttet til grovvokst og gammel ospeskog på god bonitet i bekkekløfta samt mindre forekomster av lågurtskog. Miljødirektoratet mener verneverdiene fortsatt er høye og at området kvalifiseres for vern også etter ny avgrensning.

Miljødirektoratet registrerer at bestemmelsen i § 7 om å kunne gi tillatelse til øvelseskjøring med formål nevnt i § 6 første ledd er tatt ut. Statsforvalteren har ikke kommentert eller begrunnet dette i sin tilråding, men har i ettertid forklart at dette er gjort med bakgrunn i at de vurderer bestemmelsen som lite relevant for området. I og med at bestemmelsen har vært med på høringen, tilrår Miljødirektoratet at bestemmelsen tas inn igjen.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelse i § 7 om å kunne gi dispensasjon for å rydde og merke nye stier, etter dialog med Statsforvalteren. Ifølge Statsforvalteren hang bestemmelsen igjen fra gammel forskriftsmal og var tatt med ved en feil. Etter det Miljødirektoratet er kjent med, er det ikke kommet innspill som tilsier at dette er relevant bestemmelse for området.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Revsdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Revsdalen som naturreservat.

12. Ruafjødd og Veiådalen, Valle kommune

Totalareal: 2 730 daa, skogareal: 1 850 daa, produktiv skog: 1 048 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. *representerer en bestemt type natur i form av gammel alm-lindeskog, rik blandingsskog, gammel løvskog og sørvendt berg og rasmark*
- b. *har særskilt betydning for biologisk mangfold gjennom en rik karplanteflora.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Foreslått verneområde ligger ca. 1 mil nord for Valle i Setesdal, på nordsiden av elva Otra. Området består hovedsakelig av lisiden av Ruafjellet, fra den bratte fjellsiden langs Setesdalsvegen mot Reimarmo i vest til Veiådalen øst. I området er det registrert flere viktige naturtyper (alm-lindeskog, rik blandingsskog, gammel lauvskog, gammel barskog og sørvendt berg og rasmark). I nedre deler står det mest blåbær- og bærlyngskog med dominans av gran og furu i tresjiktet. Høyere opp blir vegetasjonen rikere og mer urterik, og lauvinnslaget øker. I øvre del er det større parti med lauvdominert skog hvor det også inngår alm.

De mindre partiene av barskogen er i aldersfase, moderat flersjiktet og har klar overvekt av "eldre" trær i aldersklassen 100-150 år. Den er forholdsvis storvokst, og i nedre deler også tett bestokket. Yngre dødvedelementer forekommer spredt til sparsomt, men lokalt frekvent i grandominerte parti. Furu er temmelig hardt uthogd fra gammelt av, noe som også vises av en høy tetthet av gamle tyristubber. Tydelig gamle gadd og læger av furu eller gran finnes nesten ikke.

Boreale lauvtrær dominerer også tresjiktet i stabil og grovsteinet ur på større høydenivå. Osp og bjørk er de treslagene som finnes mest av, men det er også betydelige innslag av rogn, selje og alm. Litt hassel og hegg inngår også. Vegetasjonen veksler mellom blåbærskog, småbregneskog og ulike gras-lågurt-utforminger. Deler av skogen står på vegetasjonsfattig blokkmark eller ur. Lauvskogen er av tilsvarende alder som barskogen, og relativt storvokst. Dødvedelementer inngår spredt, og det er bedre spredning i råteklasser sammenlignet med bartrær, men dødvedkontinuiteten er likevel ikke spesielt god.

Oppunder bergrota finnes parti med almedominert alm-lindeskog (uten lind). Mye av almeskogen er noe preget av snøskred og løsmasseforflytning, noe som er medvirkende til at trærne generelt er ganske småvokste.

Et moderat antall krevende arter er påvist, i hovedsak er disse tilknyttet alm, osp og rik bakkevegetasjon. Det er verdt å fremheve den lokalt særlig rike karplantefloraen, som inkluderer en forekomst av vestlandsplanten lodneperikum, som har sin eneste forekomst i Agder her, og representerer med det en ekstrem østlig utpost av artens utbredelse. I Veiådalen som helhet er det til sammen registrert hele 154 karplantearter (kryssliste herb. Agder Naturmuseum), med regionalt sjeldne arter som marinøkkel, dvergjamne, knerot, bergfrue, myske, taggbregne, skogsvinerot, gulstarr, piggstarr, tranestarr, dvergmispel, tysbast, bustnype og steinnype. På gammel alm er det gjort funn av en skorpelav som er ny for Norge (*Pachyphiale ophiospora*). På rikbarkstrærne osp og selje er det moderate mengder av de vanligste Lobarion-artene. Fremstikkende amfibolittberg i løvskog har også relativt rik lav- og moseflora. Ospehvitkjuke, som har status nær true (NT) på rødlista utgjør en av få noenlunde krevende dødvedspesialister som er påvist. Andre rødlistearter som er registrert i området er bleikdoggnål (NT), skorpeglye (VU), almekullsopp (NT), furuvintergrønn (NT), furustokkjuke (NT). Området har ellers trolig et potensial for sjeldne og rødlistede jordboende sopp og insektarter. En liten del av området i øst overlapper med Setesdal-Austhei villreinområde. Området er vurdert til å ha høy regional verneverdi.

Av regionale mangler i skogvernet så vil vern av Ruafjædd og Veiådalen i noen grad dekke mangler knyttet til den rødlista naturtypen frisk rik edellauvskog. Av generelle mangler vil vern av området dekke inn mangler knyttet til skog på høy bonitet samt sjelden, sårbar og nært true arter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området benyttes til små- og storviltjakt. Det er etablert en sti inn til Gløppefossen som ligger rett utenfor reservatet. I sesongene uten snø er stien et mye brukt turmål for lokale og tilreisende. Det er ikke kjent at det er noen større tekniske inngrep innenfor området

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Lindesnes kommune, Gjerstad kommune, Valle kommune, Bygland kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, AT Skog, NORSKOG, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund, Havrefjell Turlag, NHFU Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Agder Orienteringskrets, Naturvernforbundet Arendal, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Å Energi Vannkraft, Å Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Statens Vegvesen, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges Orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Friluftsrådernes landsforbund, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk friluftsliv, Riksantikvaren, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Glitre Nett AS, Statens Vegvesen og SABIMA.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Statens vegvesen, Norges jeger- og fiskerforbund v/Aust-Agder lokallag og Statnett SF uttalte seg til verneforslaget, og hadde ingen merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) opplyser om at det er digitalt kartlagt småkraftpotensiale i området med et samlet potensial på ca. 8 GWh/år. NVE ber om at grunneier blir informert om dette.

NVE skriver videre at Glitre Nett har områdekonsesjon og eier nettanlegg som ligger nært verneforslaget. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten og ber om at de blir det. NVE ber spesielt om at Glitre Nett uttaler seg om vernet kan komme i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE ber Glitre Nett AS vurdere om de trenger standardbestemmelser som sikrer drift og vedlikehold, inkludert sikringshogst med tilhørende motorferdsel. NVE ber også nettselskapet å vurdere bestemmelser for oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning. NVE orienterer om at Statnett SF har uttalt seg og at de ikke har anlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget og de derfor ikke har noen merknader.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har sendt høringen til både Statnett SF og Glitre Nett AS. Statnett SF har uttalt seg og informerer om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av de meldte områdene og har derfor ingen merknader. Videre har Statsforvalteren nevnt småkraft for grunneiere. Gløppefossen lagt utenfor verneområdet. Statsforvalteren har ikke mottatt noe svar fra Glitre Nett AS, men dette vil bli videreformidlet til Miljødirektoratet dersom det kommer ettersendt.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Ruafjødd og Veiådalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelse i § 7 om å kunne gi dispensasjon for å rydde og merke nye stier, etter dialog med Statsforvalteren. Ifølge Statsforvalteren hang bestemmelsen igjen fra gammel forskriftsmal og var tatt med ved en feil. Etter det Miljødirektoratet er kjent med, er det ikke kommet innspill som tilsier at dette er relevant bestemmelse for området.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ruafjødd og Veiådalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Ruafjødd og Veiådalen som naturreservat.

7.5 TELEMARK FYLKE

Det tilrås vern av 7 områder. Ett av områdene er utvidelse av et eksisterende naturreservat. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

13. Brånås, Bamble kommune

Totalareal: 1 834 daa, skogareal: 1 702 daa, produktiv skog: 1 702 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å ta vare på et område i som

- a. representerer bestemte typer natur i form av gammel furu- og granskog samt velutviklet, rik edellauvskog i boreonemoral sone*
- b. inneholder truet, sjelden eller sårbar natur som lågurtedellauvskog, lågurtfuruskog, rik gransumpskog og rik svartorsumpskog samt sjeldne og truede arter.*

Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Brånås ligger i boreonemoral vegetasjonssone og klart oseanisk seksjon, i høydelaget 90- 190 moh. Området ligger innenfor den såkalte Bambleformasjonen av grunnfjell. Fattig granittisk dyppbergart (kvartsdioritt) dominerer, men delområder har mer oppsprukket og stedvis svært rik berggrunn, trolig med innslag av amfibolitt og muligens gabbro. Topografisk kan området beskrives som et kollelandskap som deles opp av til dels trange sprekkedaler på kryss og tvers.

Området har større forekomster av rike skogtyper i sørøst og nordøst, og utmerker seg med velutviklet, rik eik- og lindeskog, inkludert en spesiell utforming av åpen, lundpreget lågurteikeskog, alm-lindeskog og en god bestand av barlind. Gamle, hule eiker forekommer flere steder, i tillegg til svært grov lind og ask.

Særlig i den nordre delen er det større arealer med mer eller mindre høyproduktiv, eldre ikke flatehogd granskog. Det er mest blåbærgranskog, men også en del storbregne- og høgstaudegranskog. Blåbærgranskogen er lite påvirket, flersjiktet og med en del gamle trær (> 150 år) samt en del stående død ved. Den mer grovvokste storbregne- og høgstaudegranskogen har mer liggende død ved. Søndre- og midtre deler er karakterisert av store, sammenhengende arealer av eldre til gammel lyngfuruskog, med trær gjennomgående på ca. 130- 150 år og noen trær eldre enn 200 år, samt enkelte tørrgadder (kelotrær).

Området representerer hele spekteret av skogtyper fra rik til fattig og helt tørr til fuktig sumpskog. Det utmerker seg med en del rik eik-lindeskog med innslag av barlind, samt elementer av rik, sesongfuktig alm-askeskog. Disse rike edellauvskogene tilhører de rødlista naturtypene lågurtedellauvskog (VU) og frisk rik edellauvskog (NT). De rødlista naturtypene kalk- og lågurtfuruskog (VU), høgstaudegranskog (NT), rik gransumpskog (VU) og rik svartorsumpskog (VU) forekommer også. Av nær truet og truede arter er det registrert barlind (VU), ask (EN), alm (EN), lind (NT), eikegreinkjuka (NT), grønnsko (NT) og korallsopper.

Området utmerker seg med sin store grad av uberørthet, og liten påvirkningsgrad fra moderne bestandsskogbruk. Det finnes knapt flatehogd areal. Det er sjelden å finne så store, sammenhengende og lite påvirkede arealer i lavlandet i boreonemoral sone. Området skårer høyt på større forekomster av (svært) rike skogtyper, herunder regionalt og nasjonalt sjeldne utforminger av rik edellauvskog med et stor potensial for rødlista arter, og viktige forekomster av den truede arten barlind.

Området vurderes som nasjonalt verdifullt (***), primært knyttet til usedvanlig store og sammenhengende forekomster av eldre, naturskogpreget furu- og granskog, samt velutviklet, rik edellauvskog og relativt store barlindforekomster.

Området dekker flere og viktige mangler i skogvernet som større forekomster av rik edellauvskog, gammel barskog, skog på høyere boniteter, lavlandsskog og nær truet og truet natur.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går enkelte stier og traktorveg inn i området, samt en kraftlinje med driftsveg. Dette er markert i vernekartet. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til *grunneiere, Bamble kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Nedre Telemark bonde- og småbrukarlag, Naturvernforbundet i Grenland, Birdlife Norge Grenland lokallag, Bamble skogeierlag, Bamble turlag, Grenland friluftsråd, Forum for Natur og friluftsliv (FNF) Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Telemark, Birdlife Norge avd. Telemark, DNT Telemark, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Skagerak Energi AS,*

Skagerak Kraft AS, Lede AS, Telemark Bonde og småbrukarlag, Telemark Botaniske forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR Arna, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite, Norges Jeger- og Fiskerforbund sentralt, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, BirdLife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB, hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetet i Oslo, Statens Vegvesen Vegdirektoratet og WWF-Norge.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR, Forsvarsbygg, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) og Telemark fylkeskommune har uttalt seg, og har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader. Navnet er egnet for området, og Brånås er eneste godkjente skrivemåte for naturnavnet i Sentralt stadnamnregister (SSR).

Lede AS har områdekonsesjon i området, men de har ikke eksisterende nettanlegg eller konkrete planer om å gjennomføre tiltak, innenfor det foreslåtte verneområdet.

Statnett er berørt ved at verneområdet er foreslått opprettet over det klausulerte byggeforbudsbeltet til den eksisterende 420 kV-ledningen Arendal – Bamble. Klausuleringsbeltet til transmisjonsnettledningen Arendal – Bamble er 40 meter bredt, 20 meter til hver side for senter av ledningen. Av hensyn til kapasitet har Statnett startet et prosjekt for etablering av ny kraftledning mellom Grenlandsområdet og Kristiansand. Eksakte traseer er ikke fastlagt, men Statnett vil generelt etterstrebe og bygge nye ledninger parallelt med eksisterende ledninger for å samle inngrep. Det er dermed aktuelt at en ny ledning vil gå gjennom området dette vernforslaget dekker. Dagens ledning vil ikke saneres. Det planlegges en ny ledning i tillegg til eksisterende. Det må sikres plass til fornyelsen ved at grensen for verneområdet legges i tilstrekkelig avstand fra klausuleringsbeltet til eksisterende transmisjonsnettledning. Statnett ber om at foreslått vern ikke legges nærmere enn 80 meter på nordsiden av kraftledningens senter. Dessuten bes det om at det eksisterende klausuleringsbeltet også unntas fra verneområdet. Det er vedlagt kartskisse til uttalelsen. Forskriften må gi generelt unntak for drift og vedlikehold av transmisjonsnettanlegg i og inntil verneområdet og mulighet for oppgradering og fornyelse av transmisjonsnettledninger (for eksempel heving av spenningsnivå og økning av linjetversnitt). Statnett ber om at traséene som brukes til motorisert transport i forbindelse med drift og vedlikehold av ledningen, samt ledningens klausuleringsbelte, tas inn i vernekartet med tilhørende generelt unntak for motorisert ferdsel langs disse. Statnett vil oversende data for traséene som blir brukt slik at disse kan brukes som grunnlag til vernekartet. Ved motorisert transport med lettere beltekjøretøy på snødekt og frossen mark må det være mulig å fravike fastsatte traséer når dette er nødvendig av hensyn til fremkommelighet og sikkerhet. Denne typen transport vil uansett ikke påvirke verneformålet negativt. Det bemerkes videre at Statnett benytter helikopter til arbeid i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari. Det bes derfor om at nødvendig arbeid med helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriften da aktiviteten ikke er i konflikt med verneformålet.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) ber statsforvalter om å imøtekomme Statnett sine ønsker og fortsette dialog med Statnett slik at løsningsforslaget tar hensyn til drift, vedlikehold og oppgradering av transmisjonsledning og en eventuell bygging av ny ledning.

NJFF Telemark uttaler at deres interesser i hovedsak er ivaretatt. De påpeker likevel at storvilt bør sløyfes fra bestemmelsen om "Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt.», og at den heller kan lyde «Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for jakt.». Det finnes flere jaktformer på småvilt også, der man kan ha god nytte av et jakttårn og forsiktig rydding av småkvist. Tillatelse til fiske mangler, men mulig dette er uaktuelt i bekkene der uansett. I tillegg er det foreslått bålforbud selv om arealet på reservatet normalt tilsier at det ikke skal være nødvendig.

Statsforvalterens kommentarer:

NJFF Telemark ønsker en endring i ordlyden i to bestemmelser under § 4 til å gjelde vilt og ikke kun storvilt, i forslaget til verneforskrift. Nevnte bestemmelse følger mal utarbeidet av Miljødirektoratet, og en eventuell endring i ordlyden bør derfor vurderes av Miljødirektoratet. Statsforvalteren ber derfor direktoratet om å vurdere innspillet. Det er åpnet opp i forskriften for bålbrekking med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved. Området er relativt stort, og det er ingen spesielle grunner til at området bør ha bålforbud hele året. Når det gjelder fiske, så har ikke Statsforvalteren ansett det som nødvendig å ta det med i vernebestemmelsene, da det ikke er vann innenfor området med fiskemuligheter.

Statnett ber i sin uttalelse om at avgrensning av verneområdet må ta hensyn til det eksisterende og fremtidige kraftlinjer. Statsforvalteren ser utfordringen med planlegging og etablering av nye kraftlinjer, men siden det ikke vises til konkrete planer med fastlagt trasé for ny kraftledning, ønsker Statsforvalteren ikke å ta ut nevnte areal for en mulig fremtidig utbygging. Bygging av en parallell kraftledning av denne dimensjonen vil kunne påvirke verneverdiene negativt, både innenfor sonen for en slik utbygging og i tilliggende skogareal. Når det gjelder normalt vedlikehold av ryddebeltet vil det ivaretas av forskriftens bestemmelse § 4 i, og Statsforvalteren ser derfor ikke behov for å ta ut areal rundt eksisterende kraftlinje. Nødvendig felling av enkelttrær utenfor ryddebeltet som kan medføre problem for ledningen, vil normalt omfattes av bestemmelse om drift og vedlikehold i forskriften, jf. § 4 i.

Statsforvalteren har tatt Statnetts innspill til motorisert ferdsel på etablerte kjøretraseer/driftsveger inn i forslaget til vernebestemmelser jf. § 6 c, og vegen er markert i vernekartet. Bruk av helikopter omfattes ikke av vernebestemmelsene så lenge det ikke er behov for landing og forstyrrelsen er kortvarig. Landing med helikopter inngår i motorferdselsbestemmelsene i § 6 og 7.

Når det gjelder uttalelse fra Norges vassdrags- og energidirektorat om bestemmelser som ivaretar behovet for vedlikehold og tilsyn med kraftledninger, så har Statsforvalteren imøtekommet dette ved å ta inn bestemmelser i forskriften.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Brånås* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Det er gjort en mindre justering av vernegrensa mot vest slik at traktorveg ligger utenfor. Det har ikke medført endring av areal i verneforskriften.

Verneforskrift

Det er i verneforskriften gjort enkelte endringer. Tidligere foreslått bålforbud i forskriften, er endret til at bålbrekking med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved er tillatt jf. § 4 k.

Det er tatt inn følgende bestemmelser om motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall, drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinje i § 6:

- b. *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport utenom driftsvei for kraftledningen skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.*
- c. *Nødvendig motorferdsel på driftsvei og kraftledningen avmerka i vernekartet i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornying av eksisterende energi- og kraftanlegg.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring av verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Brånås:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Brånås som naturreservat.

14. Ånås, Kviteseid kommune

Totalareal: 3 999 daa, skogareal: 2 206 daa, produktiv skog: 816 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskriften er å ta vare på eit område som

- a. *representerer ein bestemt type natur i form av rik blandingsskog i boreonemoral sone og gammal barskog som inneheld rikeleg med død ved*
- b. *inneheld trua, sjeldan og sårbar natur som lågurtedellauvskog samt ei rekke sjeldne og trua artar innanfor fleire organismegrupper.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Ånås er et topografisk variert område i sørboreal (60%) og mellomboreal (40%) vegetasjonssone, ca. 95-655 m.o.h. Impedimentsarealer utgjør det meste av området, men det forekommer partier med høy bonitet øst og sør i området. Gammel skog dominerer, men det forekommer også mindre partier med relativt ung og strukturfattig skog.

De høyereliggende delene av området domineres av fattige vegetasjonstyper med blåbær-, lyng- og lavvegetasjon, der det veksler mellom gran og furu, og i tillegg inngår boreale lauvtrær. Spredte flater med fattig myr forekommer også. I de høyereliggende områdene dominerer hogstmoden og

gammel barskog, og det er i partier en god del død ved. Kontinuiteten er imidlertid generelt svakere her enn i de lavereliggende sørlige delene.

I de lavereliggende lisidene, særlig i øst og dels i sør, forekommer en del arealer med rikere vegetasjonstyper. Her inngår en betydelig andel lågurt- og bærlyng-lågurt-vegetasjon, samt svak lågurt- og bærlyng-lågurtvegetasjon. Gran er det dominerende treslaget i det meste av de lavereliggende områdene, men det inngår også bjørk, rogn og selje. noe osp og gråor i liten grad. I varierende grad inngår edellauvtrær som hassel, lind (stedvis dominerende), spisslønn og ask. Sentralt i lavereliggende områder i øst forekommer også en del eik (stedvis dominerende) og alm. Det finnes to svake bekkekløfter med forholdsvis stor variasjon i skygge/eksponering, samt stabilitet i luftfuktighet.

I de lavereliggende delene dominerer eldre granskog, dels i sammenbrudd i store deler. Det er en god del død ved i disse områdene, men kontinuiteten er svak. I sentrale deler i øst er skogen eldre og det er rikelige mengder med død ved av de fleste treslag og bred spredning i nedbrytningsstadier. I tillegg forekommer en god del hule lauv- og edellauvtrær..

Det er avgrenset seks kjerneområder i området. Den rødlista naturtypen lågurtedellauvskog (VU) forekommer i to av kjerneområdene.

Totalt er 18 rødlistearter registrert. Foruten barlind (VU), ask (EN) og alm (EN), er rosenkjuke (NT), rynkeskinn (NT) og gubbeskjegg (NT) vanlig forekommende i området. I tillegg er sprikeskjegg (NT) og grønnsko (NT) påvist på gran, oksetungesopp (NT) og ruteskorpe (NT) registrert på eik og blanknål (NT) på furu. Dråpekjuke (VU), øyekrittlav (VU), edellundlav (EN), stuvkraterlav (EN), hasselrurlav (NT) og svartsoneskjuke (NT) er påvist øst i området. Utover dette er lungenever registrert flere steder i øst. Det er potensial for å finne krevende arter knyttet til død ved, hulheter i lauvtrær og strukturelementer på gamle bar- og lauvtrær. I tillegg er det et potensial for krevende markboende sopp på lågurtmark med eik, hassel og lind.

Den østligste halvdelen av området er vurdert å være av nasjonal verneverdi (***). Området vurderes samlet å være i nedre sjiktet av nasjonalt verneverdig. De største biologiske verdiene befinner seg i de lavereliggende og østlige delene av området.

Området vil dekke mangler i skogvernet for naturtypene rik blandingskog i lavlandet og i tillegg noe alm-lindskog, som begge har stort udekket vernebehov i Telemark. Området oppnår middels mangelloppfyllelse på generelle mangler med ca. 250 dekar lavlandsskog,

Ånås ligger i nærheten av andre verneområder hvor det både er tilsvarende naturtyper og andre naturtyper. Sammen vil områdene potensielt kunne danne et økologisk nettverk i denne delen av Telemark.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er en traktorveg i sørøst og en i vest. Det går en sti inn i området fra sørøst over Hyvre. Statsforvalteren har grenset ut et lokalt vannverk og vannrør, med tilhørende trasé i sydøst.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på felles høring med fire andre områder i Telemark til *grunneiere, Telemark fylkeskomme, Kviteseid kommune, Naturvernforbundet i Vest-Telemark, Bø turlag, Bø løypelag, Gvarv turlag, Midt-Telemark sopp- og nyttevekstforening, Bø Orienteringslag, Bø skogeierlag, Bø klatreklubb, Sauherad jeger- og fiskeforening, Seljord skogeigarlag, Seljord turlag, Seljord jakt- og*

fiskelag, Sundsbarm Kraftverk DA, Kviteseid Jeger- og Fiskerforening, Kviteseid løypelag, Kviteseid turlag, Kviteseid skogeierlag, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Birdlife Telemark, Birdlife Indre Telemark, DNT Telemark, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft AS, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Telemark Nett AS, Føre AS, Midt-Telemark Energi AS, DE Nett AS, Akershus Energi Vannkraft AS, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Foreining, Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Foreining, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Birdlife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Foreining, NSB hovedadm., NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Stiftelsen WWF Verdens naturfond.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning, Språkrådet, Bane Nor og Statnett har ikke merknader.

Lede AS sier at de ikke har områdekonsesjon eller anlegg i Kviteseid kommune. De ber Statsforvalteren om å kontakte områdekonsesjonær DE Nett AS for uttalelse.

Anne-Björg Haugan og Odd-Gustav Haugan, på vegne av Kristoffer Haugans dødsbo, gnr./bnr. 20/4 har kommet med uttalelse som handler om et ønske om å kunne bygge opp igjen en nedrast tømmerkoie innenfor verneforslaget. I forbindelse med dette ønsker de å ta ut et areal på ca. 3 daa, og de viser også til at det går en sti inn mot denne koia. De ønsker også at stien inn mot koia ikke skal synliggjøres. Denne stien er en avstikker av stien over Hyvre, som blir vedlikeholdt av Kviteseid turlag. De sier og at de regner med at transport av nødvendige materialer inn til koia/hytta blir innvilget for scooter eller helikopter. De ønsker også mulighet til å frakte gass og ved til koia/hytta med scooter etter søknad.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at det er kartlagt flere digitale potensielle småkraftverkprosjekter innenfor verneforslaget. De sier videre at områdekonsesjonær De Nett AS har blitt oppfordret til å utale seg, men at de ikke har benyttet seg av muligheten. NVE ber om at De Nett AS uttaler seg om eksisterende og fremtidige prosjekter i området selv i tilfeller uten konflikter. NVE skriver følgende til oppstartsmeldingen: «*DE Nett AS har områdekonsesjon. Det er kartlagt flere digitale potensielle småkraftverk i det foreslåtte verneområdet i Kvernbecken. Samlet er det et årlig produksjonspotensial på 2,25 GWh/år fordelt på 2 prosjekter. Det ene potensialet utgjør 0,79 GWh/år og har en utbyggingskostnad på 7,5 NOK/kWh (2022-priser). Sammenlignet med andre kraftverk som har fått konsesjon, men som ikke er bygget blir dette digitale småkraftpotensialet vurdert til å ligge blant de 20 % dyreste prosjektene.*

Mens det andre potensialet utgjør 1,46 GWh/år og har en utbyggingskostnad på 5,6 NOK/kWh (2022-priser). Dette småkraftpotensialet er vurdert til å ligge nær gjennomsnittet av

konsesjonsgitte vann- og vindkraftprosjekter.»

Statsforvalterens kommentarer:

Til innspillet fra Lede AS kommenterer Statsforvalteren at det ikke har kommet uttalelse fra DE Nett AS.

Til innspillet fra Anne-Bjørg Haugan og Odd-Gustav Haugan har Statsforvalteren imøtekommet deres ønske om å ta ut et areal på ca. 3 daa på gnr./bnr. 20/4 i forbindelse med at de ønsker å gjenoppføre en nedrast koie. Stien inn til koia må inn i vernekartet. Stien over Hyvre kan ryddes og vedlikeholdes som tidligere selv om området blir vernet. Dette går fram av forskriften § 4 bokstav e.

Når det gjelder ønske om å kunne frakte inn ved, materialer og utstyr til en framtidig hytte, har Statsforvalteren konferert med Miljødirektoratet om problemstillinga. Miljødirektoratet sier at det ikke er ønskelig å ta inn bestemmelse i forskriften som åpner for motorferdsel for frakt av utstyr til noe som ikke eksisterer i dag. Miljødirektoratet sier videre at det vil være mulighet for å søke om dispensasjon etter § 48 dersom det i framtiden vil bli gjenoppført koie, og det er behov for motorisert ferdsel for transport av utstyr til denne. Statsforvalteren har forstått det slik at traséen for å frakte slikt utstyr vil følge eksisterende sti inn i området (vist i vernekartet) når det ikke har kommet fram alternativ trasé under verneprosessen. Statsforvalteren mener at man da må frakte utstyr på snødekt mark for å unngå kjøreskader.

Til uttalelsen fra NVE forholder Statsforvalteren seg til at grunneierne har kommet med tilbud om frivillig vern og ikke har gitt signaler under verneprosessen om at de har andre planer for området når det gjelder vannkraftutbygging.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Ånås* som i høringsforslaget.

Avgrensing

I forbindelse med høringen er det tatt ut et areal på ca. 3 daa på eiendom gnr./bnr. 20/4. I etterkant av at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding, ble det anbefalt i dialog med grunneier å ta ut ca. 3,6 dekar i sørøst slik at et vannverk med tilhørende vannrør ble lagt utenfor verneforslaget. Statsforvalteren mener at også traktorvegene fram til vannverket burde tas ut da disse vil være naturlig å bruke i forbindelse med vedlikehold og mulig oppgradering/utvidelse av vannverket, men overlater den endelige avgjørelsen til Miljødirektoratet på dette.

Verneforskrift

Etter høring er det gjort en mindre justering i forskriften § 7 bokstav c og oppretting av listen over gnr./bnr. i § 2. Ut over det tilrår Statsforvalteren verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet støtter at det lokale vannverket med tilhørende vannrør og traktorvegtraséer i sørøst er grenset ut slik det er i Statsforvalterens tilrådingskart.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Det kartlagte digitale potensiale for småkraftverk ligger i tilknytning til Kvernbecken. Denne ligger i sin helhet utenfor vernegrensen.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ånås:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Ånås som naturreservat.

15. Kringsås, Midt-Telemark kommune

Totalareal: 2 526 daa, skogareal: 2 514 daa, produktiv skog: 2 355 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å verne eit skogområde som

- a. representerer ein bestemd type natur i form av førekomst av gammal furuskog og sørboreal granblandingsskog i låglandet*
- b. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som lågurtedellauvskog og rik sandfuruskog, samt sjeldne og trua artar innan fleire ulike organismegrupper.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området har en variert topografi med et småkupert toppområde og stupbratte lisider som er oppbrutt av bratte fjellvegger og sprekkedaler av ulik eksposisjon. I de flatere områdene i øst er terrenget oppbrutt av raviner og små grunnlendte koller. Kringsås ligger i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon og i boreonemoral (60 %) og sørboreal (40%) vegetasjonssone.

Berggrunnen i undersøkelsesområdet består for det meste av fattige gneiser og kvartsitt. I den søndre delen finnes noe amfibolitt og akeritt som er en god del rikere sammenlignet med de andre bergartene i området. Forskjeller i topograf, eksposisjon, jordsmonnstykkelse og baserikhet langs en stor høydegradient gir grunnlag for en ganske stor økologisk variasjon.

Vegetasjonen i Kringsås viser stor variasjon når det gjelder rikhet og treslagssammensetning. Furuskoger av ulike utforminger er imidlertid dominerende i det meste av området. Lisidene har større innslag av rike skogtyper på tykkere jordsmonn. Generelt sett preges området av tørkeutsatte vegetasjonsutforminger, men har også innslag av friske og fuktige utforminger, særlig i ravinene øst i området. På det tørre og skrinne toppområder finnes en mosaikk av lav- og lyngskog med dominans av furu i tresjiktet. På rasmark og rik morenejord i hellende terreng forekommer blandingsskoger på svak lågurtmark og lågurtmark. Tresjiktet domineres som oftest av furu eller gran, men en god del bjørk, osp, hegg selje, rogn, lind, alm, ask og hassel inngår ofte samt et fåtall individer av eik i solvarme lisider og svartor i friske lavereliggende områder. I feltsjiktet finnes enkelte lågurtarter som vårerteknapp, sanikel, skogsalat, svarterteknapp, lakrismjelt og blåveis. Furuskog på sandholdig mark

finnes særlig i de lavereliggende delene av området vest for Pilodden og Sanden. Sandfurskog står både på bærlyngmark og på rikere mark som svak bærlyng- lågurtskog og bærlyng- lågurtskog. Sandfurskog er en sjelden skogtype i regionen og er ofte kjent for å huse et rikt mangfold av kravfulle arter. En god del av skogen har tydelige spor av gammel kulturpåvirkning og den todelte aldersstrukturen på skogen er det tydeligste tegnet på at deler av skogen må ha vært mer åpen fra gammelt av. Sandfurskogene er svært produktive og vil på relativt kort sikt kunne utvikle store mengder dødved sammenlignet med lite produktive furskoger på toppområdet.

Området har en stor andel med gammel skog som generelt sett er lite påvirket av menneskelige inngrep i nyere tid. Skogen på toppen av Kringsås har ikke vært gjennomhugget i nyere tid, men har vært utsatt for plukkhogst fra gammelt av og den mest produktive granskogen i søkkene bærer preg av gamle gjennomhogster. Den eldste skogen finnes i de mest utilgjengelige partiene av området. I forsenkninger med tykkere jordsmonn er furskogen mer høyreist og tettvokst. Det er generelt sett lite dødved av furu i området, men spredte gadder og læger finnes i enkelte partier. Selv om dødvedtettheten er lav vurderes kontinuiteten i nedbrytningsgrad å være middels høy. Granskogen i forsenkningene i landskapet er også gammel og som regel rikere på dødved sammenlignet med furskogen. I mindre partier finnes sammenbrudd med mye dødved av gran i de feste nedbrytningsstadier. Øst for Østre Kringsåsmyr finnes et parti som er særlig rikt på dødved av gran, men her finnes også mye grove ospelæger som resultat av en gammel ospesuksesjon i kollaps. Nede i lisidene står furskogen på tykkere jordsmonn og er mer produktiv, høyreist og tettvokst sammenlignet med de skrinne toppområdene. Rundt Langeskår finnes høyreist og gammel furskog og gamle blandingsskoger på høybonitetsmark. Skogen er stedvis rik på dødved av furu i de feste størrelser og nedbrytningsstadier. I tillegg finnes spredte keloelementer av furu og enkelte ansamlinger med mye dødved av gran og osp. Bortsett fra spredte spor av gammel plukkhogst fremstår skogen som lite påvirket. Grove høyreiste furutrær finnes spredt i det meste av området. I de lavereliggende partiene sørøst i området, finnes halvgamle til eldre tettvokste furskoger på produktiv sandholdig mark.

Rett vest for Pilodden og Sanden har noen raviner blitt avsatt i de tykke sandavsetningene og gitt opphav til skyggefulle og fuktige skogmiljøer med høy luftfuktighet. Denne typen ravineskoger er ganske sjeldne i regionen. Skogen i ravinene har typisk et toppsjikt med eldre bartrær og et undersjikt med boreale løvtrær av varierende alder. Det er generelt sett lite dødved i ravinene og for det meste nydannede læger av boreale løvtrær.

Grove læger av osp og gran finnes spredt og kontinuiteten i nedbrytningsgrad varierer en god del, men er som regel lav til middels høy. Spredt står ofte gamle bjørketrær, seljer og enkelte lindekloner. Øst for Langeskår finnes en gammel edelløvskog på rasmark inntil fjellskrentene. Skogen domineres av gamle trær av alm, ask og gamle hasselkratt. Noen av almene har hullåpninger med forekomster av vedmuld. I nærheten finnes også noen gamle hule eiketrær med brysthøydiameter på opptil 100 cm.

Det er avgrenset 12 kjerneområder innenfor området, som inkluderer naturtypeutformingene gammel lavlandsfurskog, alm-lindeskog, rik sandfurskog (NT), intermediaær sandfurskog, sørboreal gran-blandingsskog, furu-lavlandsblandingsskog, gammelt ospeskog og gammel lavlandsgranskog.

Det er til sammen registrert 14 rødlistede arter innenfor kartlagt område (1 EN, 3 VU og 10 NT) fordelt på gruppene karplanter, lav, moser og sopp. Det er svært sannsynlig at mange kravfulle arter ikke har blitt fanget opp i kartleggingen da en god oversikt over artsinventaret krever mer omfattende artsundersøkelser. Man kan særlig forvente å finne et rikt mangfold av jordboende sopp

i de baserike skogområdene i lisidene rundt Kringsås. Kravfulle insekter knyttet til varmekjære skogtyper er en annen gruppe som ikke har blitt fanget opp i kartleggingen. Av registrerte arter kan nevnes ulvelav (VU), tyrikjuka (NT), gubbeskjegg (NT), svartsonkjuka (NT), rynkeskinn (NT), duftskinn, granrustkjuka, rosenkjuka (NT), blanknål (NT), eggegul kjuka (VU), almekullsopp (NT), hårkjuka (NT), svovelkjuka og ospehvitkjuka (NT). I den produktive sandfuruskogen sør for Stegakleiv har gul strøkjuka (NT) blitt registrert på dødved av furu. De produktive og baserike sandfuruskogene ved Stegakleiv, og ellers i området, innehar et stort potensial for å huse et rikt mangfold kravfulle arter av jordboende sopp. Lungenever ble funnet på enkelte grove rogn og osp på toppområdet og er ellers registrert på ulike rikbarkstrær flere steder i området.

Området er gitt nest høyeste score (5 poeng) i kalkskogskartleggingen. Dette tilsvarer nasjonal verneverdi (***).

Området oppnår høy mangeloppfyllelse på mangelnaturtypene rik blandingsskog i lavlandet og gammel furuskog. Området scorer også høyt på de generelle manglene lavlandsskog og høybonitetsskog. Samlet vurderes området å ha en høy mangeloppfyllelse i skogvernsammenheng.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Kringsås er et kjent turmål, og det blir drevet jakt innenfor området. Det er flere stier og traktorveger innenfor området.

Det står en telemast med tilhørende bygning på eiendom gnr./bnr. 147/1. Statsforvalteren har fått opplyst av grunneier at masta blei satt opp for ca. 30 år siden av Telenor. Grunneier opplyser og om at det går en strømkabel i luftlinje opp lia som er gravd ned de siste meterne fram mot masta. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Telemark fylkeskommune, Midt-Telemark kommune, Naturvernforbundet i Vest-Telemark, Bø turlag, Bø løypelag, Gvarv turlag, Midt-Telemark sopp- og nyttevekstforening, Bø Orienteringslag, Bø skogeierlag, Bø klatreklubb, Sauherad jeger- og fiskeforening, Seljord skogeigarlag, Seljord turlag, Seljord jakt- og fiskelag, Sundsbarm Kraftverk DA, Kviteseid Jeger- og Fiskeforening, Kviteseid løypelag, Kviteseid turlag, Kviteseid skogeierlag, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Birdlife Telemark, Birdlife Indre Telemark, DNT Telemark, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft AS, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Telemark Nett AS, Føre AS, Midt-Telemark Energi AS, DE Nett AS, Akershus Energi Vannkraft AS, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Birdlife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadm., NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk,*

Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Stiftelsen WWF Verdens naturfond.

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor og Forsvarsbygg har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet skriver at det foreslåtte navnet er egnet for området, og at Kringsås er eneste godkjente skrivemåte for naturnavnet i SSR.

Gvarv Turlag arrangerer fellestur til Kringsås med noen års mellomrom. På det meste har det deltatt opp mot 30 personer på disse turene. De skriver at de ser for seg at de i framtida kan ta over ansvaret for rydding og vedlikehold av sti dit. Samtidig mener de at vernereglene samsvarer med deres aktivitet. I uttalelsen nevner de flere stier i tilknytting til verneforslaget som ikke har kommet fram i høringskartet. Det er laget en grov kartsisse over disse stiene, men det er usikkert hvor disse eksakt går i terrenget.

Lede AS skriver at de har ikke områdekonsesjon i Midt- Telemark kommune og ber Statsforvalteren kontakte Føre AS. Lede AS viser til at de har elektriske anlegg nært verneforslaget, og at det viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av disse anleggene. De peker videre på at det er to kraftledninger sørvest for verneforslaget og at de eier den lengst vest, mens Statnett SF eier den andre. Lede AS viser til at avstanden til verneområdet er tilstrekkelig. Avslutningsvis sier de at det ikke foreligger planer om utvikling av regionalnettanlegg nær verneforslaget.

Statnett SF uttaler at planlagt vern og utvidelse av eksisterende naturreservat ikke berører Statnett SF sine anlegg eller framtidige planer. Statnett har derfor ingen merknader til foreslått vern.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) peker på at innenfor verneforslaget er kryssende nettanlegg driftet av Føre AS, som er områdekonsesjonær. NVE mener at det mangler følgende åpninger i forskrifta som de ber Statsforvalteren å ta inn:

§ 6 (Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene): Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§7 (Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser): Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.

NVE ber Føre om å uttale seg om eksisterende og framtidige planer i området.

Norges geologiske undersøkelse gir i sin uttalelse informasjon om to registreringer i NGU sin mineralressursdatabase i og ved verneforslaget for Kringsås. Kringsås molybden er klassifisert å ha liten eller ingen offentlig betydning. Etter nye undersøkelser på stedet i 2024 mener de at det ikke er grunnlag for at registreringen bør omklassifiseres. For Ransvik kis-/kobber-registrering finnes det ikke tilgjengelig informasjon, og uten det kan man ikke klassifisere denne registreringen.

Forum for natur og friluftsliv i Telemark er positive til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler at de i forbindelse med oppstartmeldingen opplyste om verneforslaget sin berøring med kobbereforekomsten Ransvik 3. De ba der om at det ble innhentet mer kunnskap om forekomstene med tanke på konsekvenser for mulig tilgang på egne mineralske ressurser og forekomstenes samfunnsmessige betydning. For forekomsten Ransvik

opplyser NGU at det ikke finnes mer informasjon tilgjengelig. DMF vurderer derfor at det ikke finnes informasjon som tilsier at det er vesentlige verdier knyttet til framtidig utvinning av forekomsten. Det skrives at det bør gå fram av tilrådingen at det ikke er funnet informasjon som tilsier at det er viktige ressurser som påvirkes av å opprette et naturreservat.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skriver at Føre AS har fått alle dokumentene i forbindelse med høringen, men det er ikke mottatt noen uttalelse til tross for at NVE spesifikt har bedt de om å uttale seg om eksisterende og framtidige planer innenfor området. Den aktuelle ledningen er 22 kV. Denne lå opprinnelig i kanten av området. Statsforvalteren har derfor foreslått å ta arealet samt en sikringssone ut av verneforslaget.

Når det gjelder innspill fra Gvarv turlag, så åpner forskriften for rydding og vedlikehold av eksisterende stier. For rydding av stier som ikke var kjent på vernetidspunktet og derfor ikke har kommet med i vernekartet kan en søke om å rydde disse i tillegg. Når det gjelder stiene som turlaget nevner så vil Statsforvalteren søke å hente inn korrekte traséer for disse.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Kringsås* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er tatt ut et areal på ca. 20,5 dekar etter høring for å grense ut ei hytte og den delen av en kraftledningstrasé som opprinnelig lå innenfor verneforslaget. Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding, har grunneier på eiendommen 146/2 trukket sitt tilbud. Det medfører at ca. 43 dekar har blitt grenset ut.

Verneforskrift

I forbindelse med at kraftledningstrasé er grenset ut av verneforslaget fjernes også flere av unntakene som var knyttet opp til denne i verneforskriften. Dette gjelder for:

§4 j. drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

§4 k. oppgradering eller fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivå og auke av linjetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiane angitt i verneformålet nemneverdig.

§7 j. naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornying av eksisterende kraftledning.

I tillegg er det i § 4 tatt inn åpning for vedlikehold av telemast med tilhørende bygning og strømledning.

I § 7 bokstav i er det tatt inn at en kan søke om motorferdsel i forbindelse med beiting.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som nevnt over.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Det foreslåtte verneområdet grenser til eksisterende kraftledning. Miljødirektoratet tilrår derfor å ta inn igjen bestemmelse i § 4 for *drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg inntil verneområdet* og i § 6 for *naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.*

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kringsås:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Kringsås som naturreservat.

16. Storemyråsen, Notodden kommune

Totalareal: 1 225 daa, skogareal: 1 196 daa, produktiv skog: 1 196 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av brannpåvirket gammel lavlandsfuruskog
- b. inneholder truet, sjelden eller sårbar natur som flere kravfulle arter innenfor flere organismegrupper knyttet til skogbrann.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Skogområdet ligger i Notodden kommune, vest for Sønstevann i Gransherad. Hovedbergarten er ryolitt. Lokaliteten ligger i nordøstvendte lisider. Lokaliteten består av gammel lavereliggende furuskog. Vegetasjonstypene i området er lavfuruskog, røsslyng-dominert lyngskog samt bærlyngfuruskog. Flekker med urterik lågurtskog finnes. Tresjiktet er dominert av furu, mens einer finnes spredt i busksjiktet. Gran finnes helst i et undersjikt under furu, mens bjørk, barlind (VU), alm (VU) og osp finnes lokalt ved Barlindtjønna. Plukkhogstene som i tidligere tider har blitt gjennomført i området har medført at antallet av gamle overstandere (trær eldre enn 300 år) i dag er lavt, med mulig unntak av smådimensjonerte (5-15 cm i brysthøydiameter) trær. Naturtyper etter DN-håndbok 13 dekker hele og noe mer enn arealet som er tilbudt som reservat. Lokaliteten vurderes å være en svært viktig-A naturtypelokalitet da den domineres av lavereliggende gammel furunaturskog med en rekke rødlistede arter.

Området har rike forekomster av rødlistearter i flere artsgrupper, særlig lav. Hele 23 ulike rødlistearter er kjent innenfor naturtypen per 2023, flere med rike populasjoner (1 EN, 8 VU og 14 NT). Rødlisteartene er særlig knyttet til de elementer og strukturer som er skapt av skogbrann og naturlig utvikling etter branner. Rødlistearter er knyttet til stående kelo-ved (lav), fersk furuved i selvtynnede stavfurskoger (insekter), brent furuved (lav), gamle trær (sopp/lav) og gamle søyleiner (lav) og liggende dødved (sopp og lav). En rekke av disse er trua arter. Eksempler på arter som er funnet er tyrinål (NT) og blanknål (NT), mørk brannstubbela (VU), lys brannstubbela (VU), rosa tussela (VU), rotnål (NT), smalhodenål (VU), knuskkjukemøll (EN), eggegul kjuke (VU), og furugnagbille (VU). Barkebilla *Orthotomicus longicollis* er funnet ett sted. Denne var i Norge kun funnet i Notodden kommune på kartleggingstidspunktet og er rødlistet som sterkt truet (EN). Området er vurdert som nasjonalt verdifullt (***).

I henhold til faktaark for gammel furuskog scorer lokaliteten høyt på areal, arts mangfold, habitatkvalitet og skogstruktur. Det gis også høy mangeloppfyllelse for generelle mangler som lavlandsskog og biologisk gammel skog. Den totale mangeloppfyllelsen ved mangler i skogvernet er høy.

Storemyråsen ligger i nærheten av flere store naturreservater, blant annet Skitnebufjellet og Kopslandåsen og Omnflug. I tillegg har Statsforvalteren fått flere tilbud om vern i det samme området med tilsvarende vernekvaliteter. Disse vil trolig bli vernet på sikt. Sammen vil disse områdene danne grunnlag for et økologisk nettverk i denne delen av Telemark.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg inn i området i nordvest. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep eller stier innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Telemark fylkeskommune, Nome kommune, Notodden kommune, Everket AS, Nedre Telemark bonde- og småbrukerlag, Naturvernforbundet i Grenland, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Naturvernforbundet i Øst-Telemark, Birdlife Grenland lokallag, Notodden turlag, Bamble skogeierlag, Bamble Jeger og Fiskerlag, Bamble Turlag, Grenland Friluftsråd, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark, DNT, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Statens Vegvesen, Skagerak Energi, Skagerak Kraft, Aust-Telemark sau og geit, Lede AS, Stannum AS, Øst-Telemarkens brukseierforening, Telemark Bonde- og Småbrukerlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, Telemark natur og ungdom, avd. Skien, Fortidsminneforeningen avd. Telemark, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund (e-post), Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, sentralt, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser (e-post), Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund sentralt (e-post), Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, BirdLife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB, hovedadministrasjonen (e-post), NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA,*

Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage (e-post), Vegdirektoratet og WWF-Norge.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Telemark fylkeskommune, Lede AS og Bane NOR har uttalt seg, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at det ikke er energi- og vassdragsinteresser innenfor området. Både Statnett SF og områdekonsesjonærer Everket AS har uttalt at de ikke har merknader. NVE kan dermed ikke se noen energi- og vassdragskonflikter i verneforslaget.

Statnett uttaler at nettanlegg ligger nært, men utenfor verneforslaget. Statnett har derfor ingen merknader til verneforslaget.

NJFF Telemark uttaler at forslaget i hovedsak ivaretar NJFF Telemark sine interesser. De påpeker imidlertid at ordet «storvilt» bør sløyfes i § 4f/§ 4i og at bestemmelsen heller kan lyde *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for jakt*. De uttaler at det finnes flere jaktformer for småvilt også, der man kan ha god nytte av et jakttårn og forsiktig rydding av småkvist. Utover dette har NJFF Telemark ingen innvendinger til verneplanen.

Grunneier Torjus Bolkesjø har hatt følgende forslag til endringer i verneforskriften:

Angående §6, pkt. c.: «AVT» endres til «ATV»

Angående §9: Brann som skjøtselstiltak er ikke tillatt uten tillatelse fra grunneier, og ved evt. oppstått brann skal det iverksettes tiltak for slukking som i annen skog med mindre annet er avtalt med grunneier.

Angående §10: Forvaltningsplanen kan ikke legge begrensninger eller føringer på unntakene fra vernebestemmelsene beskrevet i §4.

Direktoratet for mineralforvaltning har gitt uttalelse til oppstartsmeldingen og hadde ingen merknader verneforslaget.

Språkrådet ga også uttalelse til oppstartsmeldingen hvor de pekte på at navnet Storemyråsen ikke er registrert i SSR. De spør derfor om navnet er kjent og brukt lokalt og om skrivemåten er i samsvar med lokal uttale. Språkrådet skriver videre at de ser at navnet Storemyr er delvis innenfor områdegrensene, men at verneforslaget ligger på en del av Folslandåsen.

Statsforvalterens kommentarer:

Til innspill fra NJFF Telemark vil Statsforvalteren vise til at de i utarbeidelsen av forskriften har fulgt Miljødirektoratets mal. Der går det frem at ordet «storvilt» skal benyttes. I forbindelse med en tidligere vernesak har Miljødirektoratet kommentert den samme problemstillingen på følgende måte: «...muligheten for å kunne sette opp mobile jakttårn i forbindelse med storviltjakt ligger ikke inne i verneforskriftene som standard, men er en mulighet som kan vurderes etter innspill fra grunneiere og brukere gjennom verneplanprosessen. Den legges da enten inn som et søknadspliktig tiltak i § 7 eller som et direkte tillatt tiltak i § 4 der miljøvernmyndighetene vurderer at det er forsvarlig. Hovedformålet med verneforskriften er å ivareta verneformålet, og da må det settes begrensninger på tiltak det kan åpnes for. Det er gjort en vurdering av at behovet for å kunne sette opp jakttårn er mest relevant i forbindelse med storviltjakt. Det er derfor ikke aktuelt å endre dette til å gi en generell åpning til å sette opp jakttårn til all type jakt.»

Når det gjelder forsiktig rydding av småkvist så er det i forskriftens § 4 åpnet for dette i forbindelse med storviltjakt.

Når det gjelder innspill fra grunneier om brann som skjøtselstiltak er det en selvfølge ved eventuell gjennomføring av brann som skjøtselstiltak at grunneier er forespurt. Statsforvalteren er samtidig avhengig av et samarbeid med kompetente fagorganer som brannvesen og flere nivåer innenfor forvaltningen.

Statsforvalteren kan ikke se at en eventuell fremtidig forvaltningsplan vil endre på unntaksbestemmelsene i § 4.

Navn

I tilbudsdokumentet fra Norges Skogeierforbund kalles tilbudsområdet Storemyråsen. I prosessen mot oppstart ble navnet Stormyråsen ofte benyttet. I tabell som fulgte med som vedlegg til oppstartsmelingen ble navnet på Storemyråsen feilaktig skrevet som Stormyråsen. Statsforvalteren brukte navnet Storemyråsen i forbindelse med høringen. Språkrådet påpekte at det var registrert en myr delvis innenfor verneområdet som het Storemyr. Statsforvalteren har derfor valgt å kalle verneforslaget for Storemyråsen. Selve navnet Storemyråsen/Stormyråsen er imidlertid ikke å finne på noe kartgrunnlag, noe som Språkrådet påpekte i forbindelse med oppstartsmeldingen. Statsforvalteren tilrår likevel navnet *Storemyråsen* som i høringsforslaget

Avgrensing

Det er etter høring kommet innspill via AT Skog på vegne av grunneier om at 17 dekar tas ut. Det dreier seg om arealer som har vært hogd.

Verneforskrift

Det er etter høringen foretatt en mindre endring av verneforskriften for Storemyråsen. Det gjelder åpning for motorisert ferdsel i § 7 bokstav i for tiltak i § 4 (beiting og utsetting av saltsteiner), og tiltak i § 7 (istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner).

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

En forvaltningsplan kan gi retningslinjer, men disse kan ikke påvirke rammene for en bestemmelse.

Naturnavnet Storemyråsen er ikke registrert i Sentralt stadnamnregister (SSR). Det bør reises navnesak for området for å få det godkjent. Hvis Kartverket underkjenner dette navnet kan det medføre at området må endre navn i ettertid.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Storemyråsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Storemyråsen som naturreservat.

17. Brokefjell, Kviteseid og Seljord kommuner – Utvidelse

Utvidelsesareal: 15 712 daa, skogareal: 10 818 daa, produktiv skog: 9 429 daa. Nytt totalareal: 26 622 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- b. representerer bestemte typar natur i form av brannpåvirka, høgareliggende barskog og rike blandingsskoger med mykje død ved*
- c. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som rik sumpskog og frisk rik edellauvskog samt fleire sjeldne og trua artar innanfor fleire organismegrupper.*

Det er eit mål å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Brokefjell er et område med stor topografisk variasjon og ligger i nordboreal (25%), mellomboreal (50%) og sørboreal (25%) vegetasjonssone hvor det meste ligger i svakt oseanisk vegetasjonssone.

Områdets skogareal er dominert av ulike fattige furudominerte lyngskoger. Det vestlige området er fuktigere. Granskog finnes i fuktige søkk, og gran vokser òg inn i undersjiktet i de frodigste furudominerte typene. Det er lite lauvskog i området. Unntaket er de bratte sørvendte lisidene mot Kviteseidvatnet. Her er krevende arter av karplanter vanlig og treslagsblandinga er stor med bl.a. alm (VU), ask (VU), lind, selje, rogn, gråor, osp, hassel, spisslønn og litt svartor.

Furuskogen har i all hovedsak vært plukkhogd én eller flere ganger, men mye tungt tilgjengelig terreng har medført at området totalt sett har nokså god kontinuitet i død ved av furu, og er blant de minst påvirka høyereliggende furuskogsområda i Telemark. Urskog og urskogsner skog ble funnet ett par steder (to kjerneområder). Både liggende og stående død ved av furu finnes spredt men jevnt. Mye av dette er gammel keloved (brannstubber).

Det er i alt registrert 8 kjerneområder med særlig verdifulle skogsmiljø, herunder gammel granskog (tre kjerneområder), gammel furuskog (ett kjerneområde), lavlandsblandingsskog (to kjerneområder), rik edellauvskog og rik sumpskog, kildeskog og strandskog. Fem av kjerneområdene er vurdert som svært viktig (A-verdi) og de øvrige tre er vurdert som viktig (B-verdi). I tillegg er rødlistede naturtyper som rik sumpskog (NT) og rik edellauvskog (NT) registrert i området.

Totalt 30 rødlistearter er registrert innenfor området, blant annet to med status sterkt truet (EN), åtte med status sårbar (VU).

Brokefjell er et av de mest verdifulle kjente furuskogsdominerte områdene i Telemark, særlig sett i sammenheng med eksisterende reservat. Området vurderes å være nasjonalt verdifullt (***).

Lokaliteten har høy mangeloppfyllelse på mangelnaturtyper i Telemark på gammel furuskog, gammel granskog og rik blandingsskog i lavlandet. Den har også høy mangeloppfyllelse på biologisk gammel skog ved store arealer med gammel furuskog og i tillegg over 250 dekar i sørboreal sone med trolig like mye areal høyproduktiv skog. Området har også høy mangeloppfyllelse på storområder, men dette sett i sammenheng med eksisterende reservat. Samlet har området høy mangeloppfyllelse.

Brokefjell ligger gunstig til i forhold til nærliggende verneområder og for utveksling av arter mellom områder. I sør ligger det tre verneområder med Fisketjønnjuvet naturreservat nærmest. Avstanden mellom disse er om lag 1,3 km. På andre sida av vassdraget ligg Ånås som tilrås i samme pakke. Sør for Ånås ligger det store verneområdet Grytdalen naturreservat. Noe lenger unna finnes det flere naturreservat, som sammen med Brokefjell naturreservat utgjør et større økologisk nettverk.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er en skogsbilveg innenfor verneforslaget, flere traktorveger og to stier. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Telemark fylkeskommune, Kviteseid kommune, Seljord kommune, Naturvernforbundet i Vest-Telemark, Bø turlag, Bø løypelag, Gvarv turlag, Midt-Telemark sopp- og nyttevekstforening, Bø Orienteringslag, Bø skogeierlag, Bø klatreklubb, Sauherad jeger- og fiskeforening, Seljord skogeigarlag, Seljord turlag, Seljord jakt- og fiskelag, Sundsbarm Kraftverk DA, Kviteseid Jeger- og Fiskeforening, Kviteseid løypelag, Kviteseid turlag, Kviteseid skogeierlag, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Birdlife Telemark, Birdlife Indre Telemark, DNT Telemark, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft AS, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Telemark Nett AS, Føre AS, Midt-Telemark Energi AS, DE Nett AS, Akershus Energi Vannkraft AS, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Foreining, Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Foreining, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Birdlife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Foreining, NSB hovedadm., NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Stiftelsen WWF Verdens naturfond.*

Det har kommet inn 11 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor og Forum for natur og friluftsliv Telemark har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader til at navnet Brokefjell naturreservat blir videreført på det utvida verneområdet. De gjør oppmerksom på at navnet på det eksisterende naturreservatet fremdeles ikke er registrert i Sentralt stadnamnregister (SSR).

Kartverket viser til Språkrådet som skriver at Brokefjell naturreservat i Seljord og Kviteseid kommuner ikke var registrert i Sentralt stadnamnregister (SSR). Videre skriver Kartverket at de nå har registrert naturreservatet i SSR, på bakgrunn av verneforskrift av 09.07.1993.

Norges Geologiske Undersøkelse (NGU) skriver at rett i utkanten av verneforslaget har NGU to kobberregistreringer og en registrering av pegmatittisk feltspat. Av DMF er disse omtalt som Einangsdalen (kobber) og Eiangstølen (feltspat). De to registreringene samsvarer trolig med gamle Eiang gruve og Eiang skjerp i nærhet av Eiangstaul. Det var prøvedrift på Eiang gruve på midten av 1800-tallet, men etter det har de fått lite oppmerksomhet. Et forsøk på å finne igjen gruva i 1961 var mislykket. Feltspat-registreringa Eiangstøl har det dessverre ikke vært mulig å finne mer informasjon om. Det er nevnt i eldre litteratur at Eiang gruve og Eiang skjerp opptre i forbindelse med pegmatittiske feltapatholdige ganger. Fra pågående berggrunnskartlegging i Telemark (NGU 2024) er det godt kjent at det finnes en rekke små pegmatitter i området. Selv om både kvalitet og kvantitet på feltspaten på Eiangstøl er ukjent, er det svært få, om noen av pegmatittene i området som er av en størrelse som vil være av interesse å utvinne i dag dersom kvaliteten skulle være rett.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen hvor de ba om at det hentet inn mer kunnskap om mineralforekomstene Eiangstøl¹ og Einangsdalen². DMF skriver videre at NGU informerer om at kobberregistreringene i Einangsdalen trolig samsvarer med en gammel gruve og skjerp hvor det var prøvedrift på 1800-tallet. Kvalitet og kvantitet på feltspaten ved Eiangstøl er ukjent, men NGU skriver at det er svært få, om noen, av pegmatittene i området som er av en størrelse som vil være av interesse å utvinne i dag selv om kvaliteten skulle være god nok. DMF vurderer derfor at forekomstene ikke er til hinder for å gå videre med verneprosessen. Det bør likevel gå fram av tilrådingen at informasjonen fra NGU ligger til grunn for vurderingene av virkningene av å opprette naturreservatet.

Lede AS skriver at de ikke har områdekonsesjon i Seljord eller Kviteseid kommune. De ber derfor Statsforvalteren om å kontakte gjeldende områdekonsesjonær, Telemark Nett AS, for uttalelse. Lede har ikke anlegg som er etablerte etter anleggskonsesjon innenfor kommunen. Videre sier Lede AS at det ikke foreligger planer om utvikling av regionalnettanlegg nær ved det foreslåtte verneområdet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at det ikke er nettanlegg i området. NVE har sendt kopi av sin uttalelse til Telemark Nett AS som er områdekonsesjonær og ber om at de uttaler seg om eksisterende og om planlagte prosjekter i området. Videre sier NVE at verneforslaget grenser til høyeste regulerte vannstand (HRV) for reguleringsmagasinet Bandak som benyttes av vannkraftverket Hogga som er eid av Statkraft Energi AS. Videre sier NVE at Skiens Brukseierforening er tiltakshaver. De ber Statkraft og Skiens Brukseierforening om å uttale seg om det er behov for rydding av vegetasjon eller motorisert transport i verneområdet. De ber også om at de vurderer om det kan være aktuelt med en økning av HRV i framtida.

Statnett sier at verneforslaget ikke kommer i konflikt med deres anlegg eller framtidige planer.

Statkraft Energi AS sier at de støtter NVE sin uttalelse, og vil minne om at det må tas inn åpninger i verneforskriften slik at de som regulant har lov til å drifte/vedlikeholde og ta seg inn til

reguleringsområdet med motorisert ferdsel. De ber og om å få mulighet til å rydde skog om det er nødvendig.

Grunneier Nicolay Benjamin Aall på eiendommen gnr./bnr. 17/10 og 22/1 uttaler at det er viktig for han å opprettholde tilgang, bruk og vedlikehold av hytte på hans eiendom, og mulighet for å drive jakt på det arealet som er del av hans eiendom. Han viser også til at gjeldende forskrift ga han mulighet til å hogge ved til hytta. Her viser han til en godkjent plan for det, referert i den gjeldende forskrifta i kapittel VI punkt 3. Aall sier at han ikke syntes dette var en god ordning. Aall viser videre til forslag til forskrift i høyringa der han no vil måtte søkje om å ta ut ved til hytta. Han stiller spørsmål også ved om dette egentlig er en god løsning. Han spør videre om ATV regnes som et kjøretøy som sett varige spor i terrenget og viser til at det er vanlig å benytte ATV for å frakte ut felt storvilt.

Statsforvalteren har ikke mottatt høringsuttalelse fra Telemark Nett AS. Telemark Nett AS kom med uttalelse til oppstartsmeldingen, men denne var direkte knyttet til et annet område i samme pakke.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder innspill fra Statkraft Energi AS om behov for motorisert ferdsel i forbindelse med ed drift og vedlikehold og nødvendig rydding av skog så anser Statsforvalteren at behovet for slike tiltak i dette området må være små. Derfor viser Statsforvalteren til forskriften § 8 for generelle dispensasjonsbestemmelser hvor man kan søke om tillatelse til samfunnsviktige tiltak.

Når det gjelder innspill fra grunneier i eksisterende verneområde om å kunne ta ut ved, så lå det inne i eksisterende forskrift en åpning for uttak av ved i henhold til godkjent plan. Statsforvalteren vurderer at det ikke er aktuelt å utarbeide en ny plan for uttak av ved, og derfor ble det hørt på et forslag om å uttak av ved i § 7 etter søknad. I slike tilfeller kan Statsforvalteren gi flerårige tillatelser. Det er vanlig å gi slike tillatelser for 5 eller 10 år om gangen. Statsforvalteren vil i en slik søknad anbefale at det tas ut lauvtre av mindre dimensjoner og unngår gamle bartre innenfor en sone på 2 dekar. Statsforvalteren har valgt å ikke tegne inn en slik sone på kartet. Statsforvalteren mener at et forsiktig uttak av ved ikke vil true verneverdiene eller komme i konflikt med verneformålet.

Når det gjelder bruk av ATV til jakt, vil Statsforvalteren presisere at ATV kan etter § 6 punkt b bare brukes på veger. ATV er ikke blant kjøretøy som en regner ikke setter spor i terrenget, men man kan i § 7 bokstav c søke om bruk av andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy. Her kan ATV være et aktuelt kjøretøy, men under forutsetning av at det er montert belter på den slik at den flyter oppå marka uten å sette varige spor.

Det har også kommet innspill fra grunneier om ønske om å kunne rydde skogsbilvegen inntil 10 meter fra midten og ut til sidene av vegen. Bakgrunnen er å kunne fjerne eventuelle vindfall eller snøbrekk som hindrer framkommeligheten på vegen. Når det gjelder vedlikeholdsbestemmelsen i forskriften, så menes det tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like og opprettholde vegens standard som på vernetidspunktet. Eventuelt vindfall eller snøbrekk som hindrer framkomsten på vegen, kan fjernes i medhold av standardbestemmelsen for vedlikehold. Bestemmelsen omfatter ikke forebyggende rydding i fast bredde slik Statsforvalteren oppfatter grunneiers ønske. Bruken av vegene vil ha betydning for hva som er nødvendig rydding. Det er ikke ønskelig å legge inn en fast sone for rydding eller bestemmelse som går ut over vanlig vedlikehold.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Brokefjell* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Ordlyden i enkelte bestemmelser er endret uten at det endrer restriksjonsnivået. Ellers er det er i forbindelse med høringen gjennomført noen endringer i verneforskriften:

- § 6 bokstav c er følgende tekst tatt ut: *motorferdsel på bilvegar i reservatet i samband med bruk og tilsyn av eigedommar*
- I § 6 bokstav b og § 7 bokstav c er ordet *villsvin* tatt ut.
- Bestemmelsen i § 6 bokstav d *naudsynt motorferdsel for transport av ved, materialar og utstyr til eksisterande hytte på gnr./bnr. 17/10, 22/1* er flyttet til § 7 bokstav h.
- I § 7 er det lagt til en bestemmelse som var avglemt ved høring: *naudsynt motorferdsel i samband med aktivitetar etter § 4 bokstav d, e og f og § 7 bokstav a, d og f.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering knyttet til Innspillet fra Statkraft Energi AS. Hoveddammen i Hogga-kraftverket ligger nedenfor Flåvatnet. Det er ingen tekniske inngrep, så vidt vi kan se langs Kviteseidvatnet. Etter vår mening vil det derfor også være svært lite sannsynlig at det skulle dukke opp behov for å gjøre tiltak, inkl. behov for motorferdsel, innenfor det foreslåtte verneområdet. Det har ikke kommet innspill knyttet til framtidig heving av HRV. Bandak-magasinet har en HRV på drøyt 72 meter, jf. konsesjonen fra 1890. Bandak-magasinet er stort, og vi ser at en heving av HRV her vil ha store konsekvenser for landbruk, boliger, hytter og infrastruktur. Vi antar at det er derfor dette ikke har blitt trukket fram verken av NVE eller regulanten.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Brokefjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Brokefjell naturreservat.

18. Heggeneset, Seljord kommune

Nytt verneareal: 2 233 daa, skogareal: 2 188 daa, produktiv skog: 2 171 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å verne eit område i låglandet som

- a. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur som dei trua naturtypane kalk- og lågurtfuruskog, lågurtedellauvskog, svært tørkeutsett sørleg kalkberg og fosseberg samt ein rekke sjeldne og trua artar innan fleire organismegrupper, særleg insekt*
- b. har særskild betydning for biologisk mangfald på grunn av gammal skog med mykje død ved samt store areal med intakt skogsbekkekløft.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Heggeneset er eit område som ligg i boreonemoral sone (95%) med overgang mot sørboreal sone (5%) i høyere lag. Området ligger i overgangsseksjonen med øvre lag grensende mot svakt oseanisk seksjon. Området omfatter stor variasjon i lokalklima som spenner over sørvendte solsvippe berg til skyggefulle bekkekløftmiljøer med stabilt høy luftfuktighet og mindre fossesprøytepåvirkede arealer. Topografen i området er variert og omfatter bratte sør- og vestvendte lisider, spredte flater og bekkekløft.

Innenfor avgrenset areal forekommer store arealer med rike vegetasjonstyper, mens fattige vegetasjonstyper dominerer i høyereliggende områder. I lavereliggende områder med relativt tykt jordsmonn dominerer lågurt- og bærlyngvegetasjon, flere steder i det øverste sjiktet i overgang mot kalk-lågurtvegetasjon. Treslagssammensetningen er rik. Furu dominerer i høyereliggende områder, men edelløvtrær forekommer forholdsvis høyt i området. De lavereliggende lisidene domineres av blandingsskog, ofte grandominert med edelløvsorter som spisslønn, alm, lind, ask, hassel i mellomsjiktet, samt spredte forekomster av eik.

Gammel fleraldret blandingsskog dominerer, unntatt i de høyereliggende områdene hvor gammel barskog dominerer. Det er rikelige forekomster med død ved av alle treslag. Det er i store deler av området god spredning i nedbrytningsstadier, men med noe lavere kontinuitet med død ved av furu. Søyleeiner er forholdsvis vanlig forekommende på kollene, og det er noe solsvippe gadd og læger av furu i sørlig eksponerte lisider. Hule edelløvtrær opptre spredt i lokaliteten, samt hule grove ospetrær.

Det er avgrenset åtte kjerneområder hvor seks kjerneområder er vurdert som svært viktig (A-verdi) og to som viktig (B-verdi). Flere rødlistede naturtyper er registrert innenfor avgrenset areal; kalk- og lågurtfuruskog (VU), lågurtedellauvskog (VU), svært tørkeutsatt sørlig kalkberg (NT), frisk rik edellauvskog (NT) og fosseberg (VU).

Statsforvalteren har hentet ut en oversikt fra artskart på alle rødlista arter som er registrert innenfor verneforslaget. Totalt er det funn av 118 ulike rødlista arter. Innenfor kategoriene CR, EN og VU – som er de kategoriene som omfatter trua arter - er det totalt 63 arter (henholdsvis 1, 19 og 43). Statsforvalteren registrerer at dette tallet på rødlista arter er helt unikt i arbeidet med det frivillige skogvernet i Vestfold og Telemark.

Området Heggeneset vurderes samlet å være nasjonalt verneverdig (***).

Området Heggeneset oppnår høy mangeloppfyllelse på mangelnaturtyper som følge av over 50 daa rik blandingsskog i lavlandet og store arealer med intakt skogsbekkekløft som begge har høyt

udekket vernebehov i fylket. Området oppnår høy mangeloppfyllelse på generelle mangler som følge av over 250 daa lavlandsskog, høybonitetsskog og biologisk gammel skog. Området Heggeneset oppnår samlet høy mangeloppfyllelse.

Heggeneset ligger nært Hønsejuvet naturreservat som ble vernet i juni 2023. Avstanden til Hønsejuvet er ca. 2 km i østlig retning. Statsforvalteren har et tilbudsområde som heter Skriufjellet som nå er i verneprosess og som blir liggende mellom Heggeneset og Hønsejuvet. Omtrent 4 km i vestlig retning ligger Bjørgefjell naturreservat som ble vedtatt 20.12.2024. Mellom Bjørgefjell og Heggeneset har Statsforvalteren fått ytterligere et tilbudsområde som ikke er vurdert ennå. Sammen vil disse områdene danne et godt økologisk nettverk.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er stier og traktorveger innenfor verneforslaget. Riksveg 36 går i tunell under Våtkleiv helt sør i verneforslaget. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Telemark fylkeskomme, Seljord kommune, Naturvernforbundet i Vest-Telemark, Bø turlag, Bø løypelag, Gvarv turlag, Midt-Telemark sopp- og nyttevekstforening, Bø Orienteringslag, Bø skogeierlag, Bø klatreklubb, Sauherad jeger- og fiskeforening, Seljord skogeigarlag, Seljord turlag, Seljord jakt- og fiskelag, Sundsbarm Kraftverk DA, Kviteseid Jeger- og Fiskeforening, Kviteseid løypelag, Kviteseid turlag, Kviteseid skogeierlag, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Birdlife Telemark, Birdlife Indre Telemark, DNT Telemark, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft AS, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Telemark Nett AS, Føre AS, Midt-Telemark Energi AS, DE Nett AS, Akershus Energi Vannkraft AS, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Birdlife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadm., NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Stiftelsen WWF Verdens naturfond.*

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning, BaneNor, Statnett SF og Språkrådet har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet viser til at Kartverket reiste navnesak på Heggenes(et) 5.6.2023, og at Språkrådet sendte tilråding til Kartverket 28.6.2024.

Lede AS uttaler at de ikke har områdekonsesjon i Seljord kommune og ber derfor Statsforvalteren om å kontakte Telemark Nett AS. Lede har ikke anlegg som er etablert etter anleggskonsesjon innenfor kommunen. Det foreligger ingen planar om utvikling av regionalnettanlegg nær ved det foreslåtte verneområdet.

Norges vassdrags- og energidirektorat uttaler at det innenfor det foreslåtte verneområdet Heggeneset er et kryssende nettanlegg driftet av Telemark Nett AS. Standardformuleringer for energi- og kraftanlegg er lagt inn i forskriften. NVE ber Telemark Nett AS om å utale seg om behovet knyttet til eksisterende eller planlagte prosjekter i verneområdet. Verneområdet grenser mot reguleringsmagasinet Seljordvatnet. Det er kommunen som er innehaver av reguleringskonsesjonen. NVE ber Statsforvalteren om å ta kontakt med kommunen slik at de får mulighet til å uttale om verneforslaget kommer i konflikt med drift av reguleringsmagasin, konsesjonsforutsetninger, om erstatninger er gitt tidligere til grunneiere og vurdere om det er aktuelt med heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) i framtida. NVE gjør oppmerksom på at vern ned til høyeste regulerte vannstand (HRV) vil begrense mulighetene for økning av HRV i framtiden. De ber kommunen om å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

Statens vegvesen har etter at Statforvalteren har sendt sin tilrådingen kommet med innspill i forbindelse med eiendomsgrenser og fastsetting av vernegrensa langs rv. 36. Vegvesenet har stilt spørsmål om det er riktige eiendomsgrenser mot rv. 36 og om hvem som er eier av gammel riksveg som går forbi tunnelen. De skriver at den gamle vegen kan få en viktig funksjon med tanke på myke trafikanter, eventuelt som omkjøringsveg og i beredskapssammenheng. Statens vegvesen mener at det uansett bør settes av tilstrekkelig avstand slik at vernet ikke medfører framtidige problemer med drift og vedlikehold av vegen. De skriver videre at det er mulig at byggegrensa på 50 meter fra midten av vegen også bør gjelde her, men at dette må avklares nærmere. Vegvesenet mener at med tanke på klimaendringer er det viktig å håndtere flom og overvannsproblematikk også fra sidearealene til riksvegene.

Statsforvalteren har vært i kontakt med Midt-Telemark kommune som sier at de har tatt kontakt med Skagerak Energi AS som håndterer reguleringa for kommunen, for å få ei vurdering. Statsforvalteren fikk svar fra Midt-Telemark kommune 4. november 2024. De skriver at det er Midt-Telemark kommune som er regulant i Seljordsvatn. Sundsbarm kraftverk drifter luka på Hagadrag på vegne av kommunen. Det er ikke fastsatt øvre grense for reguleringen i Seljordsvatnet, ofte omtalt som HRV. Tillatelsen Midt-Telemark kommune har i forbindelse med reguleringen er en senkningstillatelse. Luka ved Hagadrag er en ren senkningsinnretning som benyttes når det naturlige tilsiget til Seljordsvatnet ikke er nok til å opprettholde tilstrekkelig vassføring i Bøelva. Sundsbarmreguleringen innebærer at tilsiget til Seljordsvatnet er større enn tidligere ved at Øyfjellvassdraget og Morgedalsvassdraget er overført til Sundsbarm-magasinet. Det innebærer også at vannstanden i Seljordsvatnet påvirkes av driften i Sundsbarm. To tema som mange høringsparter er opptatt av er vannstandsvariasjoner i Seljordsvatnet og ønske om jevn vassføring i Bøelva. Det er viktig at vernegrensen ikke legges så langt ned mot Seljordsvatnet at den vil kunne bli til hinder for at det en gang i fremtiden kan etableres innretninger i utløpet ved Hagadrag, som kan være med på å stabilisere vassføringen i vassdraget. Det er vanskelig å si helt konkret hvor vernegrensa bør settes, men den må settes godt over normalvannstand eksempelvis 2m over HRV, for å unngå konflikter med eksisterende drift av luka på Hagadrag og driften ved Sundsbarm kraftverk. En bør også holde mulighetene åpne for ombygging av luka ved Hagadrag. Dersom man ikke velger å flytte vernegrensen slik at den er godt unna reguleringssonen, må man innarbeide bestemmelser som ikke er til hinder for eksisterende drift og framtidige reguleringer av Seljordsvatnet.

Statsforvalteren har tatt kontakt med Lede AS og bedt om uttalelse, men har ikke mottatt noe svar.

Statsforvalterens kommentarer:

Midt-Telemark kommune ønsker å legge vernegrensen godt over HRV, eksempelvis 2 m over HRV. Etter hva Statsforvalteren kan finne er det ikke fastsatt grense for HRV i den gjeldende konsesjonen for regulering av Seljordsvatnet (av 19 mai 1944). I forbindelse med pågående vilkårsrevisjonssak for Sundsbarmreguleringen og reguleringen av Seljordsvatnet opplyser Seljord kommune at vannstanden i Seljordsvatn er rundt kotehøyde 116 m.o.h. Det er på denne høyden vernegrensen nå er lagt. Statsforvalteren har vurdert at ønsket om en flytting av vernegrensen til 2 meter over vannstand kan etterkommes da de mener at det ikke vil påvirke verneverdiene negativt. Da vil vernegrensen ligge på kote 118 m.o.h.

Statsforvalteren har under verneprosessen hatt dialog med Statens Vegvesen, og gjorde da en justering av vernegrensen for å skape mer buffer mot rv. 36. Vernegrensen er flyttet omtrent 8 meter fra vegen. Om den i tillegg skal flyttes slik at den blir liggende på byggegrensa, dvs. 50 meter fra midten av vegen, så vil det medføre at man grenser ut betydelige tilbudsareal, og vil utvilsomt innebære at viktige verneverdier går tapt. Statsforvalteren finner det ikke tilrådelig å flytte grensa så langt bort fra vegen, og ber derfor Miljødirektoratet å avgjøre om det er aktuelt. Når det gjelder den gamle traséen for rv. 36 så er ikke den i matrikkelen skilt ut som egen eiendom, men ligger innenfor. I matrikkelen er den en del av gnr./bnr. 7/8. Statsforvalteren stiller seg uforstående til Vegvesenets innspill om at det må avklares eiendomsgrenser i dette området. Hvis arealet rundt den gamle riksvegen grenses ut, vil det i enda større grad innebære tap av viktig biologisk mangfold. Det er nettopp i denne delen av verneforslaget at det er registrert flest trua og sjeldne arter. Statsforvalteren kan derfor ikke tilråde at det gjøres ytterligere endringer av vernegrensen for Heggeneset.

Navn

I sin uttale til oppstartsmeldingen sa Språkrådet at SSR bare har registrert bruksnavnet Heggenes i ubunden form, mens heradsregisteret har uttale i bunden form. Språkrådet bad derfor Kartverket reise namnesak på bruksnavnet og avleda navn. Skrivemåten Heggeneset ble fastsatt av Kartverket i vedtak 1.8.2024.

Statsforvalteren tilrår navnet *Heggeneset* som i høringsforslaget.

Avgrensing

I høringskartet var området splitta i tre deler. Etter høring er det kommet fram at den splittinga i sørlig del viste seg å være en gammel kraftledningstrasé som ikke lenger er i bruk. Den gamle kraftledningen samsvarer med dagens trasé for tunell. Samlet sett er verneforslaget bare splitta i to delområder. Det er i tillegg tatt ut noe areal ved at vernegrensa er flyttet bort fra RV36 (ca. 8 meter fra vegkant). Areal ut etter høring er ca. 3,7 daa, mens areal inn etter høring er 5 daa. I tillegg tilrås det å endre vernegrensen ned mot Seljordvatnet fra kote 116 til 118 m.o.h.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår følgende endringer:

- I § 4 bokstav b er unntak for fiske tatt ut.
- I § 4 d er det presisert at unntaket gjelder for *traktorvegar og stiar*.
- § 5 bokstav b er det presisert at sykling, riding og hest er *forbudt utanom traktorveger og sti*.
- I § 6 bokstav b og § 7 bokstav c er *villsvin* tatt ut.
- I § 7 bokstav f er det åpnet for *hogst av etablerte plantefelt*.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren ber Miljødirektoratet om å vurdere Statens Vegvesen sitt innspill om å trekke vernegrensen 50 meter fra midten av vegen. Statsforvalteren har allerede gjort tilpasninger ved å flytte vernegrensen bort fra vegen. Ved de bratteste partiene ved tunnellopet har Statsforvalteren lagt grensen utenfor skjæringene mot vegen. Når det gjelder arealene sør for tunnelen langs den gamle riksvegtraséen, så er en stor andel av de 118 rødlisteartene som er registrert innenfor verneforslaget funnet nettopp her. Denne delen av verneforslaget består av naturtypen rik blandingsskog i lavlandet med utformingen boreonemoral blandingsskog, og med innslag av andre skogtyper. I tillegg forekommer partier med sørvendte berg og rasmarker med utformingen kalkrik og/eller sørvendt bergvegg (5%) i skråningene mot gamlevegen. Sistnevnte naturtype omfattes av den rødlistede naturtypen svært tørkeutsatt sørlig kalkberg (VU). Det ser ikke ut til at det er gjort tiltak eller forefallende arbeid på den gamle vegtraséen. Den er samtidig svært rasutsatt, og det vil etter vår vurdering være behov for betydelige inngrep i form av blant annet sikringstiltak hvis man skal åpne denne traséen for f.eks. mye trafikanter. I matrikkelen tilhører denne eiendommen gnr. 7 bnr. 8, som har tilbudt arealet. Rettighetene knyttet til vegen ser ut til å kunne være regulert gjennom en bestemmelse av veg fra 1919 som står oppført i grunnboken. Miljødirektoratet har ikke greid å skaffe til veie den gamle heftelsen. Miljødirektoratet ser uansett ingen grunn for å etterkomme Statens vegvesens ønsker så lenge det ikke er vist til konkrete behov eller tiltak knyttet til disse arealene.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Heggeneset:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Heggeneset som naturreservat.

19. Storås, Seljord kommune

Totalareal: 862 daa, skogareal: 826 daa, produktiv skog: 406 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som

- a. inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur i form av rik open sørleg jordvassmyr, høgstaudegranskog, lågurtedellauvskog, kalk- og lågurtfuruskog samt sjeldne og trua artar innanfor fleire organismegrupper.*
- b. har særskild betydning for biologisk mangfald på grunn av gammal skog med mykje død ved.*

Det er eit mål å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Topografien i området er variert og omfatter koller, flater, bratte skrenter, slake lisider og enkelte stup med hovedsakelig nord- og østvendt eksponering. Høydespennet strekker seg fra 370-750 moh. Området befinner seg i mellomboreal sone (80%), men en del arealer kan imidlertid føres til sørboreal sone (20%). Området ligger i svakt oseenisk vegetasjonsseksjon.

Fattige vegetasjonstyper av type blåbær- og bærlyngvegetasjon dominerer innenfor avgrenset areal, men det forekommer også rike vegetasjonstyper som lynglågurt- og bærlyng-lågurtvegetasjon i mosaikk med fattigere typer. Flere steder forekommer friske høgstaude-/storbregnedrag, og øst for Rambergnuten er et areal med rik myrflate. Små arealer med intermediær myr- og sumpskogsmark forekommer også. I lisidene mot Åmotsdalsåi dominerer en mosaikk med gradient fra bærlyng- til bærlyng-lågurt-vegetasjon. Gran er det dominerende treslaget i friske og nordvendte partier mens furu dominerer på grunnlendte arealer og koller. I tillegg er det mindre forekomster av bjørk, rogn, selje og hegg. Alm og spisslønn er stort sett konsentrert i et av kjerneområdene.

Gammel skog dominerer i området og dødvedrik grandominert skog opptar en stor andel av avgrenset areal, og en forholdsvis stor andel av skogkledt areal består av dødvedrik granskog med varierende grad av kontinuitet. Gamle individer av gran og skjørtegran er forholdsvis vanlig forekommende. På kollene dominerer fleraldret glissen furuskog. Det er tegn til historisk bruk i avgrenset areal, og stedvis plukkhogst av nyere dato, men i hovedsak er avgrenset areal lite preget av inngrep i nyere tid.

Det er avgrensa seks kjerneområde innanfor området, som inkluderer gammal høgareliggende granskog, rasmak-almeskog, open intermediær- og rikmyr i låglandet, lågurtfuruskog, gammal låglandsgranskog. Fire av desse har fått verdi B og to område med verdi A. Flere rødlistede naturtyper forekommer i området; høgstaudegranskog (NT), lågurtedellauvskog (VU), rik åpen sørlig jordvannsmyr (EN) og kalk- og lågurtfuruskog (VU). I tillegg er det innslag av rik gransumpskog (EN) registrert nordøst for Storås.

I avgrenset areal forekommer en del arealer med rike vegetasjonstyper med varierende tørkeutsatthet og dette gjenspeiles i en heterogen karplanteflora. I rike grunnlendte arealer forekommer arter som breiflangre, flekkgrisøre, vill-lin og taggbregne, mens i friskere rike partier opptre arter som vårerteknapp, trollbær og myske. På rikmyr ble bl.a. myrstjernemose, brunmakkemose og rosetormose påvist. Totalt ble 12 rødlistede arter (1 VU, 11 NT) påvist i området. Av rødlistede ansvarsarter finnes almekullsopp (NT). Det er et videre potensial for krevende arter knyttet til kontinuitetsbærende elementer i skog, samt for markboende sopp på lågurtmark med furu og gran. Tretåspett (NT) er registrert i området. Verneforslaget Storås blir samlet sett vurdert å være i øvre sjiktet av regionalt verneverdig (**).

Området fyller mangler på gammel granskog, hvorav deler av dette arealet ligger i sørboreal sone. Gammel granskog har middels udekket vernebehov i Telemark. Området oppfyller generelle mangler

på lavlandsskog og biologisk gammel skog i mellomboreal sone. Området oppnår samlet middels mangelloppfyllelse. Området inneholder også rikmyr i lavlandet.

Storås blir liggende forholdsvis isolert i forhold til andre verneområder slik at det økologiske nettverket i praksis ikke finnes. Statsforvalteren har fått flere tilbud de siste årene som kan bidra til at dette endrer seg på sikt.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er noen stier, traktorveger og en traktorslepe innenfor området. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Telemark fylkeskomme, Seljord kommune, Naturvernforbundet i Vest-Telemark, Bø turlag, Bø løypelag, Gvarv turlag, Midt-Telemark sopp- og nyttevekstforening, Bø Orienteringslag, Bø skogeierlag, Bø klatreklubb, Sauherad jeger- og fiskeforening, Seljord skogeigarlag, Seljord turlag, Seljord jakt- og fiskelag, Sundsbarm Kraftverk DA, Kviteseid Jeger- og Fiskeforening, Kviteseid løypelag, Kviteseid turlag, Kviteseid skogeierlag, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Birdlife Telemark, Birdlife Indre Telemark, DNT Telemark, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft AS, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Telemark Nett AS, Føre AS, Midt-Telemark Energi AS, DE Nett AS, Akershus Energi Vannkraft AS, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Birdlife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadm., NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Stiftelsen WWF Verdens naturfond.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Bane NOR, Statnett SF og Språkrådet har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Lede AS uttaler at de ikke har områdekonsesjon i Seljord kommune og ber derfor Statsforvalteren om å kontakte Telemark Nett AS. Lede har ikke anlegg som er etablert etter anleggsconsesjon innenfor kommunen. Det foreligger ingen planar om utvikling av regionalnettanlegg nær ved det foreslåtte verneområdet.

Norges energi- og vassdragsdirektorat (NVE) uttaler at det utenfor det foreslåtte verneområdet Storås finnes et nettanlegg driftet av Telemark Nett AS som også er områdekonsesjonær. Vidare skriver NVE følgende:

«Etter innspill fra Telemark Nett AS har statsforvalteren inkludert bestemmelser som gir generelt unntak for drift, vedlikehold og istandsetting i forbindelse med akutt utfall i §4 og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall i §6. Telemark Nett ber om å åpne for å felle trær som kan treffe linja i en sone på 50 meter fra nettlinja. Statsforvalteren nevner at det må søkes om det. Etter NVEs oppfatning er det gjeldende praksis at felling av enkelte trær og mindre flater langs kraftledningstraseen i verneområdet faller under §4 (se kapittel 8.2 generelle merknader fra Klima- og miljødepartementet i Kongelig resolusjon av 21.6.24 for fastsettelse av forskrifter om vern av 27 skogområder). NVE ber også statsforvalteren i samråd med Telemark Nett AS om å vurdere om det er behov for dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold i §7. Videre ber [NVE] om å vurdere om oppgraderingen av linja kan komme i konflikt med verneforslaget, ved for eksempel utvidelse av ryddesone eller parallell trasé. For nettlinjer som grenser, men ligger utenfor verneområdet vil ikke standardbestemmelser knyttet til oppgradering og fornyelse bli inkludert i verneforskriften med mindre netteieren ber om det. [NVE] ber Telemark Nett AS om å uttale seg om behovet.»

NVE uttaler seg videre om Sundsbarmreguleringa:

«Skagerak Kraft AS informerer om at Åmotdalsåi inngår i Sundbarmreguleringa. Statsforvalter har flyttet vernegrensa slik at den følger elvebredden. Når verneområde omfatter eller grenser med regulerte vassdrag er bestemmelsene om rydding i forbindelse med flomsikring standard i konsesjonsvilkår. Rydding kan kreve tiltak og tilgang i verneområdet. NVE ber derfor om å inkludere bestemmelser for rydding i verneforskriften slik som det er gjort i § 4j, 6h og 7 r, t i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune ...»

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har før høring hatt kontakt med Telemark Nett AS i forbindelse med kraftledningen som ligger utenfor verneforslaget i sørøst. De har informert om at høgspenningledningen som grenser mot verneforslaget har et klausulert ryddebelte på 10 meter. I tillegg sier de at de har/ må ha lov til å felle alle tre som kan treffe høgspenningledningen. Dvs. at de har behov for en sone på 50 meter ifra ledningen.

Når det gjelder NVE og Telemark Nett AS sine innspill om at det er behov for en ryddesone på 50 meter så har Statsforvalteren lagt vernegrensa 15 meter fra kraftledningen, mens den konsesjonsbelagte sonen er på 10 meter. Statsforvalteren har forståelse for at det er behov for en ryddesone i forbindelse med at det trolig blir mer ekstremvær som kan skape problemer med trær som faller ned på kraftledningen. Statsforvalteren mener at den generelle åpningen knyttet til "fare for akutt utfall" dekker opp behovet for rydding utenfor en sone på 15 meter. Den foreslåtte vernegrensa er endret slik at den ligger utenfor og langs hensynssonen til høgspenninganlegget. Med en ryddesone på 50 meter fra kraftledningen ville et areal på anslagsvis 30 dekar av tilbudsområdet gå tapt, noe som også ville innebære at potensielt viktige livsmiljø for arter ikke bare blir forringet, men også kan gå tapt.

Når det gjelder NVE sitt innspill om å inkludere hjemmel slik det er gjort i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat i Nordre Land kommune viser Statsforvalteren til Miljødirektoratets kommentarer i Miljødirektoratets tilråding til Klima- og miljødepartementet om *Verneplan for skog september 2024* side 53 (Finndalstveitjuvet i Fyresdal kommune i Telemark Fylke):

«Miljødirektoratet registrerer at NVE og regulanter i flere verneforslag den senere tid har vist til

verneforskriften for Dokkajuvet, og bedt om at det tas inn tilsvarende bestemmelser for verneforslag som grenser til regulerte vassdrag. På generelt grunnlag vurderer Miljødirektoratet at disse bestemmelsene åpner for tiltak som kan forringe verneverdiene i bekkekløfter.»

Det som gjelder Dokkajuvet naturreservat er gjort etter en konkret vurdering i sin tid, og er ikke ment som en standardformulering for alle områder som grenser til regulerte vassdrag. Ut fra NVE sin uttalelse ser Statsforvalteren ikke at det er grunnlagt noe ut over at vernet ikke må være til hinder for Skagerak Kraft AS sin drift, målinger mv. Tilbudet omfatter ikke vassdraget, og da er det etter Statsforvalterens vurdering riktig å legge vernegrensa slik at den følger vannkanten. Når grensa ligger utenfor det regulerte vassdraget kan ikke verneforskriften regulere hva som skjer av tiltak i det regulerte elveleiet. Statsforvalteren mener derfor at det ikke er relevant å ta inn det foreslåtte unntaket om blant annet rydding av vegetasjon.

Når det gjelder motorferdsel, så mener Statsforvalteren at det vil være mulig (og kanskje også mer praktisk) å ta seg inn fra østsida av elva og Åmotdalsvegen istedenfor å komme inn gjennom det foreslåtte verneområdet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Storås* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

I § 7 bokstav er det tatt inn at en kan søke om motorferdsel i forbindelse med beiting.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut åpning for å søke om motorisert ferdsel i forbindelse med beiting. Det er ikke dokumentert et særskilt behov for denne åpningen, og er heller ikke i tråd med forskriftsmal og praksis.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Storås:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Storås som naturreservat.

7.6 VESTFOLD FYLKE

Det tilrås vern av et område. Det har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

20. Steinbruelva, Holmestrand kommune

Totalareal: 378 daa, skogareal: 375 daa, produktiv skog: 375 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer bestemte typer natur i form av regionalt viktig bekkekløft, gammel barskog, derav lågurtgranskog, og boreonemoral blandingsskog i lavlandet*
- b. har forekomster av sjeldne og trua arter, dødvedrike områder og skog på høye boniteter.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger innenfor sørboreal vegetasjonssone. Vestre del av området er tidligere kartlagt som naturtypen bekkekløft, med regionalt viktig verdi (etter DN håndbok- 13). I bekkekløfta er det sammenhengende gammel granskog med til dels rike vegetasjonstyper, naturlig dynamikk og med en del død ved. Området har viktige innslag av rødlistearter og signalarter.

Ny kartlegging omfatter bekkekløfta og det meste av bratt lisode øst for bekkekløfta. Utvidelsen omfatter gammel furuskog, gammel granskog på høy bonitet og rik blandingsskog med engpreg i feltsjiktet. Det står også endel grove osp og ospesuksesjoner spredt i området.

Området er etter kartlegging utvidet i sørøst med ytterligere ca. 50 dekar med hovedsakelig eldre barskog på høy bonitet. Store deler av tilleggsarealet er med rike vegetasjonstyper; lågurt og noe høgstaude. I den sørøstlige delen langs bekk kommer det inn fuktig kildeløvskog med ask og gråor.

Området er samlet sett variert og domineres av rike og produktive vegetasjonstyper, herunder lågurtgranskog, men også mer fattige vegetasjonstyper særlig i østlige deler. Vesentlige deler av skogen kan karakteriseres som gammel og middels gammel, og det er i partier til dels mye og god kontinuitet i død ved. De største naturverdiene er knyttet til partier dominert av eldre og dødvedrik granskog. Det er funn av sjeldne og trua arter av mose, lav og sopp, som er avhengig av kontinuitet i død ved og gammel skog. Totalt er det registrert 6 rødlistearter innenfor området. Verneforslag er vurdert å ha regional verdi (**).

Området fyller viktige mangler i skogvernet knyttet til høybonitetsskog i lavlandet og biologisk gammel skog i sørboreal vegetasjonssone. Området vil i tillegg bidra til å sikre vern av bekkekløft og boreal naturskog i fylket.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en skogsbilveg gjennom området og enkelte traktorveger og stier inn i området. I tillegg går det en kraftledning over elva i søndre del av verneområdet. Utover dette er det ikke kjent at det er andre tekniske inngrep innenfor området. Av andre interesser er friluftsliv og jakt de mest aktuelle.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Holmestrand kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Nordre Vestfold Skogeierlag, Holmestrand idrettsforening, Holmestrand jeger- og fiskerforening, Holmestrand og omegn turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Statens vegvesen region sør, Forum for Natur og Friluftsliv i Vestfold, Vestfold sau og geit,*

Naturvernforbundet i Vestfold, Lede AS, Birdlife Norge avdeling Vestfold, Norges jeger og fiskerforening avd. Vestfold, Vestfold bonde- og småbrukarlag, Norges bondelag avd. Vestfold bondelag, Skagerak energi AS, AVINOR AS, BANE NOR SF, DEN NORSKE TURISTFORENING, DIREKTORATET FOR MINERALFORVALTNING, FORSVARSBYGG, FRILUFTSRÅDENES LANDSFORBUND, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handicapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og fiskerforening, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for naturforskning, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk ornitologisk forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk, NORSKOG, NSB hovedadm, NTNU, fakultetet for naturvitenskap og Teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge, DNT Vestfold og Kommunenes sentralforbund.

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget, men flere relevante innspill fra oppstartsmeldingen er gjengitt under.

Bane NOR og Lede AS har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet tilrødte navnet Steinbruelva i merknad til oppstartsmeldingen, og tilrår fortsatt navnet Steinbruelva naturreservat til høringen. De viser til at det er gjort vedtak om både Tryterudelva og Steinbruelva som navn på bekken, men som det fremgår av navne plasseringen på norgeskart.no og vedtaksbrevet fra Kartverket, at det er Steinbruelva som er vedtatt navn på den delen av bekken der naturreservatet skal ligge. Statsforvalteren må bruke det vedtatte navnet, jf. § 11 første ledd i stedsnavnloven.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har ikke kommet med innspill til høringen, men gitt uttalelse til oppstartsmeldingen om at det er energi- og vassdragsinteresser innenfor området. NVE skriver at Lede AS er områdekonsesjonær innenfor det foreslåtte verneområdet. NVE skriver videre at Statnett SF eier et 300 kV sentralnett som krysser Tryterudelva. NVE skriver at i tilfeller der nettanlegg ligger innenfor verneområdet ber de statsforvalter å inkludere standardbestemmelsene for nettanlegg i verneforskriften. NVE skriver videre at det er kartlagt flere digitale vannkraftpotensialer for små vannkraftverk innenfor det foreslåtte verneområdet Tryterudelva. Samlet er det et årlig produksjonspotensial på 4,02 GWh fordelt på 3 prosjekter. Dyreste prosjekt har en spesifikk utbyggingskostnad på ca. 8,5 NOK/kWh (2021-priser). I ulike sammenhenger har NVE lagt til grunn en øvre grense for spesifikk utbyggingskostnad på 5 NOK/kWh basert på 2021-kostnadsnivå. Blant de 3 prosjektene er det et potensial som har en spesifikk utbyggingskostnad under 5 NOK/kWh. Årlig produksjon for dette prosjektet er på 2,52 GWh/år og har en utbyggingskostnad på ca. 4,75 NOK/kWh (2021-priser). Småkraftpotensialet er vurdert til å ligge nær gjennomsnittet av konsesjonsgitt vann- og vindkraftproduksjon. NVE ber om at grunneier orienteres om vannkraftpotensialet.

Statnett SF uttaler at de er berørt ved at verneområdet er foreslått opprettet over det klausulerte byggeforbudsbeltet til den eksisterende 300 kV-ledningen Flesaker - Hof. Klausuleringsbeltet til transmisjonsnettleddningen Flesaker - Hof er 38 meter bredt, 19 meter til hver side for senter av ledningen. Statnett har anleggskonsesjon etter energiloven til å eie, drifte og vedlikeholde transmisjonsnettleddningen, og har ervervet rettigheter til dette gjennom ekspropriasjonsskjønn og

minnelige avtaler. I Statnetts rettigheter inngår også, av hensyn til forsyningssikkerheten til ledningen, retten til å rydde skog i klausuleringsbeltet, herunder nødvendig felling av trær i sideterreng utenfor klausuleringsbeltet. Skogrydding i klausuleringsbeltet gjennomføres med noen års mellomrom. Statnett skriver videre at 300 kV-ledningen Flesaker - Hof ble satt i drift i 1969. Statnett må etter hvert/i løpet av 10-15 år fornye denne ledningen. Dette kan innebære ombygging av eksisterende ledning, eller at det bygges en ny ledning parallelt med den eksisterende før den gamle eventuelt rives. På denne ledningen pågår det et prosjekt med å oppgradere ledningen fra 300kV til 420kV. Det klausulerte beltet til ledningen øker da fra 38 til 40 meter bredde.

Statnett påpeker at verneforskriften må ivareta nødvendige hensyn til drift og utvikling av transmisjonsnettanlegg. Forskriften må gi mulighet for oppgradering og fornyelse av transmisjonsnettledninger (for eksempel heving av spenningsnivå og økning av linetversnitt). Statnett skriver videre at det er av stor betydning at det i forskriften gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for tiltak knyttet til drift og vedlikehold av transmisjonsnettanlegg i og inntil verneområdet. Denne type arbeid og tiltak kan være avgjørende for forsyningssikkerheten for strøm til samfunnet. Omfanget av slike arbeider innenfor det enkelte naturreservat er vanligvis lite, men antallet verneområder er stort. En eventuell søknadsplikt for tiltakene vil samlet for Statnett gi et betydelig merarbeid som vil forsinke og komplisere driften av transmisjonsnettanleggene.

Under normale omstendigheter vil det ikke være behov for motorisert terrengtransport på bakken innenfor det foreslåtte verneområdet. Imidlertid må det under akutte situasjoner eller fare for akutte situasjoner være åpning for motorisert ferdsel for å reparere eller avverge utfall på transmisjonsnettledningen. Det bemerkes at Statnett også benytter helikopter til arbeid i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari. Det bes derfor om at nødvendig arbeid med helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i verneforskriften da aktiviteten ikke er i konflikt med verneformålet.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har uttalt seg i forbindelse med oppstartsmeldingen og har ikke har merknader til verneforslaget.

Statsforvalterens kommentarer:

NVE viser til at Statnett SF eier et 300 kV sentralnett som krysser Tryterudelva og at Lede AS har områdekonsesjon i området. De ber nettselskapene å uttale seg dersom standardbestemmelsene i forskriften ikke dekker deres behov. NVE viser også til at det er kartlagt flere digitale vannkraftpotensialer for små vannkraftverk innenfor det foreslåtte verneområdet Tryterudelva, og ber om at grunneier underrettes om dette. Statsforvalteren har tatt inn standardbestemmelsene for nettanlegg i forslaget til verneforskrift. Videre sto både Lede AS, Statnett SF og Holmestrand kommune på høringslista for eventuelle uttalelser til saken. Statnett SF kom med uttalelse til oppstartsmeldingen og Lede AS uttalte i høringen at de har ingen bemerkninger til verneplanen. Angående digitale kraftverk er uttalelsen fra NVE sendt til grunneier til orientering, og har ikke mottatt kommentarer til den.

Statnett SF viser i sin uttalelse til at de planlegger å oppgradere spenningen på ledningen Flesaker - Hof til 420 kV innen år 2030. På et tidlig stadium planlegges det å bygge om eksisterende ledning og å bruke eksisterende master, men avhengig av den videre planleggingen kan det også være aktuelt å bygge en ny ledning ved siden av, før den gamle rives. Når det gjelder fremtidig drift, vedlikehold og oppgradering av kraftledningen vil det ivaretas av standardbestemmelsene i forslaget til verneforskrift for området. Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, vil kreve søknadsbehandling etter § 7. Bruk av helikopter omfattes ikke av

vernebestemmelsene så lenge det ikke er behov for landing og forstyrrelsen er kortvarig. Landing med helikopter inngår i motorferdselsbestemmelsene i § 6 og 7. Landing i terrenget vil antakelig være lite relevant, siden dette er et skogkledd område.

Navn

Statsforvalteren tilråd å endre skrivemåten fra Tryterudelva til *Steinbruelva*.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Navnet på området er endret i forskriften. I tillegg er det gjort en mindre endring i formålets ordlyd. Statsforvalteren tilrår for ellers verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er kartlagt digitalt potensial for småkraftutbygging i Steinbruelva. Det foreslåtte verneområdet omfatter ikke elvestrengen, og vil ikke komme i konflikt med en potensiell utbygging.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Steinbruelva:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Steinbruelva som naturreservat.

7.7 BUSKERUD FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Området har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

21. Råaråsen, Krødsherad kommune

Totalareal: 1 399 daa, skogareal: 1 290 daa, produktiv skog: 1 290 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av gammel sørboreal gran-blandingskog med gamle løvtrær

- b. *har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder rikelig med død ved og rike forekomster av flere truede og sårbare arter.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Råaråsen ligger vest i Holleia, lengst øst i Krødsherad kommune, i høydelaget fra 300 til 460 moh. Verneforslaget ligger i sørboreal og mellomboreal sone. Det omfatter Råaråsen i sør og Gulmyråsen i nord med et mellomliggende flatere skog- og myrparti. Fattig barskog dominerer, men med innslag av rikere mark.

Området har hovedsak eldre barskog med betydelig innslag av gamle løvtrær, særlig osp. Det har store naturverdier, særlig knyttet til gammel lavlandsfuruskog med keloelementer, gamle solsvide trær og mye dødved, og til gammel sørboreal gran-blandingsskog og gamle løvtrær. Så mye gammel osp og selje over så store arealer er svært sjeldent, og området har også skoghistorisk interesse på grunn av skogbrannpåvirkning. Det er registrert syv naturtypelokaliteter, to i kategori A og fem i kategori B. Av truede og nær truede naturtyper finnes fragmenter av høgstaudegranskog, rik gransumpskog og kalk- og lågurtfuruskog.

Artsmangfoldet er rikt og variert med en rekke rødlistearter. Det er påvist til sammen 49 rødlistearter, hvorav 2 EN, 16 VU og 32 NT. Særlig finnes interessante arter tilknyttet gammel og død ved av furu. Stedvis er det også rik karplanteflora knyttet til f.eks. lågurtgranskog og høgstaudeskog. Området har stor verdi for fugl, ikke minst spetter.

Verneforslaget omfatter bortimot halvparten av et areal som ble verdisatt som nasjonalt viktig (***). 4-5 av de totalt 12 kartlagte kjerneområdene er med i verneforslaget, men området mister noen kvaliteter både på størrelse, variasjon og rikhet sammenliknet med kartlagt areal.

Verneforslaget oppfyller i stor grad mangler i skogvernet. Det vil bidra til å fylle mangler i skogvernet knyttet til høybonitetsskog i lavlandet og biologisk gammel skog, sørboreal og mellomboreal gammel gran- og blandingsskog med naturskogelementer.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep i verneforslaget. Det går en skogsbilveg like sør og øst for området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med fem andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus fylkeskommune, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit v/Jon Skretting, Akershus Skikrets, Berger og Rykkin vel, Birdlife Oslo og Akershus, Birdlife, Østfold, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, Bærum kommune, DNT Oslo og omegn, DNT Drammen og omegn, DNT Indre Østfold, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Glitre Nett AS, Glomma og Laagens brukseierforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Krødsherad kommune, Midtkraft Nett AS, Midtkraft Strøm AS, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Østfold, Norefjell Nett AS, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges sopp og nyttevekstforbund, Sigdal kommune, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Trøgstad Elverk, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom,*

Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske forening, Østfold fylkeskommune, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og Teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn totalt 18 høringsuttalelser, men kun 9 av disse var relevante for dette området.

Bane Nor, Forsvarsbygg, Statens vegvesen og Statnett SF har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Krødsherad kommune har ingen merknader til selve verneforslaget, men gir beskjed om at de ikke ønsker å være forvaltningsmyndighet for verneområdet.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) gir tilbakemelding på at i de tilfellene der forskriften foreslås endret, ønsker de at det spesifiseres hva man endrer fra og til, dette blir ikke tydelig når man bare skriver hva endringen er. På mange av kartene i vernesaker er stiene forsvunnet, og man tror derfor at det ikke er stier i området. Sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

Direktoratet for mineralforvaltning hadde innspill ved varsel om oppstart i september 2023. Råaråsen berører undersøkelsesrettigheter tilhørende Kuniko Norge AS, for kobber, kobolt, nikkel og sink. De ber om at Kuniko Norge AS underrettes om virkningene et eventuelt vern vil ha for mulighetene til å drive undersøkelse etter mineralressurser innenfor området.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Glitre Nett AS uttalte seg til oppstartsmeldingen, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har sendt oppstartsmelding og høring til Kuniko Norge AS, men har ikke fått noen merknad fra dem.

Statsforvalteren skriver at standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier (traktorveger og veger). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Statsforvalteren

avmerker som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien (f.eks. at det er tillatt å merke stien uten søknad).

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Råaråsen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Kun en liten del av det foreslåtte verneområdet ligger innenfor undersøkelsesflaten Modum 6. Kuniko Norge AS har totalt 48 undersøkelsesområder mellom Sokna på Ringesrikket og ned til Geithus.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Råaråsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Råaråsen som naturreservat.

7.8 AKERSHUS FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Dette er en utvidelse av et eksisterende naturreservat. Området har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

22. Presteheten i Aurskog-Høland kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 1 663 daa, skogareal: 1 613 daa, produktiv skog: 1 599 daa. Nytt totalareal: 5 044 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et større område med sjelden og sårbar gammelskog med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt områdets naturlige

økologiske prosesser. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særskilt naturvitenskapelig verdi som et eksempel på denne type borealt taigaelement på Østlandet. Området har med sin størrelse og preg av urørthet i en region som ellers er betydelig påvirket gjennom lengre tid med aktivt skogbruk, særlig betydning for biologisk mangfold. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand. Naturreservatet ansees som velegnet for å øke sin verneverdi gjennom fri utvikling.

Verneformål for eksisterende Prestehesten naturreservat videreføres.

Området har med sin størrelse og preg av urørthet i en region som ellers er betydelig påvirket gjennom lengre tid med aktivt skogbruk, særlig betydning for biologisk mangfold. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand. Naturreservatet ansees som velegnet for å øke sin verneverdi gjennom fri utvikling.

Landskapet i utvidelsesforslaget ved Prestehesten er variert med nord-sørgående daler, små kløfter, åser og koller. Fattig vegetasjon dominerer, med mindre innslag av lågurt og svak lågurtskog i østlige deler. Området er barskogsdominert, med noe innslag av osp, bjørk og rogn. Halvparten av området er preget av hogst som ble gjennomført for omtrent 50 år siden. Resten av arealene har kvaliteter knyttet til gammel, solvarm furuskog og fuktig, ganske produktiv granskog. Det er en del eldre trær med granskog opp mot 200 år og furu opp mot 300 år, og en del av skogen må regnes som biologisk gammel. Arronderingen er god, og har god tilknytning til eksisterende naturreservat. Det er registrert flere arter i området som er sjeldent å finne i denne regionen. Dette gjelder lavarter knyttet til osp og gran i fuktigere miljøer, og av insekter knyttet til furu på varme og tørre rygger. Det er også gjort funn av flere rødlistearter.

Utvidelsesområdet vil bidra med tilsvarende verneverdier som for eksisterende naturreservat. De viktigste verdiene er knyttet til biologisk gammel barskog. Det er en del eldre trær med granskog opp mot 200 år og furu opp mot 300 år. Det er registrert flere arter i området som er sjeldent å finne i denne regionen. Dette gjelder lavarter knyttet til osp og gran i fuktigere miljøer, og av insekter knyttet til furu på varme og tørre rygger. Det er også gjort funn av flere rødlistearter. Området vil kunne bidra til å oppfylle mangler i skogvernet knyttet til lavlandsskog og biologisk gammel skog. I tillegg vil en utvidelse her gi større areal og mer variasjon i eksisterende reservat.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg nord-sør gjennom verneforslaget ved Prestehesten, i grensa mellom eksisterende vern og utvidelsesforslaget. Det går en gammel hesteveg gjennom Bergtrongdalen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på felles høring med tre andre områder og er sendt til: *grunneiere, naboer, Akershus Bondelag, Akershus fylkeskommune, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo orienteringskrets, Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Aurskog-Høland kommune, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bondelag, Buskerud Bonde- og småbrukarlag, Buskerud botaniske forening, Buskerud fylkeskommune, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Drammen og omegn, DNT Oslo og Omegn, Drammen natur og ungdom, Elvia AS, Filefjell reinlag, Flå kommune, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv Oslo og Akershus, Glitre Nett AS, Hallingdal kraftnett AS, Lunner jeger- og fiskerforening, Lunner skytterlag, Mangenfjellet turlag, Natur og Ungdom (Østfold og Akershus), Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Gran og Lunne, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Oslo*

og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Vassfarfjellet Løypelag, Viken idrettskrets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Kystverket, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske, NTNU, Oljedirektoratet, SABIMA, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, WWF-Norge.

Området har vært på felles høring med to andre områder. Det har kommet inn totalt 12 høringsuttalelser til verneforslaget, men kun 6 av disse er relevante for Prestehesten.

Bane Nor, Statnett SF og Statens Vegvesen har kommet med uttalelse, men har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til sin uttalelse til oppstartsmeldingen der de sier at de ikke kan se at verneforslaget for Prestehesten vil få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. De har derfor ingen merknader.

Elvia AS har ikke anlegg innenfor Prestehesten naturreservat, men ber likevel om at standardbestemmelsene inkluderes her, da naturreservatet er innenfor nettselskapet sitt konsesjonsområde. Det er heller ikke planlagt noen konkrete fremtidige planer innenfor områdene. I verneplanens bestemmelser må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Dersom det er etablert luftledninger innenfor verneområdet, må det også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Norges vassdrags- og energidirektorat ser ingen konflikt med energiinteresser i Prestehesten, men registrerer at Elvias forespørsel om standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg ble avvist. Det er ingen nettanlegg i Prestehesten.

Akershus og Oslo Orienteringskrets ønsker følgende bestemmelse om orienteringsaktivitet i alle nye verneområder: *Turorientering og orienteringsløp er tillatt forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.*

Statsforvalterens kommentarer:

Unntaks- og dispensasjonsbestemmelser i verneforskriftene skal tilpasses til hva som finnes av

anlegg ved vernetidspunktet og hvilke tiltak og aktiviteter som det kan være aktuelt å dispensere til innenfor naturreservatene. Medvirkning i verneplanprosessene er dermed viktig for å fange opp problemstillinger og tiltak som kan ha betydning for verneverdiene. Siden det ikke finnes eller er konkrete planer om nettanlegg innenfor Prestehesten er det ikke aktuelt å ta inn standardbestemmelsene knyttet til kraftledninger/-anlegg. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften §8 og § 48 i Naturmangfoldloven kan benyttes for tiltak som man ikke kjente til eller kunne forutse ved vernetidspunktet.

Statsforvalteren har benyttet standard forskriftsmal fra Miljødirektoratet. Forvaltningsmyndigheten skal kunne ha kontroll med aktivitet i verneområdet, og ha en mulighet for å stille vilkår til gjennomføring av aktiviteter og tiltak i området. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger. Det følger av forskriftsmalen at det kan tas inn særskilt unntak for dette. I Prestehesten ønsker Statsforvalteren dialog om hvilke midlertidige innretninger som settes ut, og ønsker søknad om utsetting av dette. Statsforvalteren mener videre at det er krevende å etterleve en bestemmelse som knytter opp til *årlig* kontakt mellom arrangører av ulike arrangementer. Statsforvalteren har derfor bare benyttet denne bestemmelsen i noen få områder der det allerede er etablert orienteringsaktivitet. Verneforskriftens bestemmelser må åpne for å kunne stille vilkår, og det må da være et vedtak/tillatelse. Statsforvalteren ønsker at arrangører setter seg inn i regelverket i det aktuelle området og tar kontakt med forvaltningsmyndigheten ved behov for tillatelse eller veiledning. Statsforvalteren foreslår å legge inn traktorvegen som ligger på grensa mellom eksisterende vern og utvidelsesarealet med bestemmelser som i eksisterende naturreservat. Det vil si at traktorvegen kan vedlikeholdes, brukes til uttransport av felt vilt med traktor eller lett beltekjøretøy og til oppkjøring av skiløyper. Statsforvalteren foreslår videre at man kan søke om nødvendig motorisert ferdsel på traktorvegen i forbindelse med transport av utstyr og materialer til bruk og vedlikehold av plassen Tunnsjøbotn. I eksisterende verneforskrift § 6 d er det en bestemmelse om at det er tillatt med motorisert ferdsel på eksisterende traktorveg fra Tunnsjøbotn i forbindelse med skogbruk som næring vest for reservatet. Ved vern av dette utvidelsesforslaget faller dette behovet bort, og denne bestemmelsen foreslås derfor tatt ut fra verneforskriften.

Hestevegen gjennom Bergtrongdalen ønsker grunneier å bevare for fremtiden i form av å holde den åpen/ryddet og eventuelt foreta enkle tiltak dersom nedbør eller andre forhold medfører skade. Ved behov for tiltak kan man benytte bestemmelsen under § 7 f.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Prestehesten* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er gjort små justeringer i grensa ved vannkant.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Prestehesten:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Prestehesten naturreservat.

7.9 INNLANDET FYLKE

Det tilrås vern av ni områder. Fire av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

23. Lushaugen, Hurdal kommune i Akershus og Gran kommune i Innlandet

Totalareal: 1 863 daa, skogareal: 1 550 daa, produktiv skog: 1 500 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som

- representerer en bestemt type natur i form av gammel høgereliggende og urørt granskog med innslag av rike skogtyper og partier med mye død ved i ulike nedbrytningsstadier.*
- inneholder truet, sjelden eller sårbar natur som naturtypen høgstaudegranskog og laven huldrestry.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Lushaugen ligger på grensa mellom Gran kommune i Innlandet og Hurdal kommune i Akershus, ca. 3,5 km sør-øst for Lygna og riksveg 4. Arealet ligger i mellomboreal vegetasjonssone i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon og i høydelaget 670-810 moh. Boniteten er overveiende ganske lav. Skogen er grandominert med noe innslag av lauv.

Arealet er kartlagt etter tidligere skogkartleggingsmetodikk i 2019 (rapport i Narin-databasen). Hele arealet er her avgrensa som verneverdig, og inkluderer seks kjerneområder. Området består for det meste av kupert skogareal og små til mellomstore arealer med myr og små vann/tjern. Lushaugen er en markant topp på 812 moh. som ligger på kommunegrensa. Vegetasjonen består hovedsakelig av sure skog- og myrtyper. Blåbærgranskogen er sterkt dominerende vegetasjonstype. Gransumpskog forekomme hyppig, men mer fragmentarisk i forsenkninger og myrkanter. Noe rikere vegetasjon forekommer begrenset i hellinger med sigeffekt, og her dominerer småbregneskog. Noe høgstaudeskog forekommer. Myrene er fattige.

Området består av et forholdsvis påvirket skogareal med rester av intakte til delvis intakte områder med gammel skog. Den gamle skogen er i hovedsak knyttet til eldre granskog. Totalt sett er området middels sterkt påvirket av hogster, både i nyere og eldre tid. Virkelig gamle grantrær forekommer sparsomt. Flere områder med plantet skog i forskjellig aldersfase er tatt med i verneforslaget. Totalt er det gjort funn av fem rødlistearter. Deler av arealet har noe død ved med funn av rynkeskinn (NT) og svartonekjuke (NT). Sprikeskjegg (NT) og gubbeskjegg (NT) er spredt i kjerneområdene, og i ett

av kjerneområdene finnes en god forekomst av huldrestry (EN). Lushaugen vurderes av Statsforvalteren til å være av regional verdi (**), i samsvar med kartleggingsrapporten.

Arealet består av et kompleks av impediment og myr sammen med skog i lav og noe middels bonitet. Godt over halvparten av denne er kartlagt med alder over 135 år, og oppfyller dermed kriteriene for «gammel granskog» nylig beskrevet av Miljødirektoratet i brev om prioriteringer i skogvernet. Området har en god størrelse og arrondering, og vil fylle ut det økologiske nettverket av lignende vernet skog i flere store, nærliggende naturreservater der Avrillen naturreservat er nærmest. Med tiden vil de mer påvirkede arealene få eldre skog og tilsvarende naturfaglige verdier som er registrert andre steder i området.

Av regionale prioriteringer vil vernet bidra til mer vernet gammel granskog. Området vil ellers bidra til å fylle nasjonale prioriteringer av vern av viktige leveområder for skoglevende arter av særlig stor nasjonal forvaltningsinteresse, i dette tilfellet huldrestry

Inngrepsstatus og andre interesser:

Lushaugen er et populært friluftsområde, og ligger i nærheten av både Lygna Skisenter og et stort hytteområde. Det er et omfattende stinett i området, og ferdselen har størst omfang til toppen av Lushaugen der det ligger både et utsiktstårn og en festet, privat hytte. Det går en skiløype opp til utsiktstårnet. Det går flere traktorveger i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på felles høring sammen med 11 andre områder til: *Grunneiere og rettighetshavere, Sel kommune, Nord-Fron kommune, Østre Toten kommune, Løten kommune, Vestre Slidre kommune, Nordre Land kommune, Gran kommune, Hurdal kommune, Innlandet fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, Elverum kommune (kopi), Åmot kommune (kopi), Eidefoss, DNT Gudbrandsdalen, DNT Gjøvik og Omegn, DNT Hadeland, DNT Valdres, Elvia, Etna Nett AS, Fjellnett AS, Foreningen til Randsfjords regulering c/o Ringerikskraft AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Glitre Enerig Nett, Griug, Gudbrandsdal Energi Nett, Hafslund Eco Vannkraft, Hamar og Hedemarken Turistforening, Løten Krets, Vevig, Øståsen skiløyper, Avinor AS, Bane NOR SF, Birdlife Norge, Birdlife avd. Hedmark, Birdlife avd. Oppland, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF,*

Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge; lokale og regionale for Hurdal kommune, Akershus fylke: Akershus Bondelag, Akershus og Oslo orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Hurdal hele året, Hurdal Idrettslag, Hurdal Jeger- og Fiskerforening, Hurdal o-lag, Hurdal rideklubb, Hurdal turlag, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Viken Idrettskrets, Statsforvalteren i Oslo og Viken, Miljødirektoratet, Norges Skogeierforbund, Glommen Mjøsen Skog, Viken Skog.

Det har kommet inn 21 høringsuttalelser totalt til verneforslaget, men kun 10 er vurdert å være relevant for dette området.

Forsvarsbygg, Elvia, Glitre Nett, Griug, Hafslund Eco Vannkraft AS, Norges vassdrag- og energidirektorat, Statnett SF og Bane NOR har gitt uttalelser til høringen, og har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttalte seg til oppstartsmeldingen og skriver at de ikke kunne se at det foreslåtte verneområdet kan få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Birdlife avd. Oppland støtter verneforslaget. De påpeker spesielt at vernebestemmelsene for det enkelte naturreservat må sikre nødvendig hensyn bl.a. til hekkende fugl, og dette innebærer bl.a. forbud mot luftsportsaktiviteter ved lokaliteter med klippehekkende arter.

NHO Innlandet er urolig for at det skapes usikkerhet rundt hvilken skog som ønskes vernet. De viser til at mange tilbud om vern av areal med gammel skog blir avslått. Både bruk av skog og prosessen med vern av skog må ha stabile rammer for arbeidet, og at Norge må bidra med råstoff til industrien slik at man bidrar med sertifisert tømmer inn i det globale og forventet økende forbruket av dette. Per i dag ligger mange tilbudte områder i kø, og det må settes av nok midler til å få vernet disse og at ordningen opprettholdes og utvikles videre.

Statsforvalterens kommentarer:

Det er som regel ikke egne bestemmelser for ivaretagelse av hekkelokaliteter av rovfugl, selv i verneområder der dette er kjent. Dette dekkes av formuleringen i vernebestemmelsene om at “dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder er vernet mot skade og ødeleggelse og unødig forstyrrelse” (...). Der det er vurdert at det er behov for å beskytte sårbare arter spesielt er dette med i verneformålet, og/eller tatt inn strengere bestemmelser enn standard forskriftsmal knyttet til for eksempel forbud mot telteir, bruk av droner og modellfly og lignende eller luftsportsaktiviteter der dette er vurdert som reelle trusler. Slike bestemmelser er ikke tatt inn i forslag om Lushaugen naturreservat.

Bevilgningene til frivillig vern av skog har variert en hel del i de siste statsbudsjettene. Dette har skapt både usikkerhet og utfordringer for fremtidig arbeid selv om målet om 10 % skogvern står ved lag. De siste årene har Statsforvalteren måttet bremse arbeidet både på grunn av lave bevilgninger, men også fordi mange områder står i behandlingsskø for å vernes. Etter hvert har også mangelinndekningen av ulike typer skog i ulike regioner og vegetasjonssoner blitt fylt opp. Dette sammen med økonomi kan være grunnen til at det har blitt avslått tilbud om gammel skog i f.eks. høyereliggende områder der det nå er vernet mye skog. I 2024 var bevilgningen til frivillig vern av skog imidlertid rekordstor, og forvaltningen jobber med å få gjennom mest mulig vern av de områder som nå har stått i kø en god stund og som oppfyller nåværende krav til vernekvallitet.

Det er tatt inn en bestemmelse der eiere av bygningene kan søke om nødvendig sikringshogst (inkl. rydding av busker og kratt) med formål om å forhindre råde eller hogge trær som truer å falle over byggene. Hogst med formål utsikt og bedring av solforhold vil ikke tillates. Det må ved slike søknader vurderes særlig hensyn til huldresty som vokser som nærmest ca. 10 m nedenfor utkikkstårnet.

Det er allerede et godt tilrettelagt skiløypenett i området, og nye skiløyper må i utgangspunktet søkes lagt utenom naturreservatet. Det er likevel tatt inn en bestemmelse som åpner for at det etter søknad kan vurderes nye skiløyper innenfor naturreservatet etter krav fra grunneierne i frivillig vern prosessen. Slike nye skiløyper vil kun tillates med minimale inngrep i form av hogst og rydding av vegetasjon. Det er derfor ikke trolig at det kan fremføres nye, brede traseer av moderne karakter gjennom skog, men muligens i utkanten av området inn på myrareal. Skiløyper med smal bredde som snøskutertraseer kan være mulig å trekke noe lenger inn i området.

Det ble til oppstartsmeldingen uttalt fra Innlandet fylkeskommune at området på Akershus siden inngår i Skrukkelia som er et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (KULA - område) med beskrivelsen «skogfinsk landskap og skogsarbeiderbygd». Statsforvalteren bad derfor i høringen om at Akershus fylkeskommune uttalte seg dersom det er spesielle hensyn som må tas, men det kom ingen innspill. Statsforvalteren kan selv ikke se at vernet vil komme i noen konflikt med disse verdiene.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Lushaugen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I dialog med Statsforvalteren foreslår Miljødirektoratet å ta inn en bestemmelse i § 7 som åpner for å søke om *nødvendig motorferdsel for oppkjøring av nye skiløyper*.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Lushaugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Lushaugen som naturreservat.

24. Brandbukampen, Gran kommune

Totalareal: 210 daa, skogareal: 210 daa, produktiv skog: 210 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av en gammel barblendingsskog i lavlandet med rike skogtyper, rasmark og stedvis mye liggende død ved i alle nedbrytningsstadier samt gamle trær, spesielt av furu.*
- b. inneholder truet, sjelden eller sårbar natur som kalkgranskog, kalkfuruskog, edellauvskog og sørvendt rasmark.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Brandbukampen er en markert skogkledt kolle på 522 moh., to kilometer nordøst for Røykenvika. Toppen er en vulkansk plugg fra permtiden. Det foreslåtte verneområdet ligger på vestsiden av toppen og består av en frodig li med barblending og en del løv. I den øvre delen er det skrinnere med kortvokst furu på forhøyningene. Fordelingen av treslag er gran ca. 60%, furu 20% og lauv 20%. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 235-445 moh. Skogen står utelukkende på høy bonitet. Lia er bratt og har mest gammel skog med ca. 70 % i hogstklasse 5, resten i 4 og 2.

Omtrent halvparten av arealet, i den søndre delen, er i 2012 registrert som en sørboreal blandingsskog med verdi B (viktig). I 2018 er dette og noe ytterligere areal registrert med NiN-metoden etter Miljødirektoratets instruks. Totalt dekkes 65 % av det foreslåtte vernearealet av disse kartleggingene.

I kartleggingen fra 2018 er det registrert 113 daa med både gammel granskog og frisk kalkgranskog (VU) av svært høy kvalitet. Skogen ser ikke ut å være hogstpåvirket og ansees å være naturskog. Totalt er fem rødlistede arter registrert her (alle NT; tre vedboende sopp, en lav og en mose). Lokaliteten har potensiale for flere funn av arter med vedboende sopp. Opp i lia fra denne granskogen er det registrert 24 daa med kalkfuruskog (VU) av svært høy kvalitet, og 18 daa av det samme arealet er samtidig registrert som gammel furuskog av svært høy kvalitet. Heller ikke her er skogen hogstpåvirket og ansees som naturskog. Det forekommer også partier med kalk i dagen. I furuskogen er det registrert rosenkjuke (NT), men lokaliteten har godt potensiale for funn av flere arter vedboende sopp. Da substratet er svært ustabilt er potensialet for markboende sopp uvisst.

Flere ikke-rødlistede kalkkrevende karplanter nevnes i den overlappende kartleggingen fra 2012, og også at en rovfugl typisk for denne skogtypen bruker området. Den gunstige plasseringen gjør også at lokaliteten er god for varmekrevende, trelevende insektarter knyttet til ulike treslag. Her nevnes treslag som hassel og spisslønn og at lokaliteten kan karakteriseres som gammel blandingsskog på rasmark/grunnlendt mark med innslag av sørvendt rasmark og kanskje også rik edellauvskog.

På store deler av Brandbukampen er det drevet aktivt skogbruk, og det er en del veger rundt og opp på de slakeste partiene. I den midtre delen av det foreslåtte verneområdet er det partier av skogen som er i hogstklasse 2, og helt i nord også noe i hogstklasse 1. Restaureringspotensialet for disse arealene ansees som stort vil kunne nås innen mellomlang tidshorisont (40-50 år). Hele det foreslåtte verneområdet har berggrunn i høyeste og nest høyeste kalktrinn, og skogen på

restaureringsarealene vil med tiden med all sannsynlighet få de samme kvalitetene som i de kartlagte arealene med svært høy verdi. Forvaltningsmyndigheten for verneområdet må vurdere om det er behov for skjøtsel i form av tynning av ungskogen for å påskynde denne prosessen. Arealene er tatt med i verneforslaget da de vil være med å på å øke arealet og bidra til en bedre og en mer robust arrondering av det foreslåtte svært verdifulle naturreservatet.

Foreslåtte Brandbukampen naturreservat vurderes per dags dato å være regionalt-nasjonalt verdifullt (**/**). Med full restaurering vil verdien trolig øke til nasjonal verdi. Brandbukampen vil bidra til å fylle regionale prioriteringer om vern gammel granskog, rik blandingsskog i lavlandet og kalkgranskog med minst regional verdi, og området vil også bidra til økt vern av skog på høy/svært høy bonitet i sørboreal sone. Av generelle, nasjonale mangler bidrar området til å verne skogtyper med høy naturverdi med lav dekning i dagens skogvern. Dette er høyproduktiv, til stor del upåvirket og rødlistet lavlandsskog i sørboreal sone som generelt er under høyt press fra skogbruket. Brandbukampen vil også bli en del av et eksisterende økologisk nettverk med skogvernområder med lignende verdier knyttet til kalkskog (Lysen, Jøvika og Tønnerud, Igelsrud og Galtedalstjerna naturreservater samt det foreslåtte Skøyenåsen naturreservat).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går ingen traktorveger i området. Det er ingen bygninger eller andre installasjoner i området. Brandbukampen er et attraktivt turmål lokalt. Det går et omfattende stinett til toppen, men ingen av disse stiene ser ut til å krysse gjennom det foreslåtte verneområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med 10 andre områder til: *Grunneiere, Eidskog kommune, Gausdal kommune, Gran kommune, Nord-Aurdal kommune, Nord-Odal kommune, Rendalen kommune, Sel kommune, Stor-Elvdal kommune, Trysil kommune, Vågå kommune, Sør-Aurdal kommune, Innlandet fylkeskommune, grunneiere, AS Eidefoss, DNT Engerdal og Trysil, DNT Finnskogen og Omegn, DNT Gudbrandsdalen, DNT Hadeland, DNT Lillehammer, DNT Nord-Østerdal, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Fjellnett AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Glitre Energi Nett AS, Glitre Nett AS, Glommens og Laagens brukseierforening, Griug AS, Hafslund Eco Vannkraft, Klive AS, Kuniko Norge AS, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Opplandskraft DA, Sør-Aurdal energi, Valdres Energi, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, Avinor AS, Bane NOR SF, BirdLife Hedmark, BirdLife Oppland, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets,*

Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn totalt 14 høringsuttalelser til verneforslaget, men bare 8 av disse er vurdert å være relevante for dette området.

Bane NOR, Direktoratet for mineralforvaltning, Elvia, Forsvarsbygg, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statens vegvesen og Statnett SF har kommet med uttalelse, men har ingen merknader til høringsforslaget.

BirdLife Oppland er svært positive til økt vern av natur. Verneforslaget bidrar til en viktig økning i vernearealet i Norge og i Innlandet. Områdene som er på høring i Oppland har med sine ulike karakterer et representativt utvalg av leveområder også for fugl, herunder rovfugl og arter knyttet til sørvendte varme lier. Birdlife Oppland vil understreke viktigheten av at både vernebestemmelser, forvaltningsplan og besøksstrategier hensyntar sårbare fuglearter og deres livsmiljø. Dette vil for noen av de framlagte områdene bl.a. bety behov for å unngå ferdsel ved hekkeplasser for rovfugl. De forutsetter at disse hensynene ivaretas i den framtidige forvaltningen av områdene. De understreker videre viktigheten av et tilstrekkelig oppsyn i de mindre verneområdene i fylket. Deres erfaring er at oppsynsfrekvensen i mange av disse områdene er svært lav, og at brudd på vernebestemmelser og andre uheldige hendelser dermed kan forbli uoppdaget.

Statsforvalterens kommentarer:

Til BirdLife Oppland sin uttalelse, så beskytter verneformen naturreservat hele det naturlige økosystemet som beskrives i verneformålet. I de aktuelle områdene nevnes rovfugl spesielt i verneformålet kun der dette blir vurdert som spesielt nødvendig. Ellers beskyttes dyrelivet i alle naturreservater gjennom vernebestemmelsene. Statsforvalteren er enige om at man må vurdere spesielle hensyn i tid og rom til disse artene i den fremtidige forvaltningen, og at særlig besøksstrategier blir viktige her. I dette ligger også behovet for oppsyn. Statsforvalteren er også enige i at oppsynsfrekvensen hos Statens naturoppsyn per i dag er på et for lavt nivå for å dekke opp flere behov i verneområdene, herunder ødeleggende forstyrrelser av hekkende rovfugl som kan kreve nok så mye ressurser å følge opp. Selv for de to artene med nasjonale overvåkingsprogram ligger det til grunn en betydelig egeninnsats av frivillige.

Der vernegrensa følger vegene (inkl. traktorvegene) inntil området ligger vernegrensa 5 meter fra vegenes midt. Det er også tatt inn en bestemmelse i verneforskriften som tillater søknader om nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av slike tilgrensende veger.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Brandbukampen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det foreslåtte verneområdet grenser inn mot eksisterende veg og traktorveger. For å sikre at disse skal kunne vedlikeholdes har Statsforvalteren tatt høyde for at det kan være behov for tiltak innenfor verneområdet. Dette er ikke en bestemmelse som ligger i vår mal, men Statsforvalteren har i dette tilfellet gjort en konkret vurdering. Likevel bør en slik bestemmelse kun benyttes kun i tilfeller hvor det ikke er mulig å gjennomføre vedlikehold fra utsiden av vernet. Bestemmelsen omfatter ikke muligheten for å utbedre/utvide disse vegene inn i det foreslåtte verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Brandbukampen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Brandbukampen naturreservat.

25. Benndalen, Gausdal kommune

Totalareal: 841 daa, skogareal: 802 daa, produktiv skog: 802 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av en velutviklet, svært variert og artsrik bekekløft med sjeldne og rike skogtyper og bergveggmiljøer med et mangfold av arter knyttet til død ved i ulike nedbrytningsstadier.*
- b. inneholder truet, sjelden eller sårbar natur som høgstaudegranskog, lågurtskog, boreal lauvskog og klippehekkende rovfugl.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Benna renner ut i Jøra ved Nedre Svatsum i Gausdal. Det foreslåtte verneområdet ble kartlagt gjennom bekekløftkartleggingen i Oppland i 2007. Det ble i kartleggingen avgrensa to enheter, en for øvre del og en for nedre del av Benndalen. Dette fordi midtre del av Benndalen ble flatehogd med taubanedrift 1982. Det foreslåtte verneområdet dekker ca. tre fjerdedeler av de nevnte to, kartlagte enhetene mens det tidligere flatehogde partiet utgjør ca. en tredjedel av arealet.

Benndalen ligger i mellomboreal vegetasjonssone i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 460-790 moh. Gran er dominerende treslag med ca. 10 % innslag av lauv, og hovedparten av arealet har middels bonitet. Skogen i de to delene

fra kartleggingen er i all hovedsak i sen aldersfase og hogstklasse 5, mens den midtre delen består av skog i hogstklasse 3-4. Rike skogtyper dominerer.

Lokaliteten utgjør et markert og veldefinert landskapselement. Den skarpe brinken omkring kløfteformasjonen reduserer de negative kanteffektene fra omkringliggende veger, hogstflater, ungskog og andre åpne areal. I de to kartlagte arealene har bekkekløften mange viktige og varierte naturkvaliteter. De største knytter seg til bergveggmiljø (både fuktige, skyggefulle og soleksponerte, mineralrike), rike skogtyper (spesielt høystaudegranskog og lågurtskog) og stor treslagsvariasjon, inkludert relativt mye osp. Det meste av skogen her er naturskogslik med middels stor dødvedmengde og dødvedkontinuitet. Mangfoldet av krevende arter er temmelig høyt tatt i betraktning lokalitetenes størrelse (ca. 20 rødlistearter til sammen i de to delområdene). De fleste rødlisteartene utgjøres av vedboende sopp og lav, herunder et funn av den prioriterte arten elfenbenslav (EN).

Av rødlistede naturtyper finnes i den nedre delen av bekkekløften høgstaudegranskog (NT). Kartleggingen verdisatte de to delområdene som svært viktige naturtypelokaliteter (A-verdi), og i bekkekløftssammenheng fikk begge nest høyeste verdi (5). Forhold som begrenset verdivurderingen fra aller høyeste verdi var lokalitetenes begrensede størrelse grunnet inngrep omkring, samt høye beliggenhet. Når det gjelder det hogde mellompartiet av kløfta er dette arealet allerede under naturlig restaurering. Omtrent 40 år etter hogsten er skogen nå i hogstklasse 3 og 4. Videre restaurering anbefales å skje naturlig, uten behov for tynning. Naturskogtilstand vil kunne nås i løpet av en mellomlang tidshorison (40-50 år), med god hjelp av de kartlagte, inntilliggende naturtypene, rik berggrunn og også noen restverdier som står igjen etter hogsten. Det er naturlig å ta med dette mellompartiet for å få et robust, større og sammenhengende verneområde med høy verneverdi. Den yngste skogen, blant annet tett plantet skog på vestsida av dalen, er likevel holdt utenfor verneforslaget. Bekkekløfta er en fast hekkeplass for en art av rovfugl som er sårbar for forstyrrelser. Området brukes også av tretåspett (NT).

Det foreslåtte Benndalen naturreservat vurderes per dags dato å ha nest høyeste verdi på skalaen (5/**). Med full restaurering av midtpartiet av bekkekløften vil verdien øke til nærmest høyeste verdi (6/****). Dette er et svært viktig verneforslag da slike bekkekløfter anses å være en ansvarsnaturtype for Innlandet med internasjonal verdi.

Benndalen vil bidra til å fylle regionale prioriteringer om vern av bekkeløfter og gammel granskog i lavlandet med minst regional verdi. Av generelle, nasjonale mangler bidrar området til å verne en bekkekløft med skogtyper som huser et høyt antall rødlistede arter. Skogen nederst i kløfta er kategorisert som lavlandsskog i sørboreal sone. Benndalen vil også bli en del av et økologisk nettverk med skogvern områder i nærheten, der nærmest liggende Dørdalen naturreservat fem kilometer øst utgjøres av en bekkekløft med tilsvarende verneverdier.

Inngrepsstatus og andre interesser:

I nordre delen av området ligger det en badeplass med tilhørende atkomststi. Det går ingen traktorveger i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med 10 andre områder til: *Grunneiere, Eidskog kommune, Gausdal kommune, Gran kommune, Nord-Aurdal kommune, Nord-Odal kommune, Rendalen kommune, Sel kommune, Stor-Elvdal kommune, Trysil kommune, Vågå kommune, Sør-Aurdal kommune, Innlandet fylkeskommune, grunneiere, AS Eidefoss, DNT Engerdal og Trysil, DNT*

Finnskogen og Omegn, DNT Gudbrandsdalen, DNT Hadeland, DNT Lillehammer, DNT Nord-Østerdal, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Fjellnett AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Glitre Energi Nett AS, Glitre Nett AS, Glommens og Laagens brukseierforening, Griug AS, Hafslund Eco Vannkraft, Klive AS, Kuniko Norge AS, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Opplandskraft DA, Sør-Aurdal energi, Valdres Energi, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, Avinor AS, Bane NOR SF, BirdLife Hedmark, BirdLife Oppland, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Organisasjon for Terrensykling, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 14 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR, Direktoratet for mineralforvaltning, Elvia, Forsvarsbygg, Statens vegvesen og Statnett SF har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til høringsforslaget.

Hafslund Kraft AS skriver at Benndalen ligger langs vassdraget Benna, snaut fem kilometer nedstrøms Bennsjøen. Bennsjøen er reguleringsmagasin for Holsfossen kraftverk, som ligger i Jøra om lag 25 km nedstrøms det foreslåtte verneområdet. Benna fraføres ikke vann, men fordelingen av vann over året er noe endret som følge av reguleringen. I begynnelsen av vintersesongen åpnes det en luke i damanlegget som gjør at Bennsjøen senkes gradvis utover vinteren. Luken stenges om våren, og vannføringen går som overløp over dammen når reguleringsmagasinet er fylt opp. De er opptatt av at det i verneforskrifter tas tilstrekkelig hensyn til drift og vedlikehold av deres kraftanlegg. Av flomhensyn kan det være nødvendig å fjerne vegetasjon i selve vassdraget. I forslaget til verneforskrift for Benndalen naturreservat er det tatt inn bestemmelser som ivaretar dette hensynet, slik det ble bedt om i forbindelse med oppstartsmeldingen. Hafslund Kraft AS vurderer dermed at den foreslåtte verneforskriften i tilstrekkelig grad hensyntar deres virksomhet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) støtter Hafslund sin konklusjon om at den foreslåtte verneforskriften i tilstrekkelig grad hensyntar de behov som finnes her.

BirdLife Oppland er svært positive til økt vern av natur. Verneforslagene bidrar til en viktig økning i vernearealet i Norge og i Innlandet. Områdene som er på høring i Oppland har med sine ulike

karakterer et representativt utvalg av leveområder også for fugl, herunder rovfugl og arter knyttet til sørvendte varme ller. Birdlife Oppland vil understreke viktigheten av at både vernebestemmelser, forvaltningsplan og besøksstrategier hensyntar sårbare fuglearter og deres livsmiljø. Dette vil for noen av de framlagte områdene bl.a. bety behov for å unngå ferdsel ved hekkeplasser for rovfugl. De forutsetter at disse hensynene ivaretas i den framtidige forvaltningen av områdene. De understreker videre viktigheten av et tilstrekkelig oppsyn i de mindre verneområdene i fylket. Deres erfaring er at oppsynsfrekvensen i mange av disse områdene er svært lav, og at brudd på vernebestemmelser og andre uheldige hendelser dermed kan forbli uoppdaget.

Statsforvalterens kommentarer:

Verneformen naturreservat beskytter hele det naturlige økosystemet som beskrives i verneformålet. I Benndalen nevnes rovfugl i verneformålet fordi det i dette området ble vurdert som spesielt nødvendig. Ellers beskyttes dyrelivet i alle naturreservater gjennom vernebestemmelsene, særlig påpekt i § 3. Statsforvalteren er enige om at man må vurdere spesielle hensyn i tid og rom til disse artene i den fremtidige forvaltningen, og at særlig besøksstrategier blir viktige her. I dette ligger også behovet for oppsyn. Statsforvalteren er også enige i at oppsynsfrekvensen hos Statens naturoppsyn per i dag er på et for lavt nivå for å dekke opp flere behov i verneområdene, herunder ødeleggende forstyrrelser av hekkende rovfugl som kan kreve nok så mye ressurser å følge opp. Selv for de to artene med nasjonale overvåkingsprogram ligger det til grunn en betydelig egeninnsats av frivillige.

Det finnes ikke kraftledninger eller andre kraftinstallasjoner i eller helt inntil det foreslåtte verneområdet. Benna tilhører Gausavassdraget som ble verna i 1980. Fjellkraft AS søkte i 2012 om konsesjon etter vannressursloven for bygging av Benna kraftverk. Konsesjonssøknaden ble samme år avslått på grunn av konflikt med både store naturverdier (blant annet bekkeløft og høyt antall rødlistearter) og verneverdiene for Gausavassdraget.

Basert på verneforskriften for Dokkajuvet har det kommet inn innspill fra Hafslund Kraft AS om behov for rydding av elveløpet innenfor verneforslaget. Statsforvalteren tok derfor før høring inn vernebestemmelser knyttet til dette temaet tilsvarende det som er gjort for Dokkajuvet naturreservat i Nordre Land kommune vernet i 2021, slik som ønsket var fra Hafslund Kraft AS og NVE. Det samme er blitt gjort i den nylig tilrådte utvidelsen av Vinstradalen naturreservat i Nord-Fron kommune. Statsforvalteren har imidlertid notert seg at Miljødirektoratet i sin tilråding til Klima- og miljødepartementet av verneforskriften for Vinstradalen har tatt ut bestemmelsen under § 4 om: *«Nødvendig rydding vegetasjon i Vinstras regulerte elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.»*

Hensikten med denne bestemmelsen er å hjemle akutt fjerning av rekved o.l. som kan legge seg opp som propper i elva under flom og forårsake skade på inntilliggende areal mm. Selv om Statsforvalteren er i noe tvil om hvorvidt en slik bestemmelse kommer til å bli brukt av hensyn til HMS i flomsituasjoner, så tilrår man ut fra nevnte uttalelser og samtaler med kraftselskapet at denne bestemmelsen er med under § 4, slik som foreslått på høring. Statsforvalteren ser samtidig at temaet kan være relevant for mange tilsvarende områder og har forståelse for at dette må avklares på overordnet nivå sett ut fra både hensyn til kraftselskapenes behov og hensynet til verneverdiene. Miljødirektoratet har ellers tilrådt bestemmelsene Statsforvalteren tilrådte i § 7 for Vinstradalen, som hjemler at det kan søkes om tiltak i elveleiet som blant annet skal forebygge at det danner seg propper under flom.

Det går ingen traktorveger i området. Der vernegrensa følger vegene som går på begge sider av kløfta ligger vernegrensa i en avstand av 8 meter fra midten av vegen. Det er også tatt inn en

bestemmelse i verneforskriften som tillater søknader om nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av tilgrensende veger.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Benndalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Når det ble åpnet for nødvendig rydding av vegetasjon i Dokkas regulerte elveleie i Dokkajuvet naturreservat i 2021, så ble det gjort etter en konkret vurdering av behov i dette bestemte området, blant annet basert på dagens aktivitetsnivå og eksisterende behov og erfaringer. Tilsvarende problemstilling ble også diskutert i kongelig resolusjon av 6.12.2024 for området Vinstradalen. Her skriver KLD at det er flere likheter mellom Vinstradalen og Dokkajuvet, både når det gjelder elveleiene og verneområdenes størrelse og at det er regulerte vassdrag med sterkt redusert vannføring. Det ble derfor tatt inn en direkte åpning knyttet til akutte behov i flomsituasjon i § 4 og åpning for at det kan søkes om planmessig rydding i § 7. Benndalen skiller seg derimot på flere områder fra de to nevnte områdene over. Bennesjøen som ligger 5 kilometer oppstrøms området er regulert. Her senkes vannstanden gradvis utover vinteren før den fylles opp igjen. Det er derimot ingen regulering i elva Benna som renner gjennom verneforslaget. Benna er sidevassdrag til Jøra som er regulert ved Holsfossen ved Segalstad ca. 25 km nedstrøms det foreslåtte verneområdet.

Miljødirektoratet har ikke mottatt noen dokumentasjon som tilsier at det har blitt gjennomført planmessig rydding av tømmer/rekved mv. som samler seg opp i Bennas elveleie innenfor det foreslåtte vernet, og vi ser derfor heller ikke at det skal være et relevant behov for slik planmessig rydding av elveløpet i framtiden. De nederste 600-700 meterne av elva før bebyggelsen ligger ikke innenfor verneforslaget, og er derfor heller ikke berørt av forskriften. Hvis det skulle oppstå akutt fare i forbindelse med ispropper eller liknende så vil det være mulig å bruke forskriftens § 8, jf. naturmangfoldloven § 48. Benndalen er relativt bratt og trang kløft og det er inntil 100 høydemeter i forskjell mellom bunnen av kløfta og øvre deler av verneforslaget. Miljødirektoratet ser ikke at det vil være mulig å benytte seg av motorisert ferdsel for å komme til i bunnen av kløfta uten at dette vil ha store negative konsekvenser for verne kvalitetene i området. Miljødirektoratet foreslår derfor å ta ut følgende bestemmelser fra forskriften:

§ 4 h. nødvendig rydding av vegetasjon i Bennas elveleie ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 6 e. nødvendig motorferdsel i forbindelse med rydding av vegetasjon i Bennas elveleie som akutt sikkerhetstiltak mot flom, jf. § 4 bokstav h. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 7 j. planmessig rydding av vegetasjon i Bennas elveleie som sikkerhetstiltak mot flom

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Benndalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Benndalen som naturreservat.

26. Furuberget, Hamar kommune – Utvidelse

Utvidelsesareal: 135 daa, skogareal: 135 daa, produktiv skog: 135 da. Nytt totalareal: 435 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av gammel kalkbarskog med kalk- og lågurtfuruskog, kalkgranskog og åpen grunnlendt kalkmark med kalkrikt berg i dagen*
- b. inneholder en rekke sjeldne, sårbare og truede arter, herunder sårbare karplanter, moser, lav, sopp og fuglearter.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneforslaget er en utvidelse av eksisterende Furuberget naturreservat i Hamar kommune.

Området ligger i ei bratt nordvestvendt li ned mot Mjøsa. I nord er området delvis avgrenset mot innmark og kommunegrensa mot Ringsaker kommune, i vest mot vegen Jessnesstranda som går til kalksteinsbruddet og i sør mot kalksteinsbruddet.

Området er et kalkskogområde som sammen med flere andre kalkskogslokaliteter i området utgjør et svært viktig og til dels sammenhengende og stort område med kalkskog i Norge. Berggrunnen i området består av Mjøskalkstein på toppen og i skråningen mot Mjøsa, samt kalkrik skifer og sandstein i Furubergformasjonen i nordre del. Løsmassene består av skifrig skred- og forvittringsmateriale i området nærmest vegen til kalkbruddet, og ellers et tynt lag med morenejord. Utvidelsesområdet utgjør så godt som hele kalkbarskogslokaliteten "Furuberget NV", som er vurdert som svært viktig (A-verdi). Området ligger i sørboreal vegetasjonssone og på høy bonitet.

Skogstrukturen innenfor utvidelsesområdet varierer. Skogen er hovedsakelig i hogstklasse 4 og 5, men det er også mindre arealer med yngre skog mellom de eldre bestandene. Vegetasjonen er kalklågurtskog i brattskrenten ned mot vegen og langs kalkbruddet, mens det går over i lågurt-, svak lågurt- og dels også svak lynglågurtskog lenger nord og nordøst.

Innenfor utvidelsesområdet tre rødlistede naturtyper registrert: Kalk- og lågurtfuruskog (VU), kalkgranskog (VU) og åpen grunnlendt kalkmark i sørboreal sone (VU).

Kalkfuruskoger er artsrike skoger som er særlig viktige for jordboende sopp og karplanter, og i området er det registrert et stort antall arter av sopp og karplanter. I utvidelsesområdet er det registrert tre er rødlista sopper: uventet slørsopp (EN), svart løpekule (VU) og vrangstorpigg (NT). I tillegg er det registrert tre rødlista karplanter: marianøkleblom (VU), vaniljerot (NT) og snau vaniljerot (NT). Den sterkt trua lavarten trelegglav (EN) er også registrert i utvidelsesområdet. Det er stort potensiale for å finne flere krevende arter, og særlig av artsgrupper som er dårlig undersøkt fra før av slik som lav og insekter.

Området vil kreve stedvis noe skjøtsel for å fremme verneverdiene, Statsforvalteren anbefaler derfor å utarbeide en skjøtelsesplan.

Utvidelsen av eksisterende Furuberget naturreservat vil være et verdifullt supplement til vernet av et større areal av Østlandets viktigste kalkskogforekomster. Av regionale mangler i skogvernet vil et vern dekke mangler knyttet til de trua naturtypene kalk- og lågurtfuruskog (VU), kalkgranskog (VU) og åpen grunnlendt kalkmark (VU). Av generelle mangler vil vern av området dekke mangler knyttet til produktiv skog i lavlandet, samt at området er levested for trua, sårbare og sjeldne arter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er noen traktorveger og stier i området. Ovarennet på en gammel hoppbakke ligger innenfor verneforslaget. Det er ukjent hvilken bruk som er knyttet til denne bakken i dag.

Et kalk-steinbrudd ligger mellom det eksisterende verneområdet og utvidelsesområdet. Sikringsgjerdet mot steinbruddet går langsmed utvidelsesområdet i sør, og en liten strekning av gjerdet går innenfor utvidelsen.

Bygdeborgen på toppen av Furuberget er en av de mange borgene som ligger som på en rekke langs Mjøsas østside fra Tangen til Moelv, og er fredet etter kulturminneloven. Bygdeborgene er sannsynligvis oppført på 400-500 tallet e.kr., og de kan ha vært i bruk helt fram til rundt år 1000. Ved Furubergets høyeste punkt ligger restene etter de vollene av stein og jord som borgen besto av. Mot øst og sør finnes en dobbel rekke av slike voller. Hamar naturskole har brukt bygdeborgen i forbindelse med aktiviteter og spel.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med to andre områder til: *Grunneiere, Alvdal kommune, Rendalen kommune, Sør-Odal kommune, Hamar kommune, Innlandet fylkeskommune, Hafslund kraft, Elvia, BaneNor SF, Naturvernforbundet i Innlandet, Språkrådet, Statens vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning med bergmesteren for Svalbard (DMF), Innlandet orienteringskrets, Landbruksdirektoratet, NTL, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Statsforvalteren i Innlandet/Sølen nasjonalparkstyre, Franzefoss Bruk AS/Jessnesstranda 2, Alvdal utmarksråd SA, Norskog, Glommen Mjøsens Skog SA, Viken Skog SA, SB Skog AS, AT Skog SA, Miljødirektoratet.*

I høringsbrevet ba Statsforvalteren kommunene om å vurdere hvilke lag, foreninger, skoler etc. som burde få verneforslaget forelagt for høring, ettersom det er særlige friluftsinnteresser til området. Statsforvalteren ba kommunene om å videresende høringsdokumentene, ev. lenke til Statsforvalterens nyhetssak om høringen til relevante organisasjoner og skoler lokalt.

Det har kommet inn 16 høringsuttalelser totalt, ni av uttalelsene angikk Furuberget spesielt. Relevante innspill som kom inn i forbindelse med melding om oppstart er også gjengitt nedenfor.

Bane NOR skriver at Furuberget ligger ovenfor Dovrebanen og at terrenget her er stedvis svært bratt. På det nærmeste er verneområdet ca. 30 meter fra spormidt. Bane NOR er opptatt av effektiv drift, vedlikehold og fornyelse av jernbanen, samt ivaretagelse av banens sikkerhet. De mener det er viktig at vernebestemmelser utformes slik at det vil være mulig å gjennomføre eventuelle drenerings- og skredsikringstiltak. Ifølge Bane NOR Det er også viktig at det gis mulighet til noe vegetasjonsskjøtsel hvis det skulle vise seg at trær blir så høye at de ved nedfall kan treffe banen og kontaktledningsanlegget (høyspent). Videre forutsetter Bane NOR at bestemmelser utformes slik at de ikke er til hinder for vedlikehold og fornyelse av gjerder mot banen.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til sin uttalelse til oppstart der de skrev at utvidelse av Furuberget naturreservat kan få konsekvenser for driften av uttaket til Franzefoss Minerals AS, og at det må gjøres en vurdering av hvordan vernet påvirker driften og hvilke konsekvenser vernet vil ha for en eventuell framtidig utvidelse. DMF kan ikke se at det foreligger noen vurdering av vernets påvirkning på hverken mineralressurs, eksisterende drift eller en eventuell framtidig utvidelse av uttaket. DMF viser til at det i høringsdokumentet står skrevet at «*eksisterende vern og verneforslag vil medføre stans i kalksteinsbruddets muligheter for ekspansjon i nord- og sørover*», men at det ikke kommer frem om denne vurderingen er basert på dialog med tiltakshaver ved uttaket, slik som DMF ba om i uttalelsen til oppstart. DMF opplyser videre at de har vært i kontakt med Franzefoss minerals som sier at det ikke har vært drift ved steinbruddet siden 2020, og at de ønsker å avvikle driften. DMF ser på bakgrunn av dette at vern i mindre grad vil være i konflikt med etablert virksomhet. DMF mener vernet likevel innebærer en reduksjon i tilgangen til områder med kalkstein som fortsatt er en mineralressurs, selv om den ikke vil bli videreutviklet i dagens situasjon. DMF mener det må gå fram av vurderingene som legges fram i tilrådingen at et vern vil gi en reduksjon i tilgangen til kalkstein som har vært egnet for uttak.

Glommen Mjøsen skog presiserer at grunneierne ikke er imot all sykling i reservatet, men mener at dette bør kanaliseres til enkelte traseer, da det ifølge grunneierne kan sykles nærmest overalt i området. Grunneierne mener derimot at et forbud mot camping bør videreføres bl.a. av hensyn til forøpling. En ber om at dette rettes opp i tilrådningsdokumentet.

Hamar Idrettsråd skriver at Furuberget er et område som brukes aktivt i friluftsliv og idrettssammenheng. I Hamar er det bl.a. O-klubb, skiklubb og HHT som er aktive brukere av området. De ber om at utvidelse av området ikke vil være til hinder for fortsatt tilsvarende aktivitet som i dag. Idrettsrådet skriver videre at søknadsprosessen i dag er veldig rigid for bruk av verneområder, og at det er ønskelig med en enklere prosess for frivillighetens bruk.

Hamar kommune er positive til utvidelsen av Furuberget naturreservat og påpeker at området er Hamars viktigste nærturterreng og et svært viktig rekreasjonsområde for Hamars befolkning. Ifølge kommunen er det noen fine plasser som i dag brukes til overnatting innenfor området, og kommunen ber om at totalforbudet mot camping vurderes på nytt. Et forbud vil ifølge kommunen begrense mulighetene for å drive friluftsliv. Kommunen foreslår at det kan være tillatt med camping/overnatting på et par steder, og at mener at dette ikke vil gå utover verneverdiene. Ifølge kommunen er Furuberget en av de få mulighetene Hamars befolkning har til å bedrive aktivitet i terreng i nærheten av der de bor. Kommunen ber om at verneforskrift og forvaltningsplan utformes slik at det er enkelt å forstå hva som er søknadspliktige aktiviteter/arrangementer og at tillatelser er forutsigbare og gjerne gjeldende for flere år. Kommunen understreker viktigheten av Furuberget for

flere idrettslag og ber om at deres interesser ivaretas så langt det er mulig innenfor rammen av vernet.

Hamar Naturskole skriver at de har årlige turer opp til bygdeborgen i Furuberget. Naturskolen har planer om å søke om tillatelse til å videreutvikle tilgjengeligheten til bygdeborgen blant annet med flere oppslagstavler. Naturskolen ønsker på sikt å få kunne ta ned noe skog for å bedre utsikten utover Mjøsa, samtidig som at bygdeborgen blir mer tilgjengelig. Dette er noe som naturskolen vil gjøre i samråd med skogeier og annen forvaltning. Naturskolen har også ønske om å bygge en pallisade i tilknytning til muren på borgen som vender mot sørvest.

Hamar og Hedmarken Turistforening skriver at de har fem merkede stirunder som tidligere er godkjent av Statsforvalteren og som går fram av informasjonsplakatene. To av rundene går gjennom det nye verneforslaget. Foreningen forutsetter at verneforslaget ikke er til hinder for vedlikehold av stiene i området. Foreningen påpeker at Furuberget er en svært viktig nærskog for aktivitet og rekreasjon for veldig mange, og mener det er veldig byråkratisk at det må søkes om å ha fellesturer med flere enn 30 deltakere, særlig når det er enkle og enkeltstående turer uten påmelding.

Hamar orienteringsklubb skriver at det foreslåtte området inngår i sin helhet i klubbens orienteringskart Furuberget-Frøbergsberget og viser til sitt svar til oppstartsmeldingen. Orienteringsklubben mener det er behov for presiseringer av forskriften når det gjelder dispensasjoner knyttet til orienteringsaktivitet, herunder turorientering. De skriver også at de erfarer i eksisterende reservat at fremkommeligheten for allment friluftsliv reduseres ved at vindfall ikke blir ryddet og nye stier oppstår.

Orienteringsklubben skriver at de tidligere har forholdt seg til kartfestede sårbare områder i Furuberget, i samråd med Fylkesmannen i Hedmark. Klubben spør om dette fortsatt vil være tilfelle i den foreslåtte reservatutvidelsen. Orienteringsklubben antar at postplasseringer i turorientering vil være en del av det tillatte friluftslivet, jf. § 7 bokstav e.

Orienteringsklubben mener at eksisterende reservat samt forslaget til utvidelse vil legge begrensinger på orienteringsklubbens aktiviteter. Klubben vil komme tilbake til eventuelt krav om erstatning når endelig vedtak foreligger.

Per Einar Monsen skriver at foreslått utvidelse av eksisterende naturreservat fører til større belastning på hovedstiene. Når det blåser ekstra, blir det vindfall, og ifølge Monsen er mange stier nå uframkommelige. Et strengt vern vil ifølge Monsen etter hvert utelukke allmenheten.

NVE uttalte seg til oppstartsvarselet. De skriver at de ikke kan se at det er noen energiinteresser innenfor utvidelsesområdet, men at det er et nettanlegg eid og driftet av Elvia AS innenfor eksisterende verneområde. NVE påpeker at de eksisterende forskriftene ikke inkluderer standard bestemmelser for energi- og kraftanlegg og ber Statsforvalteren om å oppdatere forskriften. NVE ber områdekonsesjonær Elvia AS om å uttale seg med tanke på deres fremtidige planer og at de uttaler seg selv i tilfeller uten konflikt.

Elvia uttalte seg til oppstartsmeldingen. De påpekte at de har luftledninger og nettstasjon innenfor området. De skriver videre at det ikke er planlagt noen tiltak utenom vanlig vedlikehold på nettet innenfor området i tiden fremover. Elvia påpeker at det er viktig å sikre rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Dersom det er etablert luftledninger innenfor området, må det ifølge Elvia også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen. Elvia ber om at

standardbestemmelsene knyttet til nettanlegg tas inn i vernebestemmelsene, og mener slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Statsforvalterens kommentarer:

Bane NOR

Statsforvalteren tatt inn to bestemmelser i § 7 som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon for nødvendig rydding langs jernbanen, samt dispensasjon for å utføre tiltak mot ras og skred langs jernbanen og vegen Jessnesstranda.

Direktoratet for mineralforvaltning

I utarbeidelsen av verneforslaget har Statsforvalteren benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger. Hensynet til mineralressurser blir ivaretatt i vernesaker på tilsvarende måte som andre samfunnsinteresser, gjennom de offentlige høringsprosessene slik disse er lovpålagt i naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen. Statsforvalteren har i forbindelse med verneprosessen sendt melding om oppstart til de høringsinstanser som antas å kunne ha spesielle interesser å ivareta innenfor de aktuelle områdene. Franzefoss Minerals AS, har fått høringsdokumentene tilsendt, og har hatt anledning til å uttale seg til verneplanforslaget. Statsforvalteren har ikke mottatt uttalelse fra dem. Grunneierne, der Franzefoss Minerals er en av tilbyderne, har imidlertid gjennom å tilby området for skogvern, selv gjort en vurdering for framtidig arealbruk. Det vil ikke være mulig å fortsatt drive mineralutvinning innenfor arealet som blir vernet. Innenfor foreslått verneområde er det i tillegg et nokså stort areal som er vernet etter kulturminneloven (Bygdeborgen). Kulturminnevernet gir fra før en begrensning på en ev. utvidelse av kalksteinsbruddet nordover.

Statsforvalteren mener foreslått utvidelse har i liket med eksisterende verneområde særlige vernekvaliteter på grunn av kalkpåvirket barskog, som danner grunnlaget for et helt spesielt biologisk mangfold. Skogen har delvis naturskogpreg, og har stort restaureringspotensial i form av aktiv skjøtsel på andre deler. Statsforvalteren mener skogen her oppfyller mangler i skogvernet knyttet til kalkbarskog i sør-boreal sone, og at området er viktig å verne også med tanke på å nå det nasjonale målet om vern av 10 % av den produktive skogen. Statsforvalteren mener at et vern av skogen i en overordnet samfunnsfaglig vurdering vil veie tyngst. Ifølge Statsforvalteren vil det fortsatt være mulig med et visst uttak av kalkstein på de arealene som er mellom dagens brudd og vernegrensen, forutsatt at disse arealene ikke berøres.

Glommen Mjøsen skog

Statsforvalteren mener at sykling og ridning gir av et visst omfang terrengskader, og mener forbudet må videreføres. Statsforvaltere har imidlertid gitt en åpning for at riding kan skje etter en nærmere vurdering og etter søknad for bestemte traseer (§ 7 h). Statsforvalteren mener at dette gjør at forvaltningen har god kontroll på aktiviteten.

Hamar idrettsråd

Statsforvalteren mener at dagens bruk av området i store trekk kan videreføres, men at campingforbudet muligens er det som kan oppfattes som mest inngripende, samt at en må søke om å få gjennomføre idrettsarrangement. Statsforvalteren mener det er hensiktsmessig at det må søkes om å få gjennomføre større arrangementer, og at dette bør være overkommelig for brukerne. Dette kan ifølge Statsforvalteren gjøres enkelt med en e-post med beskrivelse av arrangementet til Statsforvalterens postmottak, og det vil også være muligheter for å kunne gi flerårige (f.eks. 4-årige) tillatelser.

Hamar kommune

Statsforvalteren ser verdien av å kunne overnatte som en del av friluftsopplevelsen av Furuberget, som er et friluftsområde som er tilgjengelig for mange (bynært). Statsforvalterens erfaringer med mye camping i området har vist seg å kunne gi en del forsøpling. Statsforvalteren viser til at grunneierne i området har påpekt søppelproblematikk i området, og har ønsket et campingforbud slik det har vært praktisert i eksisterende reservat til nå. Statsforvalteren har lagt vekt på innspillet fra grunneierne, og med hensyn til verneverdiene vurdert at forbudet bør videreføres.

Hamar Naturskole

I forhold til ønsket om å ta ned trær for å bedre utsikten, mener Statsforvalteren at dette ikke alene gir grunnlag for å åpne for hogst. Statsforvalteren vil utarbeide en skjøtselsplan for Furuberget, og i denne foreslå tiltak for å fremme naturskogutviklingen/-tilstanden. En del av tiltakene kan være tynning og hogst for å skape et mer variert skogbilde, noe som også kan bidra til bedre utsikt.

Hamar og Hedmarken Turistforening

Statsforvalteren mener hensynet til dagens merkede stier når det gjelder vedlikehold, skal være ivarettatt i vedlikeholdsbestemmelsen i § 4 d. I forhold til arrangementer over 30 personer, vil det være mulig å gjøre søknadsprosessen noe enklere ved at man kan gi flerårige tillatelser med f.eks. krav om rapportering.

Hamar Orienteringsklubb

Statsforvalteren bemerker at dersom «tur-orientering» innebærer poster som blir plassert ut i terrenget og tilgjengelig for allmenheten over tid, så regnes dette som søknadspliktig tiltak etter § 7 e (enkel tilrettelegging for friluftsliv). Treningsløyper som står ute en uke av gangen (jf. «ukens løype») vil ifølge Statsforvalteren også være søknadspliktige tiltak. Statsforvalteren viser til at det her er viktig med dialog mellom O-klubben og Statsforvalteren om særlige sårbare områder. Det vil bli en kartlegging av sårbare områder som grunnlag arbeidet med skjøtselsplan. Dette kan ifølge Statsforvalteren gjøre det enklere å kunne åpne for flerårige tillatelser til arrangementer som o-klubbene.

Når det gjelder vindfall over stier så har Statsforvalteren i utgangspunktet en praksis med at trær over stier kan kappes på to steder for at ferdselen skal kunne fortsette som før på stien. Dette kan gjøres på de stier som går fram av vernekartet etter bestemmelsen i § 4d. Ellers er vindfall, råtne og døende trær en del av en naturskogs naturlige dynamikk, som en må forvente å se i et skogvernsreservat.

Vedr punktet om erstatning viser Statsforvalteren til naturmangfoldlovens § 50, første ledd:
En eier eller rettighetshaver i eiendom som helt eller delvis blir vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvernområde eller marint verneområde, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring etter § 42.

Per Einar Monsen

Når det gjelder vindfall over stier, så har Statsforvalteren i utgangspunktet en praksis med at trær over stier kan kappes på to steder for at ferdselen skal kunne fortsette som før på stien. Statsforvalteren påpeker imidlertid at vindfall, råtne og døende trær er en del av en naturskogs naturlige dynamikk, som en må forvente å se i et skogvernsreservat.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Furuberget* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår en liten justering av vernegrensen mot Jessnesstranda for å ivareta eventuelt behov for å rydde vegetasjon ved vegen av sikkerhetshensyn. I høringen lå vegskjæringen innenfor foreslått vernegrense. Statsforvalteren tilrår å trekke grensa 5 meter fra vegkanten på den strekningen vegen, og har oppdatert kartet i tråd med dette.

Steinbruddet overlapper noe med eksisterende naturreservat. Årsaken til dette, er at det ble gjort feil ved grensedragningen da reservatet ble opprettet. I tillegg har det gått flere ras etter at steinbruddet ble nedlagt. Statsforvalteren vil gå opp grensen på nytt sammen med grunneier slik at steinbruddet greses ut av eksisterende verneområde. Statsforvalteren vil lage et nytt vernekart med riktige grenser når dette er gjort.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å åpne for at arrangementer på stier avmerket på vernekartet tillates uten søknad, og tilrår følgende ordlyd i § 3:

d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt. Forbudet gjelder ikke arrangementer på stier avmerket på vernekartet

Statsforvalteren tilrår at det i vedlikeholdsbestemmelsen i §4 d, legges til at stier som kan vedlikeholdes uten søknad avmerkes på vernekartet. Statsforvalteren tilrår også at innenfor eksisterende verneområde skal vernekartet kun vise de stiene som er angitt på kart i forvaltningsplanen, dvs. ikke alle stiene som var avmerket på kartet ved høringen. Statsforvalteren begrunner dette med at de ved en inkurie, ikke tok hensyn til at det relativt nylig hadde vært en prosess med utarbeidelse av forvaltningsplan for Furuberget. Dette arbeidet omfattet bl.a. hvilke stier kan vedlikeholdes og merkes. I forvaltningsplanen er det et betydelig færre antall stier på kartet enn det som lå i høringskartet. I arbeidet med forvaltningsplanen var det en grundig prosess der bruksinteresser og grunneierne. Når det gjelder utvidelsesområdet så tilrår Statsforvalteren at stiene i høringsdokumentet er de samme som avmerkes på endelig vernekart. Statsforvalteren vil revidere forvaltningsplanen og kartet med stier i denne i tråd med vernekartet.

Statsforvalteren tilrår å legge til følgende bestemmelser knyttet til sikkerhet langs jernbanen og vegen Jessnesstranda:

k. nødvendig rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs jernbanen
l. nødvendige tiltak mot ras og skred langs jernbanen og vegen Jessnesstranda

Statsforvalteren tilrår å flytte bestemmelsen om utsetting av vanningsstrau fra § 4 til § 7. Begrunnelsen for dette er for at forvaltningsmyndigheten skal kunne styre dyretråkk og eventuell slitasje dit verneverdiene tåler det. Samme gjelder åpning for å sette ut saltsteiner, som ligger i samme bestemmelse som vanningsstrau.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut unntak for større arrangementer på merkede stier i § 3d, da dette ikke er hørt og er ikke i samsvar med standard forskriftsmal. Miljødirektoratet vurderer dessuten at et slikt unntak har potensial for å påvirke verneverdiene nevneverdig.

Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i § 5c ved at ordet camping byttes ut med telting. Dette fordi camping er mindre konkret og telting er det som er brukt i eksisterende forskrift.

Miljødirektoratet tilrår å ta inn bestemmelser knyttet til kraftinteresser som manglet i forskriften (motorisert ferdsel i §§ 6 og 7), i tråd med innspillene fra NVE og Elvia samt standard forskriftsmal.

Miljødirektoratet tilrår, etter dialog med Statsforvalteren, å ta inn en hjemmel i § 7o for å kunne søke om utsetting av midlertidige turposter. Turposter vil omfatte både orienteringsposter og andre turposter. Det er i uttalelsene fra Hamar orienteringsklubb og Statsforvalteren lagt til grunn at dette omfattes av § 7 bokstav e om *annen enkel tilrettelegging for friluftsliv*. Bestemmelsen omfatter imidlertid ikke konkrete aktiviteter og tiltak, men er en generell hjemmel for tiltak som legger til rette for friluftsliv, som eksempelvis enkel merking av mye brukte stier. I verneområdet er det mye aktivitet, herunder tilknyttet orienterings- og andre turposter. Utsetting av slike poster er å anse som midlertidige innretninger som er forbudt etter § 3 bokstav c og krever dermed tillatelse.

Miljødirektoratet tilrår ellers enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Furuberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Furuberget naturreservat.

27. Sæteråsskaret, Stor-Elvdal kommune – Utvidelse

Utvidelsesareal: 153 daa, skogareal: 149 daa, produktiv skog: 110 daa. Nytt totalareal: 943 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel, høytliggende barskog. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gammel barskog og død ved. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Sæteråsskaret naturreservat videreføres.

Utvidelsesområdet grenser til eksisterende Sæteråsskaret naturreservat i vest. Området ligger i nord- og mellomboreal vegetasjonssone i høydelaget 737-798 moh. Området ligger på svake boniteter, stedvis på grunnlendt mark.

Området består av eldre og litt gammel høyereliggende barskog i mosaikk med fattig myr og myrskog. Fattige skogtyper er dominerende. Det er ganske jevn blanding av furu og gran, gjerne ispedd en del bjørk i største delen av området. I sørøst, og noen partier i nord, er det større grandominans. Et lite parti på ca. 1,5 dekar i nord har rik vegetasjon i form av rik gransumpskog (EN). I tillegg er det ca. 12 dekar med svak lyng-lågurtskog i området.

Det meste av området er nylig påvirket av gjennomhogst, der de største trærne er hogd, slik at den gjenstående skogen er derfor relativt ung. Gran er i tillegg planta inn i noen hogde områder. Spredt finnes likevel enkelte gamle furutrær, samt et fåtalls gamle, læger og stubber, brannstubber og gamle furugadd.

I det sørøstre hjørnet er det et parti med biologisk gammel granskog som har ikke vært utsatt for hogst på lang tid. Aldersspredninga i dette partiet virker å være god (tre trær er dokumentert å være hhv. 105, 161 og >300 år). Skogen blir nokså kompakt og grov i nedre del, det som er nærmest eksisterende reservat. Død ved finnes jevnt over, men bare små partier har større tettheter av død ved. Flere nedbrytningsfaser og størrelser er representert, inkludert enkelte grove, sterkt nedbrutte trær (typiske «svartsonekjukelæger»). Vest for dette er det en bratt skrent med innslag av gamle furulæger og noen flere gamle furutrær enn ellers.

Innenfor utvidelsesområdet er det et moderat arts mangfold, med totalt 8 registrerte rødlistearter, bl.a.: Granseterlav (NT), svartsonekjuke (NT), blanknål (NT), rosenkjuke (NT), sukkernål (NT), lys brannstubbela (VU) og Gubbeskjegg (NT). De fleste av disse er knyttet til gammel granskog (gamle trær og læger), mens noen er knyttet til gammel furuskog (restelementer som brannstubber, høystubber og gadd). Noen flere rødlistearter kan trolig forventes, særlig lav og vedboende sopp. I tillegg inngår området i leveområde for villrein (NT), Rondane og Sølknkletten villreinområde.

Vernekvalitetene innenfor utvidelsesområdet er i all hovedsak knyttet til mindre partier med biologisk gammel granskog og rik gransumpskog. I henhold til manglene i skogvernet vil verneforslaget i noen grad dekke inn de regionale manglene når det gjelder gammel granskog og rik sumpskog.

Sett i sammenheng med eksisterende naturreservat, så vil utvidelsesområdet kunne bidra med noen flere rødlistearter som ikke er kjent i eksisterende reservat. Utvidelsen vil ellers i noe grad bidra til å øke størrelsen samt bedre arronderingen på det eksisterende verneområdet slik at dette blir mer robust.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg innenfor utvidelsesområdet, ellers er det ingen andre kjente fysiske inngrep innenfor den foreslåtte utvidelsen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med 10 andre områder til: *Grunneiere, Eidskog kommune, Gausdal kommune, Gran kommune, Nord-Aurdal kommune, Nord-Odal kommune, Rendalen kommune, Sel kommune, Stor-Elvdal kommune, Trysil kommune, Vågå kommune, Sør-Aurdal kommune, Innlandet fylkeskommune, grunneiere, AS Eidefoss, DNT Engerdal og Trysil, DNT Finnskogen og Omegn, DNT Gudbrandsdalen, DNT Hadeland, DNT Lillehammer, DNT Nord-Østerdal, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Fjellnett AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Glitre Energi Nett AS, Glitre Nett AS, Glommens og Laagens brukseierforening, Griug AS, Hafslund Eco Vannkraft, Klive AS, Kuniko Norge AS, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Opplandskraft DA, Sør-Aurdal energi, Valdres Energi, Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten, Avinor AS, Bane NOR*

SF, BirdLife Hedmark, BirdLife Oppland, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Bane NOR, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Elvia, Forsvarsbygg, NVE og Statens vegvesen har ingen merknader til høringsforslaget.

Statnett påpekte i sin uttalelse at høringsforslaget ligger nært opp mot deres nettanlegg, men har likevel ikke merknader.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Sæteråsskaret* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har tatt inn bestemmelser for vedlikehold av traktorvegene, og bruk av eksisterende traktorveger i forbindelse med sykling og riding samt motorferdsel i forbindelse med utfrakt av felt storvilt. Dette er innspill som er kommet fra skogeier etter høring. Traktorvegene er tegnet inn på tilråningskartet.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sæteråsskaret:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sæteråsskaret naturreservat.

28. Trya, Stor-Elvdal kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 494 daa, skogareal: 470 daa, produktiv skog: 470 daa. Nytt totalareal: 1 385 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av fuktig løv- og barskog og bekkekløftmiljø med fosserøysone. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til skog med høy luftfuktighet. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet for eksisterende Trya naturreservat videreføres.

Verneforslaget er en utvidelse av Trya naturreservat, som er en vest-øst-gående bekkekløft med høye naturverdier i nærheten av Koppang i Stor-Elvdal kommune. Utvidelsen er en forlengelse nedstrøms elva Trya. Kløftesidene er stort sett på mellom 40-60 høydemeter. Dalen varierer fra V-formede partier med nokså bratte og jevne lisider, til preg av mer åpen elvedal med nokså slake lisider og flat dalbunnen. Lokaliteten er sist kartlagt i forbindelse med prosjektet "Bekkekløfter 2007, Hedmark" på oppdrag fra Miljødirektoratet. Utvidelsesområdet omfatter 3 kjerneområder med bekkekløftutforminger, som er vurdert å være svært viktig (A-verdi), viktig (B-verdi) og lokal viktig (C-verdi).

Det er stort sett granskog på høy og middels bonitet i utvidelsesarealet, med høyere boniteter ned mot bunnen av bekkekløfta og middels høy bonitet opp i lisidene. Skogen er gammel med enkelte få unntak. Området ligger i nordboreal og mellomboreal vegetasjonssone, og ligger i høgdelaget 297-503 moh.

Langs elva finnes det frodig høgstaude- og storbregneskog. I skråningene er det mye småbregneskog og blåbærskog, på sørvendt side også noe lågurtskog. Stedvis inngår kalkpåvirkede sig med rik flora øst for Trybekken langs den nordvendte kløftesiden, med marisko, brudespore, dvergsnelle og fjelllok. Noe rasmark finnes også. Tørr furuskog finnes på utstikkende rygger og på toppen på nordsiden. Død ved har spredt forekomst i de øvre delene, men mer rikelig i de nedre delene. En del selje, bjørk og litt gråor står isprengt granskogen.

I tillegg til flere signal- og rødlistearter knyttet til gammel barskog, er det registrert flere fuktighetskrevenne lavarter på berg og på grantrær langs elva. Mest interessant er funn av de sårbare elfenbenslav (EN) på berg, skodelav (NT) på berg og trådragg (VU) på gran og berg.

Trådrag ble registrert på 15-20 grantrær på et flatt flompåvirket parti langs elva lengst nordvest i området. Epifyttisk trådrag er kjent fra meget få lokaliteter i regionen, og forekomsten langs Trya er en av de rikeste man kjenner til på Østlandet. Trådrag på gran er alltid knyttet til lokaliteter med jevn og høy luftfuktighet, noe som understreker Tryas verdi for fuktighetskrevende arter. Andre rødlistearter som er registrert innenfor utvidelsesområdet er svartsoneskjuge (NT), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT), rosenkjuke (NT) og rynkeskinn (NT). Utvidelsesområdet ligger innenfor leveområde for villrein, Rondane og Sølnekletten villreinområde.

Trybekken er ei lita, men markert og velutviklet sidebekkekløft til Trya, med bratte sør- og nordvendte skråninger. Her er det tung og kompakt naturskog av gran. Det meste av skogen i lokaliteten er i aldersfase; godt flersjiktet med god spredning i alder og dimensjoner. De største trærne når 50-60 cm diameter i brysthøyde. En del relativt gammel gran inngår ganske jevnt, med alder trolig på mer enn 200 år. Skogbildet er ganske variert, bl.a. lokalt noe oppbrutt av berg og ur. Spredt inngår også noe død gran, mest i ferske og middels nedbrutte stadier, men også enkelte litt eldre stokker finnes. Noe gammel selje enkelte rogn, til dels av kraftige dimensjoner står nede langs bekken. I bunnen finnes en smal sone med høgstaudegranskog. Artsmangfoldet er noe påvirket som følge av plukkhogstpåvirkning, men det er likevel betydelige kvaliteter knyttet til området, spesielt for fuktighetskrevende arter. Langs bekken er det en ganske frodig karplanteflora, med bl.a. mye kvann, turt, tyrihjelms og myskegras. I følge kartlegger er det også rikelig med skjeggglav på granene, samt at det er registrert granrustkjuke, granstokkjuke og skrubbenever innenfor kjerneområdet for Trybekken.

En utvidelse av Trya naturreservat vil bidra til å dekke regionale mangler i skogvernet knyttet til bekekløfter, samt gammel barskog og kalk-, lågurt- og høystaudeskog. Av generelle mangler bidrar området til å dekke mangler knyttet til skog med høy bonitet, ivaretagelse av trua, sårbare og sjeldne arter, inkludert den prioriterte arten elfenbenslav (EN).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går et par traktorveger innenfor utvidelsesområdet, ellers er det ingen andre kjente tekniske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med 10 andre områder til: *Grunneiere, Eidskog kommune, Gausdal kommune, Gran kommune, Nord-Aurdal kommune, Nord-Odal kommune, Rendalen kommune, Sel kommune, Stor-Elvdal kommune, Trysil kommune, Vågå kommune, Sør-Aurdal kommune, Innlandet fylkeskommune, grunneiere, AS Eidefoss, DNT Engerdal og Trysil, DNT Finnskogen og Omegn, DNT Gudbrandsdalen, DNT Hadeland, DNT Lillehammer, DNT Nord-Østerdal, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Fjellnett AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Glitre Energi Nett AS, Glitre Nett AS, Glommens og Laagens brukseierforening, Griug AS, Hafslund Eco Vannkraft, Klive AS, Kuniko Norge AS, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Opplandskraft DA, Sør-Aurdal energi, Valdres Energi, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, Avinor AS, Bane NOR SF, BirdLife Hedmark, BirdLife Oppland, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges*

Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Bane NOR, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Elvia, Forsvarsbygg og Statens vegvesen har ingen merknader til høringsforslaget.

Statnett påpekte i sin uttalelse at høringsforslaget ligger nært opp mot deres nettanlegg, men har likevel ikke merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat påpekte til oppstartsvarselet at det er kartlagt et digitalt småkraftpotensial for vannkraft i Trya, og bad Statsforvalteren om å informere grunneierne om dette. I høringsuttalelsen skriver NVE at de ikke kan se noen gjenværende konflikter.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har informert grunneier om at det er kartlagt et digitalt småkraftpotensial for vannkraft i Trya.

Statsforvalteren går ut ifra at Statnett mener Rendalen – T_Balbergskaret-ledningen (300 Kv) som krysser eksisterende Trya naturreservat, og som har standard vernebestemmelser om kraftanlegg knyttet til seg i eksisterende og forslått verneforskrift.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Trya* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å ta inn åpning for motorferdsel på eksisterende traktorveger i forbindelse med utfrakt av felt storvilt i § 6 bokstav b. Dette er spilt inn til Statsforvalteren av skogeier etter høringen. Traktorvegene skal markeres på vernekartet.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endring i verneforskrift som beskrevet ovenfor.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Trya:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Trya naturreservat.

29. Øyen, Sør-Odal kommune

Totalareal: 590 daa, skogareal: 590, produktiv skog: 590 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av gammel barskog med innslag av gammel lauvskog*
- b. har særskilt betydning for biologisk mangfold ved å være levested for arter knyttet til gammel barskog, løvskog og død ved.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Foreslått verneområde ligger ved Storsjøen, nord i Sør-Odal kommune. Området grenser delvis til Seimsjøen naturreservat i sør. Verneforslaget består av til sammen sju delarealer, der mesteparten av arealet totalt sett ligger på øya Øyen. I tillegg er øya Rovøya og holmene Kjellingholmen og Ørdeholmen inkludert i verneforslaget. Området ligger i sin helhet i sørboreal vegetasjonssone.

Deler av området er kartlagt i 2007 etter DN-13 metodikk, fire av lokalitetene i denne kartleggingen ligger delvis innenfor foreslått verneområde. I tillegg er det utført NiN-kartlegging av området i 2021 hvor åtte ulike lokaliteter er kartlagt.

I vest er det gammel østvendt granskog med en tilgrensende skrinns kolle med furu. Furuskogen er gammel med nokså grove trær. Eldre solvarm furuskog, som finnes her, er også viktig for flere krevende insekter. Bærlyngskog dominerer for øvrig, med gran, bjørk og rogn i undersjikt og en del einer i busksjiktet. Denne går i nord over i mer skyggefull småbregne- og blåbærgranskog med innslag av osp, gråor og selje. Delområdet har en sjelden rik soppflora.

De sentrale delene er dominert av gammel furuskog. Vegetasjonen er mer karrig og grunnlendt, men stedvis med både liggende og stående død ved. Sørvest i dette delområdet dominerer gran. Her er det rasmark øverst, med flere arter som indikerer baserik grunn, og med småbregneskog i nedre deler. Videre sør i det arealet som grenser inn mot Seimsjøen naturreservat er det et flatt område med granskog på leirbunn. Området er delvis forsumpet og domineres av høgstaude- og storbregnegranskog. Det er begynnende dødveddannelse i området.

I vest er det registrert gammel boreal lauvskog med flomskogsmark i en brem ned mot Storsjøen. Flomskogsmarka har høy kvalitet med gode mengder av både liggende og stående død ved. De indre delene av dette delområdet er tidligere kulturmark i gjengroing, dominert av gråor og bjørk, men også med innslag av treslag som gran, osp, rogn og selje.

Den nest minste øya, Ørderholmen, er skogkledd midt på øya, mens arealene rundt er kartlagt som åpen flomfastmark med mudder og sand/stein og flere habitatspesifikke karplanter for denne type natur.

Følgende rødlistearter er registrert i området: gul snyltekjuke (NT), furuplett (NT), tyrikjuke (NT), rynkeskinn (NT), rosenkjuke (NT), svartonekjuke (NT), grønnlig narrepiggsopp (NT), trefelt evjebloom (EN). Andre og krevende arter som er funnet er blåveis, skogsalat, liljekonvall, leddved, mjørdurt, firblad og kantkonvall. Deler av området har en sjelden rik soppflora. Potensialet for funn av flere krevende arter er stort. De to øyene Kjellinholmen og Rovøya er ikke kartlagt. Det skal ikke være kjent at det har vært noe hogst på øyene, så de framstår som naturskog.

Av regionale mangler i skogvernet vil Øyen naturreservat kunne bidra til inndekning av gammel barskog. Av nasjonale mangler vil området dekke mangler knyttet til blandingsskog med høy bonitet i lavlandet. Øyen vil ellers bidra til å styrke nettverket av verneområder i den sørøstlige delen av Innlandet fylke.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det ligger en gapahuk på toppunktet ved Brattberget, som er tilgjengelig for allmenheten og som vedlikeholdes av grunneier. I tillegg er det noen traktorveger i området. Det er et eldre hus ved Nylenda som er sterkt falleferdig. Grunneier opplyser at det er ingen planer om gjenoppbygging da forfallet er kommet for langt. Ut over dette er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området ble sendt på høring sammen med to andre området til: *Grunneiere, Alvdal kommune, Rendalen kommune, Sør-Odal kommune, Hamar kommune, Innlandet fylkeskommune, Hafslund kraft, Elvia, BaneNor SF, Naturvernforbundet i Innlandet, Språkrådet, Statens vegvesen, Direktoratet for mineralforvaltning med bergmesteren for Svalbard, Innlandet orienteringskrets, Landbruksdirektoratet, NTL NVE, Statsforvalteren i Innlandet/Sølen nasjonalparkstyre, Franzefoss Bruk AS/Jessnesstranda 2, Alvdal utmarksråd SA, Norskog, Glommen Mjøsen Skog SA, Viken Skog SA, SB Skog AS, AT Skog SA, Miljødirektoratet.*

I høringsbrevet ba Statsforvalteren kommunene om å selv vurdere hvilke lag, foreninger, skoler etc. som burde få verneforslaget forelagt for høring. Dette fordi det er knyttet særlige friluftsinnteresser til området. Statsforvalteren ba kommunene om å videresende høringsdokumentene, eventuelt med lenke til Statsforvalterens nyhetssak om høringen til relevante lokale organisasjoner og skoler.

Det har kommet inn 16 høringsuttalelser totalt, én av uttalelsene angikk Øyen spesielt. Relevante innspill i forbindelse med oppstartsvarselen er også gjengitt nedenfor.

Direktoratet for mineralforvaltning uttalte seg til varsel om oppstart, og hadde ingen merknader til verneforslaget.

Gine Hansen viser til at det står i høringsdokumentet at det skal være oppsyn for naturreservatet Seimsjøen som ligger helt i nærheten av Øyen. Hun spør om dette er oppsyn som skal se til området med hensyn til ordensregler. Hun støtter ellers verneforslaget for Øyen.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttalte til oppstartsvarselet at enkelte delområdet i verneforslaget grenser mot HRV til Storsjøen i Sør-Odal kommune. I forbindelse med Samlet Plan for vassdrag ble det ifølge NVE kartlagt et prosjekt som innebærer reguleringen av Storsjøen (nr. 00499). NVE skriver at flomdemping og erosjonssikring var bakgrunnen til prosjektet og at prosjektet i tillegg vil gi noe mer magasineringsmuligheter for magasiner i Glomma. NVE påpeker at like ved det foreslåtte verneområdet ligger Seimsjøen naturreservat som også grenser til Storsjøen. NVE ber statsforvalter om å ta kontakt med Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) for å høre om prosjektet er aktuelt. NVE skriver videre at de ikke kan se at det ligger noe nettanlegg i området. De skriver at Elvia eier områdekonsesjonen og ber Statsforvalter om å sette Elvia på adresseliste til høringen, og om at Elvia må uttale seg selv i tilfeller uten konflikt.

Elvia uttalte til oppstartsvarselet at de etter energiloven har anleggs- og områdekonsesjon i bl.a. Sør-Odal kommune. De skriver videre at dette innebærer at nettselskapet etablerer og drifter strømmettet i kommunen (høyspent og lavspent fordelingsnett). Elvia opplyser om at det er et distribusjonsnett innenfor Øyen, herunder nettstasjon, kabler og høyspent- og lavspent luftledninger som må hensyntas. I verneplanens bestemmelser må det ifølge Elvia sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Dersom det er etablert luftledninger innenfor verneområdet, må det også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen, skriver Elvia. Alle slike arbeider må ifølge Elvia kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Hafslund uttalte til oppstartsvarselet at Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) er eid av kraftverkseiere i Glommas nedbørfelt. De registrerer at formålene med en eventuell regulering av Storsjøen i Odal er flomdemping og erosjonssikring, og at det i tillegg vil gi noe mer magasinkapasitet for nedenforliggende kraftverk. GLBs interesse i saken er mulighetene som ligger i økt magasinkapasitet for nedenforliggende kraftverk, og slik de ser det så står ikke den mulig økte kraftproduksjonen alene i forhold til innsats og investeringer som er nødvendig for å realisere en regulering av Storsjøen i Odal. Når det gjelder fordelene som en eventuell regulering kan gi for flomdemping og erosjonssikring, så mener de at dette må vurderes av andre enn GLB.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren antar at Hansen referer til opplysninger på informasjonstavle ved Seimsjøen naturreservat der det er informert om oppsynet av området. Det er Statens naturoppsyn (SNO) som har ansvar for oppsyn av verneområdene i Innlandet.

Strømledningene som driftes av Elvia berører ikke verneområdet direkte, men går i nærheten og langs vegen inn til Øyen. Statsforvalteren har likevel tatt inn standardbestemmelsene for drift, vedlikehold og oppgradering av kraftlinjer inntil verneområder jf. vedlagte forskriftsutkast § 4 pkt. j og k.

Når det gjelder NVE sitt innspill til oppstart, så har både GLB og Elvia uttalt seg. Om det skulle bli realisert en regulering av Storsjøen vil dette kunne påvirke verneverdiene i reguleringssonen og kantsonen på de 3 øyene i verneplanforslaget. Påvirkningen vil avhenge av reguleringshøyde og endringer i normal vannstand

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Øyen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Det er ingen kraftledninger innenfor verneforslaget, men det går en lavspentledning langsmed vegen mellom to av delområdene, samt at det er en nettstasjon i samme området. Miljødirektoratet har vært i kontakt med Elvia som har gitt tilbakemelding om at det ikke er behov for bestemmelser i forskriften knyttet til nettanlegg.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelse om merking og rydding av nye stier i § 7, da denne ikke er i henhold til forskriftsmal. Det er ikke kommet innspill i fm. høringen som tilsier at dette er relevant tiltak innenfor området, og ifølge Statsforvalteren er det ikke konkrete planer om å rydde eller merke stier innenfor området.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding *Øyen*:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår *Øyen* som naturreservat.

30. Sulustaddalen, Østre Toten kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 490 daa, skogareal: 480 daa, produktiv skog: 480 daa. Nytt totalareal: 3 404 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av ei bekkekløft med en høy andel rike og til dels truede skogtyper, som blant annet kalkgranskog og høgstaudeskog, i tillegg til et område med lite påvirket og gammel humid og til dels grovvokst granskog. Området har en stor høgdegradient. Videre er formålet å bevare et område som inneholder rike forekomster av flere truede og sårbare arter, herunder en nokså stor forekomst av arten huldrestry. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Formålet for eksisterende Sulustaddalen naturreservat videreføres.

Utvidelsen av Sulustaddalen ligger i for det meste i mellomboreal vegetasjonssone, men også litt i sørboreal sone. Arealet ligger i overgangsseksjonen mellom svakt oseanisk og svakt kontinental vegetasjonsseksjon og i høydelaget 590-690 moh.

Utvidelsen omfatter et areal på vestsiden av eksisterende naturreservat, ca. 3 km oppover lia fra Totenvika ved Mjøsa. Dette er en nordvendt liseide, og med fordamping fra Mjøsa er lokalklimaet nokså fuktig. Blåbærgranskog er dominerende vegetasjonstype, og gran er dominerende treslag. Nesten hele arealet har høy bonitet, og nederst i lia er det svært høy bonitet. Ca. 40 % av skogen er i hogstklasse 5, mens resten er fordelt på andre hogstklasser. Arealet er et svært produktivt område med mye gran, og det er tidligere drevet et aktivt skogbruk i området. Utvidelsen utgjør ca. 15 % av det totalarealet for det som blir det nye naturreservatet.

I kartlegginga fra 2020 er den mest naturskognære skogen avgrensa som et areal på 67 dekar inn mot eksisterende naturreservat. I dette området har skogen hogstklasse 5, men ikke på den høyeste boniteten for området. Skogen er ikke spesielt gammel her, og det er lite dødved og biologisk gamle trær over 200 år. Denne delen av utvidelsen er vurdert å være lokalt verdifull. For resterende del av utvidelsen har det tidligere vært flatehogst. Den yngre skogen her er en blanding av trolig planta gran og tett lauvskog som ikke har vært avstandsregulert eller tynnet. Denne delen beskrives av kartlegger å ha restaureringspotensiale på grunn av høy bonitet. Fravær av mosaikk med naturskog gjør at området er vurdert til å ha ingen verneverdi.

En liten del av utvidelsen ble NiN-kartlagt i 2023. Da ble det registrert et lite areal med den rødlistede naturtypen kalk- og lågurtfuruskog (VU) med høy kvalitet, samt et lite areal flomskogsmark (VU) av svært høy kvalitet. Det er også funnet flere rødlistearter i utvidelsesområdet, bl.a. gubbeskjegg (NT), storraapp (NT), rynkeskinn (NT) og sprikeskjegg (NT). Ellers er det tidligere registrert et funn av huldrestry (EN) i området, en karakterart for eksisterende naturreservat samt tilgrensende og nærliggende naturreservater.

Sulustaddalen grenser til Svartdalstjerna naturreservat. Med foreslått utvidelse vil disse to reservatene få et areal på nærmere 20 km² med kvaliteter knyttet til et storområde. Sammen med med Torsæterkampen naturreservat og Totenåsen naturreservat som har lignende skogtyper, vil vernet areal i området komme på over 30 km² og med en svært god høgdegradient langs Mjøsa.

Arealet har et stort restaureringspotensial over en kort tidshorisont. Statsforvalteren mener det etter et mulig vernevedtak må vurderes å lage en plan og gjennomføre skjøtsel av den yngre skogen for å påskynde utviklingen mot naturskogtilstand.

Av regionale mangler bidrar området i noen grad til å fylle mangler knyttet til de rødlista naturtypene kalk- og lågurtfuruskog og flomskogsmark. Av nasjonale prioriteringer i skogvernet vil området bidra til å fylle manglene for skog på høy bonitet i lavlandet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går noen stier samt et par traktorveger i utvidelsen. Vangshytta ligger midt i området, og det går en gammel ferdselsveg opp til denne. Utover dette er det ingen andre fysiske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med 10 andre verneforslag til: *Grunneiere og rettighetshavere, Kommuner, fylkeskommuner, AS Eidefoss, DNT Gudbrandsdalen, DNT Gjøvik og Omegn, DNT*

Hadeland, DNT Valdres, Elvia, Etna Nett AS, Fjellnett AS, Foreningen til Randsfjords regulering c/o Ringerikskraft AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering (ettersendt hit, seks uker før høringsfristen), Glitre Enerig Nett, Griug, Gudbrandsdal Energi Nett, Hafslund Eco Vannkraft, Hamar og Hedemarken Turistforening, Løten Krets, Vevig, Øståsen skiløyper; regionale og sentrale høringsinstanser: Avinor AS, Bane NOR SF, Birdlife Norge, Birdlife avd. Hedmark, Birdlife avd. Oppland, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiselig Innlandet v/regionansvarlig, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge, Statsforvalteren i Oslo og Viken, Miljødirektoratet, Norges Skogeierforbund, Glommen Mjøsen Skog, Viken Skog.

Det har kommet inn 12 høringsuttalelser til verneforslaget.

Elvia, Glitre Nett, Griug, Hafslund Eco Vannkraft AS, NVE, Statnett og Bane NOR, har uttalt seg, og har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Forsvarsbygg ser ingen konflikter med det foreslåtte vernet, men ber om at det generelle unntaket for militær operativ virksomhet og unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy ivaretas i forskriftstekstene.

NHO Innlandet er urolig for at det skapes usikkerhet rundt hvilken skog som ønskes vernet. De viser til at mange tilbud om vern av areal med gammel skog blir avslått. Både bruk av skog og prosessen med vern av skog må ha stabile rammer for arbeidet, og at Norge må bidra med råstoff til industrien slik at man bidrar med sertifisert tømmer inn i det globale og forventet økende forbruket av dette. Per i dag ligger mange tilbudte områder i kø, og det må settes av nok midler til å få vernet disse og at ordningen opprettholdes og utvikles videre.

Birdlife avd. Oppland støtter verneforslaget. De påpeker spesielt at vernebestemmelsene for det enkelte naturreservat må sikre nødvendig hensyn bl.a. til hekkende fugl, og dette innebærer bl.a. forbud mot luftsportsaktiviteter ved lokaliteter med klippehekkende arter.

Østre Toten kommune ser ingen konflikter mellom det foreslåtte vernet og kommunens arbeid med plan- eller byggesaker. Kommunen ønsker ikke forvaltningsansvaret for naturreservatene i kommunen på grunn av manglende kapasitet og kompetanse.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttalte seg til oppstartsvarelet og kunne ikke se at den foreslåtte utvidelsen kunne få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Statsforvalterens kommentarer:

Standard bestemmelser om Forsvarets unntak for militær operativ virksomhet og unntak for avgang og landing med luftfartøy er tatt inn i forskriften

Når det gjelder NHO Innlandet sine innspill, så har bevilgningene til frivillig vern av skog variert en hel del i de siste statsbudsjettene. Dette har skapt både usikkerhet og utfordringer for fremtidig arbeid selv om målet om 10 % skogvern står ved lag. De siste årene har Statsforvalteren måttet bremse arbeidet både på grunn av budsjettsituasjonen, men også fordi mange områder står i behandlingskø for å bli vernet. Etter hvert har også mangelinndekningen av ulike typer skog i ulike regioner og vegetasjonssoner blitt fylt opp. Dette sammen med økonomi kan være grunnen til at det har blitt avslått tilbud om gammel skog i f.eks. høyereliggende områder der det nå er vernet mye skog. I 2024 og 2025 er bevilgningen til frivillig vern av skog imidlertid rekordstor, og forvaltningen jobber med å få gjennom mest mulig vern av de områder som nå har stått i kø en god stund og som oppfyller nåværende krav til vernekvalitet.

Til Birdlife avd. Oppland sitt innspill, så er det som regel ikke egne bestemmelser for ivaretagelse av hekkelokaliteter av rovfugl, selv i verneområder der dette er kjent. Dette dekkes av formuleringen i vernebestemmelsene om at *“dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder er vernet mot skade og ødeleggelse og unødig forstyrrelse”* (...). Der Statsforvalteren har vurdert at det er spesielt behov for å beskytte sårbare arter, er dette tatt inn i verneformålet, og/eller tatt inn strengere bestemmelser enn standard forskriftsmal knyttet til tiltak som er vurdert som reelle trusler. Slike bestemmelser er ikke tatt inn i Sulustaddalen naturreservat.

Statsforvalteren tar innspillet fra kommunen til etterretning. Når kommunen ikke ønsker ansvaret for sine naturreservater vil dette fortsette som før med Statsforvalteren som forvaltningsmyndighet.

Det er lagt til et par traktorveger på kartet etter innspill i forbindelse med høringen.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Sulustaddalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har etter innspill fra grunneier tatt inn bestemmelse om at det kan søkes om motorisert transport av ved, materialer og utstyr langs ferdselsveg til Vangshytta:

§ 7 ny bokstav k: *nødvendig motorisert transport av ved, materialer og utstyr til Vangshytta langs ferdselsveg avmerket på vernekartet*

Statsforvalteren har befart området og vurderer at traseen ved gode forhold tåler barmarkstransport med lettere kjøretøy som ATV. Slik transport vil også kreve dispensasjon fra kommunen etter regelverket for motorferdsel i utmark.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og på vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sulustaddalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Sulustaddalen naturreservat.

31. Andershøe og Jukulbergje i Vågå og Sel kommuner

Totalareal: 3 508 daa, skogareal: 3 274 daa, produktiv skog: 2 776 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av en stor, variert, gammel og brannpåvirket naturskog med urskogsstrukturer med store mengder død ved*
- b. inneholder et stort areal med truet, sjelden eller sårbar natur som ekstremtørr kontinental kalk- og lågurtfuruskog, rik sandfuruskog og tørre kalkberg og rasmarkskog i kontinentale områder med arter fra blant annet steppekalklav-elementet og elfenbenslav-elementet på åpent berg, blokker og kalkjord, og sopp knyttet til kalk- og sandfuruskog.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Andershøe og Jukulbergje ligger på nordsiden av riksveg 15 i nedre del av Ottadalen rett øst for Lalm sentrum, på grensa mellom Sel og Vågå. Størstedelen av området utgjøres av en bratt til meget bratt li, med mye berg, rasmark og store steinblokker. Bratt sørvendt eksposisjon, tørt regional- og lokalklima, nesten ingen bekker og vannsig, og rike bergarter, gjør at tørre-ekstremtørre, rike naturtyper dominerer helt. Høydespennet er stort (340-1027 moh.). Hoveddelen (ca. 80 %) ligger i mellomboreal vegetasjonssone, med øverste del i nordboreal sone. Vegetasjonsseksjon er svakt kontinental. Furu er dominerende treslag, med ca. 5 % innslag av lauv. Ca. 50 % av skogen har middels bonitet, 45 % lav og 5 % høy bonitet. Ca. 90 % er i hogstklasse 5, og resten i hogstklasse 4.

Hoveddelen av arealet er kartlagt i 2018 gjennom kalkskogkartleggingen etter den tidligere metoden for kartlegging av skog med utgangspunkt i DN håndbok 13. Foreslått verneareal dekker i all hovedsak det arealet som denne kartleggingsrapporten har pekt på som verneverdig. Det mindre, vestre delområdet (ca. 320 daa) kalt Tolstadkvernberget er kartlagt i 2022 med ny skogkartleggingsmetode med utgangspunkt i NiN-systemet. De to områdene henger økologisk sammen. Det kan her nevnes at mellomliggende areal rundt Kvennbergvegen i 2022 ble kartlagt med

NiN-metoden etter Miljødirektoratets instruks i forbindelse med en ny reguleringsplan. Kartleggingen viste at også dette arealet har de samme kvalitetene som det som nå foreslås vernet. Også areal nord-vest på Tolstadkvernberget har stor naturverdi. Det har trolig også flere andre, inntilliggende skogarealer.

Andersshøe og Jukulbergje har svært store naturverdier. Arealet er stort, og skogen er gjennomgående gammel. Sjeldne, særpregete og verdifulle skog- og naturtyper dekker det meste av området, og artsmangfoldet er meget rikt og har særegne artssamfunn og mange sjeldne og spesialiserte arter. Særlig store kvaliteter er knyttet til (1) ekstremtørr kontinental kalkfuruskog, (2) produktiv gammel furu-naturskog med store mengder dødved, (3) blokkmarksskog med rike elfenbenslav-samfunn, og (4) kontinentale kalkberg og -rasmark (med rik kalklav-flora). Rødlistede naturtyper dekker nesten hele området. Disse er kalk- og lågurtfuruskog (VU), rik sandfuruskog (NT) og tørt kalkrikt berg i kontinentale områder (VU). Det er så langt funnet ca. 50 rødlistearter. De fleste av disse er lav og sopp.

Særlig kalk- og sandfuruskogs-mykorrhizasoppfungaen, elfenbenslav-elementet på berg og steinblokker i skog, og steppe-kalklav på åpent berg og kalkjord utmerker seg, men også vedsopp, moser, karplanteflora og insekter er rikt utviklet. Potensialet for funn av ytterligere rødlistearter er stort, særlig for kalksopp og insekter. Området er blant de viktigste lokalitetene for den sterkt trua arten elfenbenslav (EN). Elfenbenslav har egen forskrift som prioritert art.

Andersshøe og Jukulbergje er et svært spesielt område når det gjelder naturverdier. Området anses som unikt i Norge, og skårer øverst på skalaen både når det gjelder områdeverdi og grad av mangelloppfyllelse i skogvernet. Andersshøe og Jukulbergje er derfor vurdert å ha høyest mulige verneverdi. Statsforvalterens vurdering tilsvarer dermed kartlegger sin vurdering av området i kalkskogkartleggingen (verdi 6). Av generelle mangler i skogvernet finnes særlig biologisk gammel skog, men også innslag av lavlandsskog og høybonitetsskog mm. Inndekningen av mangelnaturtyper, herunder rødlistede naturtyper med funn av et høyt antall rødlistearter, er svært stor. Av regionale mangler finnes blant annet gammel furuskog, kalkfuruskog, rik sandfuruskog samt betydelige forekomster av rødlistet lav. I tillegg til skog har området høye kvaliteter knyttet til internasjonalt sjeldne kontinentale berg- og rasmarksmiljøer. Andersshøe og Jukulbergje vil utgjøre en svært viktig del av det allerede eksisterende økologiske nettverket av skogreservater med tilsvarende naturtyper i regionen som Koloberget, Kjøremslia, Hånåhoppet og det nettopp utvidete Sandbu naturreservat. Det jobbes også med å få frem flere tilbud med frivillig vern av skog med tilsvarende egenskaper i regionen. Andersshøe og Jukulbergje representerer både verdier knyttet til elfenbenslav-elementet der de andre kjerneområdene er å finne øst- og sørover i Gudbrandsdalen, men også verdier knyttet til steppe-kalklav-elementet med sitt største kjerneområde vestover på Nordherad (inkl. Sande- og Vistehorten naturreservater).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er traktorveger innenfor området.

Det går kraftledninger gjennom det foreslåtte verneområdet. En av disse grenser også inntil verneområdet. Området grenser ikke direkte inn mot noe regulert vassdrag, men kraftverkstunellen til Nedre Otta kraftverk passerer under det foreslåtte verneområdet.

Nesten en tredjedel av det foreslåtte vernearealet ved Tolstadkvernberget er automatisk freda etter kulturminneloven. Fredinga er knyttet til et gammelt kvernsteinsbrudd. Området ved Tolstadkvernberget brukes mye til friluftsliv, og det er satt opp informasjon om kvernsteinsbruddet i området. I området er det flere brudd hvor det har vært uttak av kvernsteiner fra bergarten

granatglimmerskifer. Det er ikke mange mye brukte stier i hoveddelen av området som er svært bratt, men på Tolstadkvernberget er stinettet ganske omfattende, særlig rundt kvernsteinsbruddene.

Det andre delområdet ved Andershøe og Jukulbergje er svært bratt og ikke spesielt turvennlig, selv om det også her finnes gamle fersdelsveger og stier uten at disse er særlig merka. Vinterstid er det isklatring på Jukulkula.

Store deler av området er avmerka på NVE sitt aktsomhetskart for snøskred samt for steinsprang, jord- og flomskred. Det er avmerka flere punkt med skredhendelser med jordskred samt steinsprang og fjellskred på vegnettet nedenfor området, inkl. på riksveg 15.

Mot Lalm sentrum ligger vernegrensa nært et eksisterende bostadsfelt og Kolbotten industriområde, og helt inn mot et idrettsanlegg med blant annet rulleskiløype. Det er også startet opp arbeid med en ny reguleringsplan for etablering av et datalagringssenter mellom de to delområdene som nå foreslås vernet (fra eksisterende industriområde langs Kvennbergvegen ned mot riksveg 15). Dette er i tråd med vedtatt kommuneplan. Arealet ble gjennom reguleringsplanarbeidet kartlagt med NiN-metoden etter Miljødirektoratets instruks, og har vist seg å ha svært store og tilsvarende naturverdier som i det nå foreslåtte verneområdet. Planarbeidet har formelt stoppet opp, og planprogrammet er per dags dato hverken vedtatt eller avvist.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med 10 andre områder til: *Grunneiere, Eidskog kommune, Gausdal kommune, Gran kommune, Nord-Aurdal kommune, Nord-Odal kommune, Rendalen kommune, Sel kommune, Stor-Elvdal kommune, Trysil kommune, Vågå kommune, Sør-Aurdal kommune, Innlandet fylkeskommune, grunneiere, AS Eidefoss, DNT Engerdal og Trysil, DNT Finnskogen og Omegn, DNT Gudbrandsdalen, DNT Hadeland, DNT Lillehammer, DNT Nord-Østerdal, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Fjellnett AS, Foreningen til Bægnavassdragets Regulering, Glitre Energi Nett AS, Glitre Nett AS, Glommens og Laagens brukseierforening, Griug AS, Hafslund Eco Vannkraft, Klive AS, Kuniko Norge AS, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Opplandskraft DA, Sør-Aurdal energi, Valdres Energi, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, Avinor AS, Bane NOR SF, BirdLife Hedmark, BirdLife Oppland, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen*

Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 12 høringsuttalelser til verneforslaget som er relevante for Andershøe og Juklubergje.

Bane NOR, Elvia, Forsvarsbygg, og Statnett har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

BirdLife Oppland er svært positive til økt vern av natur. Verneforslagene bidrar til en viktig økning i vernearealet i Norge og i Innlandet. Områdene som er på høring i Oppland har med sine ulike karakterer et representativt utvalg av leveområder også for fugl, herunder rovfugl og arter knyttet til sørvendte varme lier. Birdlife Oppland vil understreke viktigheten av at både vernebestemmelser, forvaltningsplan og besøksstrategier hensyntar sårbare fuglearter og deres livsmiljø. Dette vil for noen av de framlagte områdene bl.a. bety behov for å unngå ferdsel ved hekkeplasser for rovfugl. De forutsetter at disse hensynene ivaretas i den framtidige forvaltningen av områdene. De understreker videre viktigheten av et tilstrekkelig oppsyn i de mindre verneområdene i fylket. Deres erfaring er at oppsynsfrekvensen i mange av disse områdene er svært lav, og at brudd på vernebestemmelser og andre uheldige hendelser dermed kan forbli uoppdaget.

Direktoratet for mineralforvaltning ser at Statsforvalteren i høringsdokumentet har vurdert at delene av verneområdet som berører forekomstene Tolstadmoen¹, Bergheim² og Rusten³ vil lukke mulighetene for å utvinne stein og grus fra de delene som naturvernet berører. Det er vurdert at verneforslaget berører kun små deler av forekomsten og at vernet ikke vil påvirke muligheten til utvinning av forekomstene i nevneverdig grad. DMF slutter seg til denne vurderingen.

Videre går det fram av høringsforslaget at Statsforvalteren har bedt undersøkelsesrettighetshaver vurdere om det er behov for undersøkelsesarbeider innenfor foreslått verneområde. Det er vurdert at vern vil utelukke mulighetene for dagbrudd for utvinning av mineraler innenfor den foreslåtte vernegrensa, men at det kan vurderes å åpne for prøveboring og luftesjakter ved underjordsdrift. DMF anser med dette sine innspill som imøtekommet, og har ingen videre merknader.

Det foreslåtte verneområdet berører også undersøkelsesretter tilhørende Kuniko Norge AS. I vest, ved Måne, berøres en ekstern registrering i DMFs gruvesikringsregister.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at Nedre Otta kraftverk ligger under det foreslåtte verneområdet. De sier at kraftverket eies av Hafslund Eco Vannkraft, som ikke har kommet med noen merknader i sin uttalelse i forbindelse med oppstartsmeldingen. De påpeker videre at det ligger flere nettlinjler i Andershøe og Jukulberget, og bemerker at standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg er tatt inn i verneforskriften.

Eidefoss Vannkraft AS har ikke merknader da grensa for foreslått reservat ikke berører deres interesser. Det forutsettes imidlertid at tippområdet for utbyggingen av Nedre Otta kraftverk samt adkomsten til kraftverket og til tverrslaget av tilløpstunnelen for kraftverket ikke blir en del av naturreservatet og vernebestemmelsene.

Hafslund Kraft AS viser til Eidefoss Vannkraft AS sin uttalelse.

Sel kommune støtter verneforslaget, men er tydelige på at vernet ikke skal berøre Nedre Otta Kraftverk og avsatt masseområde. Vernet må videre ikke sette restriksjoner på justering eller

endring av vegtrasé for Rv15. Kommunen ønsker ikke forvaltningsansvar for naturreservatet. Det fremgår ellers i saksutredningen at kommunedirektøren mener verneverdiene er svært store, og ulempene for skogbruk er avgrensa. Dersom en skal nå målet om 10 % verna skog i Norge, er det fornuftig å velge slike areal.

Vågå kommune støtter verneforslaget, men ønsker ikke forvaltningsansvar for et slik naturreservat. Høringsinnspillet er videre identisk med kommunens tidligere innspill til oppstartsmeldingen. Kommunen gjentar her at opprettelse av et reservat vil hindre ny aktivitet som kunne gitt arbeidsplasser i bygda. De mener at kommunen burde fått et årlig tilskudd for dette tapet. Kommunen hadde også ønsket at de kunne spilt inn alternative arealer framfor det som nå er spilt inn. Det fremgår ellers i saksutredningen til kommunedirektøren at området omfatter flere hensynssoner i gjeldene kommuneplan (innenfor LNFR-areal). Formålet med hensynssonene er delt. Det ene formålet er knyttet til det etter kulturminneloven freda kvernsteinsbruddet på Tolstadkvernberget, og det andre formålet til areal med særlig viktige naturverdier. Kommunens uttalelse til oppstartsmeldingen er gjentatt, der blant annet kvernsteinsbruddet på Tolstadkvernberget løftes frem som spesielt viktig som besøksmål. Som for saksutredningen til Sel kommune (som deler landbrukskontor med Vågå kommune) mener kommunedirektøren at verneverdiene er svært store, og ulempene for skogbruk er avgrensa. Dersom en skal nå målet om 10 % verna skog i Norge, er det fornuftig å velge slike areal.

Statens vegvesen (SVV) har gitt innspill til høringsforslaget i flere omganger. Dette etter forespørsel fra Statsforvalteren for å få mest mulig klarhet i deres behov knyttet til inntilliggende riksveg 15 som de har ansvar for. Det har også vært to møter om temaet. Den siste høringsuttalelsen fra SVV er fra november 2024 og kan sies å være dekkende for alle innspill de har gitt i prosessen.

Generelt mener SVV at forslag om vern av Andershøe og Jukulbergje som naturreservat medfører store konsekvenser for riksveg 15, og at behovet for vern her strider med behovet for samferdsel. Vegen er nasjonal hovedveg som binder Vest- og Østlandet sammen. Ved stenging av denne vegen finnes til dels omkjøringsveger for personbiler, men større kjøretøy må kjøre langt. For å sikre et handlingsrom for å kunne utføre nødvendige tiltak ved skred og andre hendelser er det derfor ønsket at krav om dispensasjonsbehandling etter verneforskriften fjernes. SVV mener at det foreslåtte vernet vil hindre forsvarlig drift og vedlikehold av eksisterende veg, forhindre nødvendig fremtidig utvidelse og ivaretar ikke hensyn til beredskap og sikkerhet.

Når det gjelder drift og vedlikehold mener SVV at dette må kunne gjennomføres i henhold til gjeldende håndbok for riksvegnett uten begrensinger, herunder siktrydding. I enkelte områder er det behov for siktrydding i form av oppstamming inntil 30 meter fra vegkant. Det er videre registrert flere skredhendelser på vegen. Det er derfor behov for å kunne gjøre tiltak i det foreslåtte verneområdet uten søknadsprosess for å sikre et handlingsrom som ivaretar størst sikkerhet for trafikanter. SVV mener det vil være urimelig at vernemyndighetene skal gi føringer for dette, og hensyn til vern av skog må her vike for hensyn til liv og helse ved behov for tiltak. Ifølge NVE sin skredrisikoanalyse ligger området innenfor kategorien «moderat», og vern av skogen fra hogst er på så måte positivt for å stabilisere grunnen og redusere risikoen for skred. Det vil likevel kunne være behov for opprydding i vannveger oppstrøms stikkrenner. I tillegg er det dokumentert risiko for steinsprang i området, og SVV må kunne fjerne både vegetasjon og løse blokker i fjellsiden. Av beredskaps- og sikkerhetshensyn må SVV ha fritt handlingsrom for å sikre fremkommelighet på vegen.

Det er et reelt behov for å utvide riksveg 15 til H1 standard (9 m vegbredde). I tillegg må bæreevnen oppgraderes og kurver rettes ut (primært mellom Øihusom og Båtstad). Det er ikke avklart når

denne prosessen vil skje. SVV anser det som umulig å legge om eller utvide vegbredden på sørsiden av vegen pga. Ottaelva. Dette gjelder alle tre strekninger av det foreslåtte verneområdet som ligger helt inntil riksvegen, og de trenger derfor areal nord for vegen til utbedringen, dvs. mot det foreslåtte verneområdet. Det er heller ikke mulig å konkretisere noe omfang av arealer som trengs for disse fremtidige tiltakene da det ikke foreligger noe vurderingsgrunnlag.

På bakgrunn av dette ønsker SVV at alle deres behov løftes over i § 4, og da uten noen premisser om at vedlikehold må være knyttet til standarden på vernetidspunktet. Foreslått nytt punkt i § 4 er som følger: «*Drift- og vedlikehold av rv. 15 og fremtidig utvidelse av eksisterende rv. 15.*». Det understrekes at areal for å sikre det nødvendige handlingsrommet kun vil utgjøre en marginal andel av hele det foreslåtte verneområdet, og at det kun vil gjennomføres tiltak som er nødvendige for å ivareta fremkommelighet og trafiksikkerhet.

Når det gjelder uavklart eiendomsgrense mellom vegareal og privat grunn lengst vest i området bes det om at verneområdet innskrenkes i nærheten av riksveg 15, alternativt at vernevedtaket avventer frem til SVV får påvist eiendomsgrense. Hovedregelen er at vegarealet strekker seg til skjæringskant eller fyllingsfot pluss 1 meter.

Statsforvalterens kommentarer:

Verneformen naturreservat beskytter hele det naturlige økosystemet som beskrives i verneformålet. Rovfugl nevnes spesielt i verneformålet i de områder der dette blir vurdert som spesielt nødvendig, men det gjelder ikke Andershøe og Jukulbergje selv om det hekker sårbare rovfuglarter også her. Ellers beskyttes dyrelivet i alle naturreservater gjennom vernebestemmelsene, særlig påpekt i § 3. Statsforvalteren er enige om at man må vurdere spesielle hensyn i tid og rom til disse artene i den fremtidige forvaltningen, og at særlig besøksstrategier blir viktige her. I dette ligger også behovet for oppsyn. Statsforvalteren er også enige i at oppsynsfrekvensen hos Statens naturoppsyn per i dag er på et for lavt nivå for å dekke opp flere behov i verneområdene, herunder ødeleggende forstyrrelser av hekkende rovfugl som kan kreve nok så mye ressurser å følge opp. Selv for de to artene med nasjonale overvåkingsprogram ligger det til grunn en betydelig egeninnsats av frivillige.

Statsforvalteren sendte høringsdokumentet direkte til Kuniko Norge AS, som har undersøkelsesretter i området. Det kom ikke inn noen uttalelse fra dem, og dette er derfor ikke vurdert nærmere. Statsforvalteren legger dermed til grunn at eventuelle søknader om leting og drift etter mineralressurser må vurderes etter naturmangfoldloven § 48 i tråd med generell omtale om dette temaet i flere nylige vernevedtak (for eksempel i kongelig resolusjon av 20. desember 2024). Som nevnt i avsnittet over om inngrepsstatus og andre interesser, dekker det foreslåtte verneområdet kun en liten del av flere bergrettigheter til Kuniko Norge AS i denne regionen.

Ut fra uttalelsen til Eidefoss Vannkraft AS, som eier Nedre Otta kraftverk sammen med Hafslund Kraft AS, blir ingen av anleggene til kraftverket berørt av naturreservatet med de grenser som nå tilrås. Statsforvalteren har hatt direkte kontakt med Eidefoss om ordlyden i høringsuttalelsen, og fått bekreftet at dette stemmer.

Statsforvalteren er klar over at Tolstadkvernberget er et mye brukt friluftsområde, og mener vernebestemmelsene slik de tilrås ivaretar dette på en god måte. Statsforvalteren har i tilrådingen valgt å nevne kvernsteinsbruddet spesielt i flere forskriftspunkt for å tydeliggjøre at dette er et spesielt kulturminne der vedlikehold, sikring og adgang og informasjon til besøkere skal kunne tillates.

Statsforvalteren oppfatter at hovedparten av Statens Vegvesen (SVV) sitt innspill er av prinsipiell karakter som må avklares på et overordnet nivå. Et generelt ønske om å slippe

dispensasjonsbehandling for alt av både ordinært og akutt vedlikehold og sikringstiltak, og ikke minst fremtidig oppgradering av riksveg 15, er ikke i tråd med naturmangfoldloven og gjeldende verneforskriftsmal. I møter med SVV oppfatter Statsforvalteren at vegmyndigheten ønsker at vernebestemmelser knyttet til samferdselsanlegg blir likestilt med energianlegg som har egne hjemler for vedlikehold, akutte hendelser og muligheter for fremtidige oppgraderinger.

Det er tatt med bestemmelser i verneforskriften for å ivareta drift og vedlikehold av riksveg 15. Bestemmelsene er knyttet til vegetasjonsrydding av sikkerhetshensyn, tiltak mot ras og skred og tiltak for vedlikehold. Det er i tillegg tatt inn en bestemmelse i § 7 der nødvendige, midlertidige tiltak under anleggsperioden for oppgradering av ny riksveg 15 kan tillates. Alt dette er søknadspliktig, og vegmyndighetenes behov vil måtte veies opp mot hensyn til verneverdier. I nødstilfeller strekker man seg så langt man kan for å behandle saker raskt, og det finnes også en egen nødhjemmel for motorferdsel i verneforskriften. Hensyn til sikkerhet og beredskap er vesentlig, men vil i et naturreservat måtte ivaretas med mest mulige skånsomme løsninger. Ettersom Statsforvalteren har en sentral samordningsrolle i samfunnssikkerhet og beredskap, er de gjerne tett på slike nødssituasjoner og vil da samtidig kunne ivareta verneinteressene.

Statsforvalteren har forståelse for at SVV ønsker minst mulig restriksjoner, men vil ikke tilrå bestemmelser som hjemler en utvidelse eller omlegging av riksveg 15, heller ikke etter søknad i § 7. Statsforvalteren har heller valgt å grense ut areal så langt det lar seg gjøre ut fra SVV sin beskrivelse av behov.

Når det gjelder de tre strekningene der vernegrensa var foreslått å følge eiendomsgrenser inn mot vegen, har Statsforvalteren justert vernegrensa til å ligge litt lenger unna med fem meter fra toppen av skjæring. Dette samsvarer altså ikke med allerede fastsatte eiendomsgrenser langs riksveg 15, og er også lenger ut fra vegen enn det som er regelen slik SVV beskriver den, dvs. en meter fra skjæringskant. Hvis strekningen med uavklart eiendomsgrense blir fastsatt til å ligge enda lenger ut fra vegen, er Statsforvalteren innstilt på å tilrå en grensejustering etter et mulig vernevedtak, slik at alt vegareal blir liggende utenfor vernegrensa. Når grensa nå er lagt fem meter inn fra skjæringskanten, mener Statsforvalteren at det også har tatt høyde for at noe av den fremtidige breddeutvidelsen av vegen kan komme på nordsiden av denne, altså mot naturreservatet. Når det gjelder kurveutretting mellom Øihusom og Båtstad er det foreslått å ta ut noe mer areal for å øke sannsynligheten for at dette kan gjøres uten å berøre det foreslåtte naturreservatet. Noe av kurveutrettingen må med dette forslaget trolig likevel komme på sørsiden av vegen.

Riksveg 15 har per i dag en vegbredde på ca. 7 meter. Den oppgraderingen som beskrives, til H1 og 9 meters bredde, vil altså utgjøre en breddeutvidelse av vegbanen med 2 meter. SVV har ikke vært konkrete på hvor mye areal de vil trenge ved denne fremtidige oppgraderingen. Statsforvalteren har derfor spurt spesielt om hva som trengs for å si noe nærmere om arealbehov. SVV har her svart at det innebærer et skisseprosjekt til noen hundre tusener kroner som de hverken har økonomi til å prioritere nå og heller ikke føler ansvar for å gjennomføre. Et slik prosjekt sies dessuten å kunne gi en uheldig utredningspresedens. Det er heller ikke avgjort når denne fremtidige oppgraderingen vil kunne prioriteres. Selv om SVV ikke har gitt noe konkret anslag på hvor mye areal de vil trenge sier de samtidig at det ikke er mulig å legge vegen ut mot Ottaelva. Statsforvalteren mener at dette må utredes ved nærmere prosjektering med både KU og offentlig høring. For temaet naturmangfold og vassdrag er det lite ønskelig å berøre Ottaelva, men dette hensynet må veies opp mot de svært store naturverdiene som også finnes på nordsiden av vegen, uavhengig av om det blir et naturreservat her eller ikke.

Statsforvalteren har med dette prøvd å ta høyde for at en fremtidig oppgradering av riksveg 15 kan skje uten å berøre det foreslåtte verneområdet. Samtidig har man vært svært restriktive med arealreduksjon i dette området. Dette fordi arealbehovet er ukjent, og fordi verneverdiene er svært høye. Hvis disse justeringene ikke er nok for å kunne gjennomføre en fremtidig, nødvendig oppgradering av riksveg 15 må man behandle saken etter naturmangfoldloven § 48.

Da både arealbehov og tidsperspektiv for en fremtidig oppgradering av riksveg 15 er ukjent, har Statsforvalteren gjort ovennevnte tilpasninger av vernegrensa etter eget skjønn. Statsforvalterens vurdering av denne vegstrekningen er at den er av god standard i dag sammenliknet med flere andre veger i fylket. Statsforvalteren tror derfor at en oppgradering kan ligge nokså langt frem i tid. Det er vedtatt flere naturreservater i ras- og skredfarlige areal langs vegnettet i fylket uten at vegmyndighetene har uttalt at det er stor konflikt mellom samferdsels- og verneinteressene. Foreslåtte Andershøe og Jukulbergje naturreservat har svært store verne kvaliteter. Hvis vernet skal settes på vent eller reduseres ytterligere av hensyn til riksveg 15, må denne avgjørelsen tas på et overordnet nivå.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Andershøe og Jukulbergje* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er etter høring gjort endringer i vernegrensa som følge av innspill om nærhet til riksveg 15 (Ottadalsvegen) fra Statens vegvesen, og Statsforvalterens egne justeringer. Totalt er det tatt ut i overkant av 16 dekar.

Verneforskrift

Det er gjort flere mindre endringer av verneforskriften etter høring:

- I bestemmelsen midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt i § 4 er det lagt inn en tidsbegrensing for hvor lenge jakttårn kan stå.
- Bestemmelser knyttet til bilveg er tatt ut fra verneforskriften i § 4 og § 6.
- Det er åpnet i § 5 for at riding tillates også på stier, og ikke bare traktorveger som foreslått ved høring.
- I § 6 er det tydeliggjort at høringsforslagets hjemmel til motorferdsel knyttet til landbruksnæring på traktorveger kun gjelder i forbindelse med skogsdrift på tre traseer avmerka på kartet. Disse traseene skal kunne brukes ved drift i bakenforliggende areal på gnr./bnr. 1/1 i Vågå kommune samt 214/5 og 215/2 i Sel kommune.
- Bestemmelsen i § 7 g om skjøtsel av randsoner mot dyrket mark og kulturbeiter er tatt ut.
- Punktet i § 7 om rydding av vegetasjon som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko er presisert. Utover å omfatte riksveg 15, er tidligere omtale av «øvrige veger og anlegg i og inntil naturreservatet» konkretisert til å gjelde «langs traktorveger, rulleskiløype og ved kvernsteinsbruddet på Tolstadkvernberget».
- For riksveg 15 er høringsforslaget justert til å ha med standard bestemmelser som finnes i verneforskriftsmalen i § 7 og som presiserer at det kan tillates nødvendige tiltak mot ras og skred og for vedlikehold (jf. § 7 bokstav j, k og l). Dette var også hensikten med bestemmelsene som var lagt ut på høring. Det er i tillegg tatt inn en bestemmelse som hjemler tillatelse til nødvendige, midlertidige tiltak innenfor reservatet i anleggsperioden i forbindelse med en potensiell fremtidig oppgradering av riksvegen.
- Høringsforslagets bestemmelse i § 7 om å kunne tillate nødvendig opprustning av traktorveger avmerket på vernekartet er justert/presisert til å gjelde «reparasjon i henhold til vegstandard på vernetidspunktet» og er knyttet til at traseene skal kunne brukes i

forbindelse med utfrakt av felt storvilt og skogsdrift i bakenforliggende areal (sistnevnte formål gjelder kun tre traséer avmerka spesielt på kart). Bestemmelsen er tatt inn fordi den generelle vedlikeholdshjemmelen i § 4 er knyttet til standarden på traktorvegnettet på vernetidspunktet. Det er kjent flere, punktvis erosjonsskader og propper av trær og masser som har oppstått særlig i forbindelse med uværet Hans høsten 2023 og som ikke har blitt reparert. Statsforvalteren antar at slike mulige reparasjonsarbeider vil kunne gå utover det som defineres som vanlig vedlikehold.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren har gjort en grundig vurdering av forholdene knyttet til eksisterende riksveg og til eventuell utbedring av denne. Andershøe og Jukulbergje har naturverdier som er beskrevet som unike i norsk sammenheng. Området er ett av kun 11 som har fått høyeste skår av de nærmere 300 områdene som ble kartlagt i kalkskogkartleggingen. Området har landets klart største sammenhengende areal med velutviklet ekstremtørr, kontinental utforming av kalk-lågurtfuruskog. Lokaliteten er også beskrevet som den nest viktigste storlokaliteten for den prioriterte og sterkt trua arten elfenbenslav. Elfenbenslav-elementet er rikest i sluttet skog i de nedre delene av lisdene. Miljødirektoratet støtter derfor Statsforvalterens beslutning om å ikke gi generelle åpninger for tiltak knyttet til vegvedlikehold og -utbedring. Det er viktig at beslutninger knyttet til slike tiltak blir gjenstand for nøye biologiske vurderinger.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Andershøe og Jukulbergje:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår Andershøe og Jukulbergje som naturreservat.

7.10 TRØNDELAGE FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Området er en utvidelse av eksisterende verneområde, og har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

32. Ørdalen, Inderøy kommune - Utvidelse

Utvidelsesareal: 67 daa, skogareal: 67 daa, produktiv skog: 67 daa. Nytt totalareal: 417 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av tørkeutsatt kalkbarskog med lauvtrær og gamle grantrær*
- b. har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter knyttet til denne naturtypen.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Ørdalen ligger i ei langsgående og vestvendt bratt li fra 75 moh. og ned til et smalt fjæreparti langs Skarnsundet. Skarnsundet er sundet mellom Trondheimsfjorden og Beistadfjorden, som er vernet som del av marin verneplan. Jordsmonnet i Ørdalen er løst og erosjonsutsatt. Bergarten er for det meste er leirskifer med høyt kalkinnhold (4). Området er artsrikt og frodig med naturtyper som kalk- og lågurtfuruskog, kalkgranskog, kalkbjørkeskog og innslag av edellauvskog med alm og hassel. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone.

Foreslått utvidelse er en forlengelse av eksisterende Ørdalen naturreservat i sør. Det går en bekk ned gjennom området og det er stedvis noe berg i dagen. Utvidelsesområdet dekker nesten hele lokaliteten med kalkbarskog som ble kartlagt etter DN-13 metodikk i 2014. Lokaliteten er vurdert som viktig (B-verdi). Området ble NiN-kartlagt i 2021, og da ble store partier med kalk- og lågurtfuruskog (VU) og kalkgranskog (VU) registrert, i tillegg til kalkbjørkeskog og gammel granskog med liggende død ved. Alle naturtypene har høy kvalitet. Kalkgranskogen har gran på opptil 50 cm i diameter i meget bratt li med grunnlendte bergfremspring. Her er mosedominert skogbunn med taggbregne og blåveis.

Av rødlista arter finnes furuvintergrønn (NT) og alm (EN) i området. Av habitatspesifikke arter finnes rødflangre, samt andre arter som blåveis, storkransemose, liljekonvall og markjordbær. Ellers er bl.a. taggbregne, gammelgranlav, gammelveidskål og granskjellpigg også registrert. I følge kartlegger er det, sett ut ifra funn i tilsvarende områder i nærheten, potensial for jordboende sopp på kalkgrunn. Det vil også være et økende potensial for å finne vedlevende insekter etter hvert som dødvedmengden og kontinuiteten øker i området.

Av regionale mangler i skogvernet, vil området fyllemangler knyttet til kalkbarskog. Av generelle mangler vil området bidra til å fylle mangler knyttet til rik blandingsskog i lavlandet. Sammen med eksisterende naturreservat, utgjør området ellers et stort og lavereliggende kalkbarskogsområde med en god andel lauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor foreslått utvidelsesområde.

Utvidelsesområdet ligger innenfor areal registrert som Svært viktig friluftslivsområde, Skarnsundet. Området brukes til jakt.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneier, aktuelle skogeierforeninger, aktuelle kommuner, fylkeskommune, aktuelle reinbeitedistrikt, Sametinget, Norges vassdrags- og energidirektorat, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Landbruksdirektoratet, Statskog, NHO, KS, Natur og Ungdom, Forum for natur og friluftsliv i Trøndelag, Trondheimsregionens friluftsråd, Den norske turistforening, Trondhjems turistforening, Nord-Trøndelag turistforening, Naturvernforbundet Nord-Trøndelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund Trøndelag, Norsk botanisk forening Trøndelag, BirdLife Trøndelag, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Fakultet for naturvitenskap,*

Nord universitet, Norges geologiske undersøkelse, Norsk bonde- og småbrukarlag, Nord-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Norge bondelag Nord-Trøndelag, Trøndelag idrettskrets, Sør-Trøndelag orienteringskrets, Nord-Trøndelag orienteringskrets, Syklistenes landsforening Trondheim, Sør-Trøndelag Røde Kors, Forsvarsbygg, 138 Luftving, Telenor Trondheim, Statnett, Statkraft energi, NTE Energi, NTE nett, Tensio TS, Tensio TN, Nettselskapet, Småkraft, Driva kraftverk, Berdal og Møllslett kraftlag, Grønmyra, Sunett, Teako Minerals, Norve'Ge Minerals, By brug, Stiftelsen WWF Verdens naturfond, Kvernå bygdealmening og Økolog Vatne.

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett, Landbruksdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har kommet med høringsuttalelse og har ingen merknader til verneforslaget.

Forsvarsbygg ber om at det generelle unntaket for militær operativ virksomhet og unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy tas med i forskriften.

Inderøy kommune ønsker å fortsette som forvaltningsmyndighet for Ørdalen naturreservat etter utvidelsen.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen der de opplyser om hvilke mineralressurser som berøres. DMF er kritisk til at innspill som har kommet til oppstartsmeldingen ikke er hensyntatt i høringsdokumentet, og mener at høringsdokumentet gir et utilstrekkelig beslutningsgrunnlag i saken. De ber om at det legges frem vurderinger av vernets virkning på ressursene som berøres. Utover det har ikke DMF noen merknader som gjelder dette konkrete verneforslaget.

Trøndelag fylkeskommune slutter seg til vernet ut ifra målsettingen om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold og at det ikke er store konflikter til verneforslaget. Videre peker de på at 8 % av samlet skogareal i fylket vil være vernet. Fylkesutvalget mener skogvernet legger begrensninger på virketilgangen til skogindustrien, og det er derfor viktig at vern og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. De ønsker at det i størst mulig grad må utarbeides forvaltningsplaner for områder som blir fredet. De påpeker at lokal forvaltning er viktig, og at kostnader dette medfører bør dekkes av staten.

Naturvernforbundet er positive til arbeidet med frivillig vern av skog, men at det også er svært viktig at det også gjennomføre ordinære verneprosesser som ikke forutsetter samtykke fra grunneier av hensyn til å verne de mest verdifulle områdene. Videre har de forslag til spesifikke områder og skogtyper som bør prioriteres for vern og viser til rapporter som er utarbeidet. Naturvernforbundet mener at del av de verneområdene som foreslås er små, spesielt i lavlandet. For å unngå kanteffekt og sikre at artene som lever der får tilstrekkelig stort leveområde mener Naturvernforbundet at det er viktig å ha en viss størrelse på områdene. Samtidig er det ifølge Naturvernforbundet nødvendig å også satse på små områder for å få med rike lavlandsskoger. Og det må da legges vekt på at også slike områder blir så store som mulig, og at de får en hensiktsmessig avgrensing - gjerne supplert med restaureringsareal. Naturvernforbundet påpeker viktigheten av at arbeidet med skogvern fortsetter.

Språkrådet har ingen merknader til at navnet Ørdalen naturreservat videreføres på det utvidede verneområdet. Språkrådet skriver at Ørdalen er vedtatt skrivemåte for gårdsnavnet, og gjør ellers oppmerksom på at navnet på det eksisterende naturreservatet ikke er registrert i SSR.

Tensio skriver at korrekte høringsparter er Tensio TS (Trøndelag Sør) og Tensio TN (Trøndelag Nord) som er områdekonsesjonærer. Tensio skriver videre at Tensio TN ikke er nevneverdig berørt av verneforslaget og at høringssvaret fra Tensio TS dekker derfor også opp for Tensio TN. Tensio registrerer at NVE har svart opp godt rundt hvilke hensyn nettselskapene har behov for i verneprosessen.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar innspillene fra Statnett, Landbruksdirektoratet, NVE, Inderøy kommune, DMF, Trøndelag fylkeskommune, Naturvernforbundet, Språkrådet og Tensio til orientering.

Innspillet fra Forsvarsbygg om at det generelle unntaket for militær operativ virksomhet og unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy tas med i forskriftsteksten, ble imøtegått i § 6 allerede ved høringen. Ordlyden i høringsforslaget beholdes.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Ørdalen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Etter at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding, så trakk grunneier på gnr./bnr. 38/3 sitt tilbud. I tillegg kom det inn ønske fra grunneier på gnr./bnr. 38/2 om en liten grensejustering ved eksisterende hytter ved sjøen som ligger like utenfor foreslått utvidelsesområde. Disse justeringene medfører en reduksjon av utvidelsesarealet fra 88 daa til 67 daa, og en reduksjon på 21 dekar produktiv skog. Statsforvalteren vurderer at endringene ikke vil redusere verneverdiene i utvidelsesområdet vesentlig, og at arealet fortsatt vil ha kvaliteter som er verneverdige.

Statsforvalteren har rettet vernegrensa i eksisterende verneområde, slik at denne nå følger vannkonturen (fjorden) fra Ørdalsneset og til Olberga, dvs. mellom punkt 1 og punkt 2 i opprinnelig grensebeskrivelse fra 1991.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ørdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kapittel 6 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Ørdalen naturreservat.

8. Tilråding om forskriftsendring

33. Rubbulifjellet i Åmli kommune, Agder

Rubbulifjellet naturreservat ble vernet ved kgl.res. 12.12.2014 gjennom ordningen med frivillig vern av skog.

Formålet med naturreservatet er å bevare et stort, relativt lavtliggende gammelskogsområde. Forekomster av død og døende osp, samt en sjelden og svært viktig forekomst av grov og gammel alm-lindeskog med store grove eiker ved Rubbulifjellet gir området særskilt betydning for biologisk mangfold generelt, og sjeldne og truede arter spesielt. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem

Det ble gjennomført en naturfaglig kartlegging av verneverdier i skog i Rubbulifjell naturreservat høsten 2009. Naturreservatet, som omfatter et stort og relativt lavtliggende gammelskogsområde, ble vurdert som nasjonalt verneverdig (***).

Sakens bakgrunn:

Høsten 2023 ble Statsforvalteren kontaktet av en av skogeierne i verneområdet, og gjort oppmerksom på at det mangler en dispensasjonsbestemmelse i verneforskriften, og at deler av en eksisterende traktorslepe heller ikke er tegnet inn i vernekartet. Bakgrunnen for at dette kommer opp nå, er at det på noe sikt planlegges hogst av den aktuelle skogen nord for naturreservatet, og at det da vil være behov for å benytte traktorslepa gjennom naturreservatet til utkjøring av tømmer.

På bakgrunn av dette foreslår Statsforvalteren en endring av verneforskriften ved å ta inn en bestemmelse for å kunne søke om nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorslepe i forbindelse med uttak av tømmer som sokner til veg utenfor verneområdet. Bestemmelsen lå ikke inne i forskriften da den ble sendt på høring i forbindelse med verneprosessen før området ble vernet i 2014, og ble dermed ikke vedtatt. Det kommer imidlertid frem av forarbeidene til vernevedtaket at bestemmelsen var med i utkastet til verneforskriften fra mars 2014. I tillegg til dispensasjonshjemmel, foreslås det at de delene av denne traktorslepen som ikke ble tegnet inn på vernekartet i forbindelse med vernevedtaket i 2014, nå tegnet inn på vernekartet.

Høringsforslaget:

I høringsforslaget ble det av Statsforvalteren foreslått å legge til følgende ny bestemmelse i §7:

d. nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorslepe, jf. vernekart ved uttak av tømmer som sokner til vei utenfor verneområdet.

Det ble også foreslått å tegne inn fullstendig traktorslepe på vernekartet.

Saksbehandling:

Statsforvalteren vurderte det slik at de to endringene, av henholdsvis verneforskrift og vernekart for Rubbulifjellet naturreservat, var av begrenset interesse for andre enn de som eventuelt kunne bli direkte berørt. Endringene ble derfor, den 10.10.2024, sendt på en begrenset høring til grunneiere i reservatet og på tilgrensende eiendommer, samt til Åmli kommune, Agder fylkeskommune og AT Skog (som representerte skogeier i verneprosessen).

Det kom inn to høringsuttalelser til forslaget innen fristen:

Kari Øy Hauge (eier av gnr./bnr. 29/1) viser til at det var inngått en avtale som gjaldt traktorsleper ved fredning av området. Hauge viser videre til at det i forbindelse med verneprosessen var utarbeidet kart der traktorslepene var tegnet inn, og at grunneierne antok at vegene også skulle være med på vedtatt vernekart. Grunneierne ble overrasket da de fikk informasjon fra Åmli kommune om at den aktuelle traktorslepa på gnr./bnr. 29/1 ikke var med i gjeldende vernekart. Hauge peker på at grunneier har behov for å bruke slepa i forbindelse med planlagt fremtidig skogsdrift på bakenforliggende areal.

Åmli kommune støtter de foreslåtte endringene i vernekart og verneforskrift. Kommunen peker på at det er viktig at denne feilen fra verneprosessen blir rettet opp slik at tømmer fra bakenforliggende arealer kan transporteres gjennom verneområdet. Ifølge kommunen finnes det ikke andre traseer for utkjøring av tømmer for den sørlige delen av Furuhei enn den som går gjennom naturreservatet. Kommunen ber også Statsforvalteren om å vurdere å endre ordlyden i dispensasjonsbestemmelsen til også å omfatte nødvendige vedlikeholdstiltak på disse traktorslepene.

Statsforvalterens kommentarer:

Det er tegnet inn en traktorslepe på gjeldende vernekart. Statsforvalteren har imidlertid fått opplyst at det kun er deler av den eksisterende traktorslepa som er tegnet inn i gjeldende vernekart. Statsforvalteren mener at siden en av forutsetningene for vernevedtaket var at det skulle være mulig å bruke den eksisterende traktorslepa til å frakte ut hogd tømmer fra bakenforliggende skog, så kan vernekartet endres til også å omfatte de resterende delene av den eksisterende traktorslepa. Sammen med foreslått endring i verneforskriftens spesifiserte dispensasjonsbestemmelser (§ 7), mener Statsforvalteren at dette sikrer samsvar mellom kart og bestemmelser. Statsforvalteren har utarbeidet et nytt forslag til vernekart der traktorslepa er inntegnet i sin helhet.

Statsforvalteren har vurdert kommunens innspill knyttet til å innarbeide en mulighet for vedlikehold av den aktuelle traktorslepa som framgår av vernekartet. Statsforvalteren mener det kan innarbeides et unntak fra vernebestemmelsene som konkret går på vedlikehold av den aktuelle traktorslepa. Ifølge Statsforvalteren er det vanlig at verneforskrifter har en slik bestemmelse som sikrer rydding av treoppslag og trær/kvist som faller over traktorslepa. Statsforvalteren understreker at en slik unntaksbestemmelse kun hjemler manuelle tiltak, for å opprettholde tilstand på slepa slik den var på vernetidspunktet. Dersom det i forbindelse med uttransport av tømmer fra bakenforliggende skog, er behov for å gjøre tilpasninger på traktorslepa som krever gravemaskin, bruk av ATV for å transportere inn utstyr eller lignende, så må det ifølge Statsforvalteren søkes om dispensasjon. Statsforvalteren inkluderer derfor en bestemmelse i verneforskriften § 7 om at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av traktorslepa.

Statsforvalteren tilråding:

Statsforvalteren tilrår i brev datert 05.04.2024 endringer i verneforskriften for Rubbulifjellet naturreservat i Åmli kommune. Statsforvalteren legger til grunn at det har vært meningen at bestemmelsen om motorisert ferdsel på eksisterende traktorslepen skulle inngå i verneforskriften da Rubbulifjellet naturreservat ble vernet i 2014.

Statsforvalteren i Agder tilrår endring i verneforskrift som i høringsforslaget, men med følgende tillegg i § 4 etter innspill fra Åmli kommune:

g. vedlikehold av eksisterende traktorslepe inntegnet på vernekart, i henhold til standard på vernetidspunktet.

I tillegg tilrår Statsforvalteren at det ved behov kan søkes om motorferdsel i forbindelse med nødvendig vedlikehold av traktorslepa, ved at det i § 7 bokstav e henvises til § 4 bokstav g.

Endring i vernekartet tilrås som i høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om å endre verneforskriften for Rubbulifjell naturreservat slik at det gis adgang til å kunne gi dispensasjon for motorisert ferdsel på eksisterende traktorslepe for drift av bakenforliggende skog i § 7. Miljødirektoratet tilrår å endre ordlyden i foreslått bestemmelse i § 7 til:

d. nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorslepe avmerket på vernekartet for drift av bakenforliggende skog.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om at eksisterende traktorslepe kan vedlikeholdes etter foreslått ny hjemmel § 4, samt at det åpnes for å kunne søke om å bruke motorisert ferdsel for å vedlikeholde eksisterende traktorslepe i § 7. Miljødirektoratet presiserer at vedlikehold ikke innbefatter oppgradering eller tilpasninger av traktorslepen som medfører endring utover dagens standard.

Miljødirektoratet tilrår at navnet Rubbelifjellet byttes ut med Rubbulifjellet i § 1, jf. vedtak om skrivemåte i SSR av 07.09.2021 samt lov om stadnamn (stadnamnlova) § 11 første ledd.

Tilråding:

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens forslag om endringer i forskriften og endring av vernekartet som beskrevet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til endringer og tilrår endringer av verneforskriften og vernekartet for Rubbulifjellet naturreservat.

9. MILJØDIREKTORATET TILRÅR

Forskrifter om vern for 32 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Innlandet og Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

- *Forskrift 23.11.1984 nr. 1915 om vern av Folkedal naturreservat i Granvin kommune, Hordaland fylke*
- *Forskrift 21.06.2019 nr. 823 om vern av Underforlii naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder*
- *Forskrift 09.07.1993 nr. 707 om fredning av Brokefjell naturreservat, Seljord og Kviteseid kommuner, Telemark*
- *Forskrift 09.07.1993 nr. 655 om fredning av Furuberget naturreservat, Hamar kommune, Hedmark*
- *Forskrift 04.12.1992 nr. 953 om vern av Ørdalen naturreservat, Inderøy kommune, Nord-Trøndelag.*

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

- *Forskrift 11.12.2015 nr. 1515 om vern av Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus*
- *Forskrift 20.12.2019 nr. 1959 om vern av Sæteråsskaret naturreservat Stor-Elvdal kommune, Hedmark*
- *Forskrift 20.12.2019 nr. 1958 om vern av Trya naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark*
- *Forskrift 11.02.2022 nr. 211 om vern av Sulustaddalen naturreservat, Østre Toten kommune, Innlandet.*

I tillegg tilrår Miljødirektoratet endring i verneforskriftene for:

- *Forskrift 12.12.2014 nr. 1658 om vern av Rubbulifjellet naturreservat, Åmli kommune, Ager.*